GÄLLIVARE

Fördjupad översiktsplan

Gällivare, Malmberget och Koskullskulle 2014 - 2032, Antagandehandling

Antagen av kommunfullmäktige 2014-05-19

KONTAKT OCH MEDVERKANDE

Titel:	Fördjupad översiktsplan Gällivare, Malmberget och Koskullskulle 2014 - 2032
Beställare:	Gällivare kommun
Uppdragsansvarig:	Liza Yngström, Samhällsbyggnadsförvaltningen
Medverkande:	Christina Eneris, Samhällsbyggnadsförvaltningen
Datum:	2014-05-19
Distributör:	Gällivare kommun
Besöksadress:	Tingshusgatan 8-10, 982 31 Gällivare
Växel:	0970-180 00
Uppdragsledare:	Sandra Viklund, Ramböll, Luleå
Handläggare plan:	Frida Wikström, Ramböll, Luleå
Handläggare miljö:	Johan Linnér, Ramböll, Luleå
Kartor:	Hans-Otto Mackerle, Ramböll, Göteborg
Foto:	Daniel Olausson, Media Tales
Illustrationer:	Frida Wikström, Ramböll, Luleå om inte annat anges

Gällivare kommun LKAB Länsstyrelsen Norrbotten Delegationen för Hållbara Städer Norrbottens läns landsting En investering för framtiden Europeiska unionen Europeiska regionala utvecklingsfonden

RAMBØLL

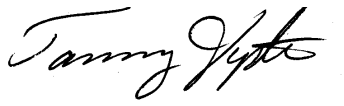
FÖRORD

Vi har tagit fram en fördjupad översiktsplan för Gällivare, Malmberget och Koskullskulle. Det huvudsakliga syftet med planen är att skapa förutsättningar för bostäder. Detta för att möta efterfrågan i och med avvecklingen av Malmberget samt en förväntad inflyttning. Samhällsomvandlingen innebär stora förändringar i kommunen, vi måste bygga många nya bostäder, gymnasieskola, kultur – och sporthall med mera. Det innebär även stora möjligheter att skapa goda förutsättningar för en attraktiv småstad. En viktig del i arbetet med planen är kopplingen till visionen ”En arktisk småstad i världsklass” för samhällsomvandlingen. Det innebär att tydliggöra visionen i fysiska planer och strategier för att uppnå en hållbar utveckling och ett attraktivt samhälle.

Värdeskapande planering är en planeringsmetod som genomsyrar den fördjupade översiktsplanen och ligger till grund för planens ställningstaganden. Värdeskapande planering bygger på att fastställa strategier, beståndsdelar genom att utgå från platsens kärnvärden för att nå visionen för samhällsomvandlingen. Planen redovisar föreslagen mark- och vattenanvändning och rekommendationer för planering och byggande. Planen ger en samlad bild av Gällivare tätorts långsiktiga utvecklingsvisioner och hur den fysiska planeringen på olika sätt kan bidra till att dessa förverkligas. Som ett strategiskt dokument med tydliga inriktningsmål ska den fördjupade översiktsplanen fungera som vägvisare och stöd för kommunala beslut.

Med denna fördjupade översiktsplan önskar vi möta lika stort engagemang som vid arbetet med visionen för samhällsomvandlingen!

Gällivare, maj 2014

Tommy Nyström, kommunalråd

INNEHÅLL

KONTAKT OCH MEDVERKANDE 2

FÖRORD 3

1. INLEDNING 7
- 1.1 BAKGRUND 8
- 1.2 SYFTE OCH AVGRÄNSNINGAR 9
- 1.3 DISPOSITION 10
- 1.4 ORGANISATION 10

2. STRATEGI 13
- 2.1 VISIONEN 13
- 2.2 PLATSSPECIFIKA KÄRNVÄRDEN 13
- 2.3 HÅLLBARHETSMÅLEN 14
- 2.4 REGIONALA MÅL OCH MELLANKOMMUNAL SAMVERKAN 15
- 2.5 STRATEGIER OCH BESTÅNDSDELAR 16
- 2.6 GENOMFÖRANDE 32

3. PLANFÖRSLAG 43
- 3.1 ÖVERGRIPANDE PLANFÖRSLAG 43
- 3.2 ÖVERGRIPANDE PLAN FÖR TRAFIKEN 46
- 3.2 OMRÅDESVISA REKOMMENDATIONER 50

4. KONSEKVENSBESKRIVNING 95
- 4.1 BESKRIVNING AV KONSEKVENSER FÖR PLANFÖRSLAGET 96
- 4.2 JÄMFÖRELSE MELLAN NOLLALTERNATIV OCH PLANFÖRSLAG 103
- 4.3 PÅVERKAN PÅ RIKSINTRESSEN 105
- 4.4 PÅVERKAN PÅ MILJÖKVALITETSNORMER 107
- 4.5 PÅVERKAN PÅ MILJÖMÅL 108

5. FÖRUTSÄTTNINGAR 111
- 5.1 BEFOLKNING OCH BEFOLKNINGSUTVECKLING 111
- 5.2 LANDSKAPSMÄSSIGA FÖRUTSÄTTNINGAR 114
- 5.3 ETT FÖRÄNDRAT KLIMAT 115
- 5.4 MILJÖMÅL 116
- 5.5 MILJÖKVALITETSNORMER 117
- 5.6 REGIONALA UTVECKLINGSPLANER 118
- 5.7 MELLANKOMMUNALT OCH REGIONALT SAMARBETE 120
- 5.8 RIKSINTRESSEN 121
- 5.9 ÖVRIGA ALLMÄNNA INTRESSEN 126

1. INLEDNING

Under snart 40 år har gruvan i Malmberget påverkat vårt samhälle. Det är en lång process som ännu inte sett sitt slut. Nya områden har planerats och byggts. Samtidigt som världsmarknadens efterfrågan på järnmalm svänger med låg- och högkonjunktur, vet vi att inom 20 år kommer stora delar av Malmberget att vara avvecklat och nästan 2 000 bostäder kommer att behöva ersättas på nya platser.

Det är viktigt att ta fram mål och visioner för att kunna hantera stora förändringar som samhällsomvandlingen innebär, för att kunna peka ut en färdriktning för framtida utveckling. Vi påbörjade 2008 det intensiva arbetet med att skapa en vision för vårt samhälle, en vision som bygger på nästan 3 000 personmöten med medborgare och näringsliv i workshops och seminarier. Denna fördjupade översiktsplan är ett resultat av visionsarbetet som både säkerställer gruvans fortsatta expansion samtidigt som ett långsiktigt hållbart samhälle skapas för oss som bor och verkar här, för våra barn och barnbarn som växer upp. Vi tar nu ytterligare ett kliv in i framtiden och det vi står inför.

En av nyckelfrågorna i Gällivares stadsutveckling är bostäder. Vi ska ha en planeringsberedskap som inrymmer både de bostäderna som ska ersättas vid avvecklingen i Malmberget och en möjlig tillväxt. Ett stort fokus i planförslaget är därför den strategiska delen av detta dokument. För att uppnå ett hållbart och attraktivt samhälle motiveras varje strategi utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter. En av de allra viktigaste framgångsfaktorerna som måste genomsyra all strategisk planering är samverkan mellan kommunen, staten, näringslivet, medborgare och intressenter.

Gällivare, maj 2014

Lennart Johansson, kommunchef

1.1 Bakgrund

1.1.1 Kort om Gällivare

Gällivare, Malmberget och Koskullskulle bildar tillsammans kommunens tätortsområde. Inom tätortsområdet bor ca 16 000 av kommunens totala befolkning som är drygt 18 000 invånare. Geografiskt ligger Gällivare mitt i Norrbotten och här finns ett stort länsdelssjukhus.

Gällivare kännetecknas bland annat av närheten till vildmarken som ger goda möjligheter till fritid och upplevelser av toppklass året runt. Här finns ett differentierat näringsliv och mineralutvinning är sedan decennier den huvudsakliga basnäringen. Sedan 2004 har näringslivet investerat miljarder i nya och utbyggda anläggningar inom gruv- och besöksnäring samt inom handel. Under våren 2010 påbörjades ett omfattande, i Gällivares mått mätt, bostadsbyggande.

1.1.2 Historik

Gällivare etablerades som ett sockencentrum och handelsplats under mitten av 1700-talet. Ungefär samtidigt startade den första gruvbrytningen i mindre skala. När järnvägen kom 1888 utökades gruvrytningen men brytning tog inte fart förrän omkring sekelskiftet 1900.

Bostadsbeståndet täckte inte på långa vägar behovet av bostäder och enkla brädkåkar började byggas upp i anslutning till den befintliga bolagsbebyggelsen i Malmberget. Omkring 1890 fastställdes stadsplaner för både Gällivare och Malmberget och senare omkring 1900 planlades även Koskullskulle.

Under 1960-talet skedde de första förändringarna i Malmberget till följd av gruvans expansion och nedläggningen av järnvägen. Samtidigt expanderade Gällivare både norrut och österut. Under 1970-talen förändrades stadsbilden. Bebyggelsestrukturen blev glesare och bilinnehavet ökade. Mellanområdet byggdes i en ambition att bygga ihop Gällivare och Malmberget.

Under 1980- och -90-talen har Gällivare etablerat sig som kommunens centrum för handel och näringsliv. Gruvans utbredning i Malmberget har fortsatt att öka och påverka bebyggelsen i området.

1.1.3 Samhällsomvandlingen

Gruvan i Malmberget kommer att utökas och som ett led i den samhällsomvandling som följer i och med gruvans expansion startades år 2009 projektet Nya Gällivare. Omfattande medborgardialoger resulterade i visionen “En arktisk småstad i världsklass” som nu är underlag för det framtida planeringsarbetet. Repisvaara, Vassara älv och centrum identifierades av deltagarna som attraktiva områden för framtida bebyggelse och utveckling. De nya riktningarna för byggande och gruvans omfattande expansion saknade stöd i den gällande fördjupande översiktsplanen från 2008.

I april 2012 beslutade kommunfullmäktige att godkänna ett samverkansavtal mellan Gällivare kommun och LKAB. Avtalet reglerar kommunens respektive LKABs ansvar vid avvecklingen av stora delar av Malmberget.

1.1.4 En fördjupad översiktsplan

En översiktsplan ska utformas så att den ger tydlig vägledning och information till kommuninvånare, myndigheter och företag. I områden med mer komplicerade förhållanden, där avsikterna med området behöver redovisas mer i detalj än för kommunen i övrigt, kan planen fördjupas.

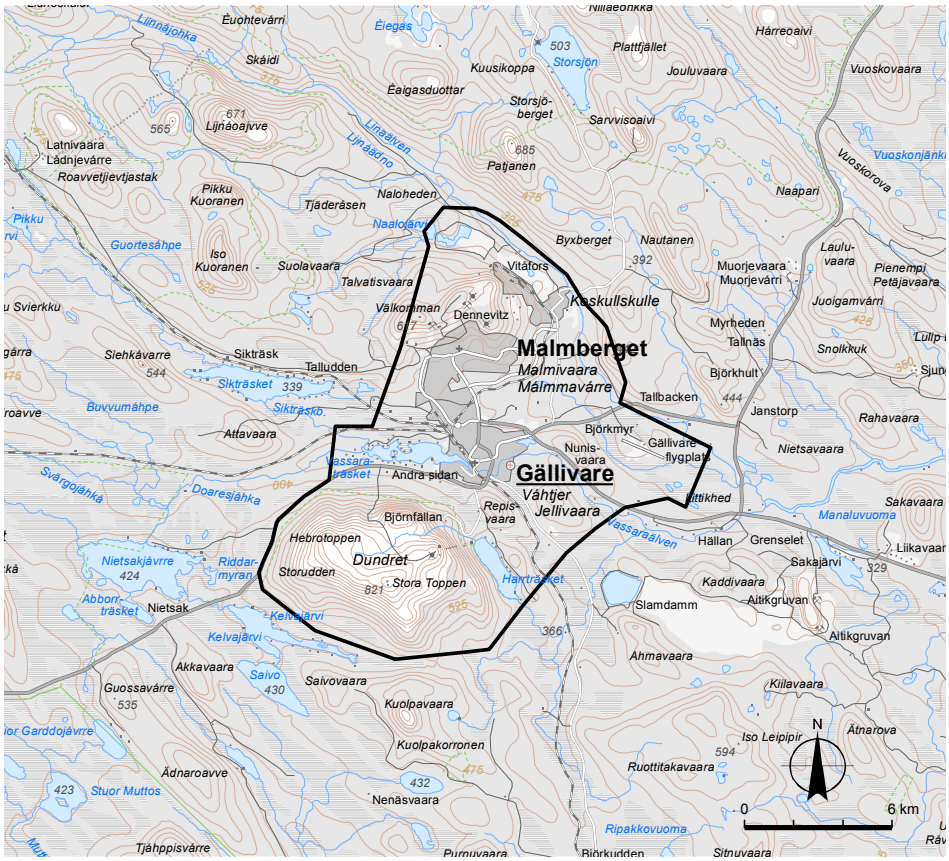
Exempel på områden som kan behandlas med fördjupning är tätorter och kommundelar där det är särskilt stor konkurrens mellan olika intressen och anspråk, såsom fjällvärlden med hårt bebyggelsetryck och stora bevarandevärden.

Planområdets storlek och karaktär påverkar hur fördjupningen utformas. Hur detaljerad den ska vara beror på fördjupningens syfte och på de aktuella planeringsfrågorna. Fördjupningar kan därför få varierande innehåll och täcka allt från större områden till enskilda stadskvarter. De tjänar som mellanled mellan den kommunomfattande översiktsplanen och detaljplanen.

1.2 Syfte och avgränsningar

Det huvudsakliga syftet med den fördjupade översiktsplanen är att skapa förutsättningar för god planberedskap av främst bostäder. Detta för att möta efterfrågan i och med avvecklingen av Malmberget samt en förväntad inflyttning till Gällivare. Syftet är även att ta fram riktlinjer och strategier för att skapa en hållbar utveckling av tätorten och därmed klargöra kommunens inriktning för ett samhälle i stor omvandling.

Planområdet omfattar Gällivare, Malmberget och Koskullskulle och avgränsas enligt nedan.

1.3 Disposition

Kapitel 2 Strategi visar de övergripande målen och strategierna för planering och byggande i tätorten.

Kapitel 3 Planförslag visar tätortens mark- och vattenanvändning samt riktlinjer och rekommendationer för respektive område.

Kapitel 4 Konsekvenser redovisar planförslagets konsekvenser med avseende på miljö, ekonomi och sociala konsekvenser.

Kapitel 5 Förutsättningar redovisar de förutsättningar samt allmänna intressen och riksintressen som ligger till grund för planförslaget.

1.4 Organisation

Arbetet med den fördjupade översiktsplanen drivs av Gällivare kommun, Samhällsbyggnadsförvaltningen tillsammans med Ramböll Sverige AB. En arbetsgrupp bestående av representanter från Service- och teknikförvaltningen, Miljö- och byggkontoret samt Nämnd- och utredning har deltagit i arbetet genom workshops.

Beslut om samråd fattas av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige fattar beslut om antagande.

2. STRATEGI

I kapitlet redovisas strategier och riktlinjer för planering och byggande i tätorten och en sammanfattning av dess konsekvenser. Värdeskapande planering är en planeringsmetod som genomsyrar planen och ligger till grund för de ställningstaganden som redovisas här. Värdeskapande planering bygger på att fastställa strategier, beståndsdelar och styrmedel genom att utgå från platsens kärnvärden för att nå den övergripande visionen.

Både de strategier som redovisas här och de ställningstaganden som redovisas i nästa kapitel ska beaktas vid planering och byggande i Gällivare tätort.

2.1 Visionen

Den övergripande visionen för Gällivare kommun är ”Den mest expansiva kommunen i Norrland”.

Kommunen ska locka fler invånare att stanna alternativt bosätta sig i kommunen genom att det erbjuds en ökad livskvalitet med fritid, sysselsättning och utbildning av hög klass. Kommunen ska även vara expansiv och erbjuda ett differentierat näringsliv som ger en ökad möjlighet för hela familjer att hitta matchande arbete och därmed möjlighet att stanna kvar i kommunen. Verksamhetsidén är att kommunen ska erbjuda medborgare och besökare trygghet, närhet och god livsmiljö.

Visionen för Gällivare, Malmberget och Koskullskulle och för den samhällsomvandling som sker är en ”En arktisk småstad i världsklass”. Den är ett resultat av de dialoger som har förts med kommunmedborgare och utgör en del i den kommunövergripande visionen för Gällivare.

Visionen för tätorten bygger på de värden som finns och visar en framtidsbild. Extremt klimat, ljus och mörker, snö och vatten, sjöar, älvar och fjäll. En stad som tar vara på kontrasterna och förstärker platsens unika kvaliteter. En stad som präglas av närhet, spontanitet, trygghet, gemenskap och ett attraktivt boende. Staden fortsätter att utvecklas genom utbildning och en variation i näringslivet. Kultur, natur och idrott berikar staden och utmanar boende och besökande.

2.2 Platsspecifika kärnvärden

Läget är en av tätortsområdets viktigaste kvaliteter. Det subarktiska klimatet med snö, kyla och norrsken vintertid och midnattssol sommartid ger unika förutsättningar. Skogen, vattnet och fjället finns nära och är ständigt närvarande. Närheten till naturen och Dundret ger unika möjligheter till bostadsnära friluftsliv och vintersport. Gällivare, Malmberget och Koskullskulle gynnas av de fördelar som småstaden ger med närhet, livskvalitet och sociala nätverk. Historien är en del av tätortsområdets identitet som åskådliggörs i den äldre bebyggelsen.

2.2.1 Utmaningar

Avvecklingen av Malmberget kommer att pågå under en lång tid och måste ske på ett sådant sätt att människors livskvalitet upprätthålls genom hela processen. Samhällsomvandlingen innebär att befintliga områden förändras och att nya områden tillkommer. Detta kräver en medveten planering för att bibehålla, förbättra eller skapa kopplingar mellan områdena. Gällivares utveckling och näringslivets expansion är beroende av positiv befolkningsutveckling. För att skapa förutsättningar för detta krävs att det finns sociala sammanhang för kvinnor och män, gamla och unga.

2.3 Hållbarhetsmålen

Hållbarhetsmålen är den samlade viljeinriktningen för att nå tätortsområdets vision. Målen baseras på de nationella miljömålen och utgör Gällivare kommuns prioriteringar för den fysiska planeringen inom planområdet. Syftet är att nå beslutade målsättningar på lokal, regional och nationell nivå som omfattar social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

2.3.1 Social hållbarhet

Den sociala delen i hållbarhetsmålen handlar om fungerande sociala sammanhang som bidrar till trivsel, trygghet, förståelse och individuellt ansvarstagande för det gemensammas bästa. I planeringen handlar det om att underlätta för en hållbar livsstil, att göra det enkelt att leva ett sunt liv som bidrar till en positiv och hållbar utveckling. Det ska vara lätt att göra rätt och enkelt att ta egna initiativ för en hög livskvalitet.

Målen för att nå social hållbarhet är:

- att skapa mötesplatser
- att skapa arenor för boende, verksamheter, rekreation, utbildning och kultur
- att förstärka Gällivares identitet
- ett tryggt och jämställt samhälle

2.3.2 Ekologisk hållbarhet

Den ekologiska delen av hållbarhet handlar om ekologiska systems möjlighet att överleva och bidra med sina tjänster till helheten. I planeringen handlar det om att inse att våra skapade system invaderar naturen såväl lokalt som globalt. Genom att leta efter lösningar som bevarar ekosystemets produktionsförmåga och genom att undvika att utarma de ändliga naturresurserna kan flora och fauna integreras och berika den byggda miljön. Det handlar om att natur- och kretsloppsanpassa och att minimera användningen av oorganiska material.

Målen för att nå ekologisk hållbarhet är:

- biologisk mångfald
- energieffektiva lösningar
- energieffektiva transporter

2.3.3 Ekonomisk hållbarhet

Den ekonomiska delen av hållbarhet handlar om att hushålla med resurser på lång sikt. I planeringen handlar det om att beakta möjliga exploateringskostnader, rimliga boendekostnader och skapa möjligheter för etablering av lokal produktion och näringsliv. Hållbarhet inom den ekonomiska delen ska beaktas i livscykelperspektiv vid val av material och utformning.

Målen för att nå ekonomisk hållbarhet är:

- flexibla system som kan förändras över tid
- långsiktiga investeringar
- samverkan

2.4 Regionala mål och mellankommunal samverkan

Gällivare tätort är en del av Sverige och Norrbotten. All planering ska bidra till regional utveckling avseende transporter och kommunikationer, forskning och utveckling, företagande och arbete samt starka livsmiljöer. Den fördjupade översiktsplanen fokuserar på utvecklingsinsatser som främjar regional utveckling inom framförallt följande:

- goda livsmiljöer
- trafiksäkerhet
- innovation och förnyelse
- differentierat näringsliv
- mångfald och jämställdhet

Landets kommuner konkurrerar om exempelvis invånare, företag och arrangemang, samtidigt som de är beroende av varandra och har väl utvecklade samarbetsformer inom olika verksamheter. Gällivare har utvecklade samarbeten med grannkommunerna inom utbildning, planering, vård och omsorg samt besöksnäring. Stor potenital finns att ytterligare utveckla samarbeten inom dessa områden, men också inom andra områden, till exempel kommunikationer. Den fördjupade översiktsplanen ska framförallt bidra till att stärka samverkan mellan Gällivare kommun och grannkommunerna genom att skapa förutsättningar för goda regionala kommunikationer för besöksnäring, godstransporter och arbetspendling.

2.5 Strategier och beståndsdelar

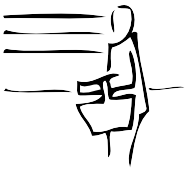
Baserat på hållbarhetsmålen har kommunen tagit fram fyra strategier som ska bidra till att nå målen: *Klimatanpassad och levande utomhusmiljö, Hållbara transporter, Hållbara livsmiljöer* och *Hållbar exploatering*. Strategierna utgörs av beståndsdelar som tillsammans behövs för att förverkliga strategierna och nå hållbarhetsmålen.

Visionen för nya Gällivare som en arktisk småstad i världsklass är framtagen av kommunen, medborgarna och näringslivet i kommunen, men det är endast med gemensamma ansträngningar av alla inblandade aktörer i samhällsomvandlingen som hållbarhetsmålen kan uppnås och visionen kan bli verklighet. Detta kräver samverkan såväl inom kommunen som med näringsliv, myndigheter och intresseorganisationer. Det kräver även en fortsatt samsyn, dialog och samarbete med kommunens invånare. Samverkan i olika former är således en framgångsfaktor i all strategisk planering.

2.5.1 Klimatanpassad och levande utomhusmiljö

Människor som rör sig och vistas på gator, torg och i parker är en förutsättning för en levande utomhusmiljö. Ett myller av människor skapar förutsättningar för trygghet och bidrar till en attraktiv stad. Strategin Klimatanpassad och levande utomhusmiljö behandlar framförallt människors möjlighet att ta del av och vistas i det offentliga rummet hela året.

Hur människor rör sig och vistas i det offentliga rummet är beroende av dess kvalitet. I stadsrum av låg kvalitet försiggår endast nödvändiga aktiviteter, det vill säga människor som utför sina vardagliga sysslor. I stadsrum av hög kvalitet kommer inte bara de nödvändiga aktiviteterna att ta längre tid utan det förekommer även aktiviteter som har mer rekreativ och social karaktär. Stadens kvalitet är beroende av den fysiska strukturen, en mångfald av funktioner, en vacker omgivning och goda klimatförhållanden.

Nödvändiga aktiviteter kan vara att gå till och från arbete och skola, att stå och vänta på bussen eller att gå och handla. Dessa aktiviteter sker oavsett kvaliteten på den fysiska miljön men tenderar att ta längre tid i en stad med hög kvalitet.

Frivilliga aktiviteter kan vara att ta en promenad eller att sitta och titta på folk. Det är aktiviteter som människor får lust till när klimatförhållandena, omgivningen och platsen är inbjudande och är starkt kopplade till stadsrummens kvalitet.

Sociala aktiviteter uppstår där människor träffas. Vi tittar, lyssnar eller integrerar med andra människor. De sociala aktiviteterna blommar i en stad som tillåter att vi deltar aktivt eller passivt i det som försiggår.

Skapa förutsättningar för mångfald, rörelse och vistelse

Genom att planera för en blandad bebyggelse både vad gäller funktion och gestaltning och minskade barriärer kan förutsättningar för liv och rörelse skapas. Byggnader och offentliga rum som är flexibla med varierade storlek, och lokaler i bottenplan skapar platser och byggnader som tillåter förändringar över tid. Korta avstånd mellan entréer minskar det upplevda avståndet och gör människor mer benägna att röra sig i det offentliga rummet. Genom att samla viktiga funktioner på gångavstånd väljer fler att gå mellan målpunkter istället för att ta bilen.

Storleken på och utformningen av gator, torg och andra offentliga platser skapar dynamik och rytm. Längs gatan är tempot högre för att sedan sakta in och stanna upp vid ett torg eller öppna platser. I tätorten ska kvartersstrukturen definiera gator och platser. Det ska finnas offentliga rum av olika storlekar, en blandning av mindre gator, större gator, platsbildningar, torg, parker och lekplatser för att skapa en god utomhusmiljö. Utformningen och möbleringen av de offentliga rummen skapar förutsättningar för hur de används. Förutsättningarna för rörelse och vistelse genom alla årstider bör studeras närmare i en plan för Gällivares gröna, vita och blå strukturer.

All planering och byggande ska ske med hänsyn till platsen och dra nytta av de lokala förhållandena. Detta innebär att bebyggelse ska utformas så att ett gott mikroklimat skapas genom att ta hänsyn till sol- och vindförhållanden. Det innebär även att platsens natur eller unika karaktär ska synliggöras och tillåtas att träda fram. Dundret är en stark symbol för Gällivare tätort och för hela kommunen. Fjället ska vara en utgångspunkt vid planering och byggande, både visuellt och mentalt.

Vid planering och byggande bör kommunen sträva efter att skapa halvoffentliga ytor som bidrar till att människor kan uppehålla sig i det offentliga rummet på ett mer otvunget sätt. Exempelvis kan uteserveringar, balkonger eller förgårdsmark sudda ut gränsen mellan privat och offentlig plats.

Skapa förutsättningar för trygghet och jämställdhet

Jämställdhet är en grundläggande dimension vid planering och byggande. Kommunen har genom den europeiska jämställdhetsdeklarationen stärkt sitt åtagande att integrera ekonomiska, sociala, miljömässiga och kulturella aspekter där jämställhet främjas och uppnås.

Jämställdhet i Gällivare innebär att alla har möjlighet att ta del av och bidra till samhällsutvecklingen. Jämställdhet ska genomsyra och belysas i alla delar av planering och byggande. Det innebär att kommunen ska skapa möjlighet för trygga och tillgängliga miljöer, ett differentierat näringsliv och ett brett utbud av fritidsaktiviteter som riktar sig till både män och kvinnor i olika åldrar.

Stadsrum och offentliga platser har olika målgrupper eller fokus. Vid gestaltning, planering och byggande i det offentliga rummet ska alltid beaktas, ur ett jämställdhetsperspektiv, vem som är mottagare och kommer att använda platsen. Inom planområdet ska det finnas offentliga platser som tilltalar och nyttjas av både män och kvinnor.

I alla delar av planområdet bör det, förutom bostäder och arbetsplatser, finnas en blandning av skolor, vårdcentral, butiker, restauranger, idrottsanläggningar med mera. Blandade funktioner som har olika målgrupper gör att gamla, unga, kvinnor, män, personer med funktionsnedsättning eller utländsk bakgrund möts på ett naturligt sätt och suddar ut gränsen mellan vi och dem. Det skapar aktivitet och bidrar till en gemenskap i samhället.

En förutsättning för trygghet i Gällivare är att bebyggelse och det offentliga rummet bidrar till en mångfald av människor och gör det möjligt att se och synas när människor vistas i samhället. Det ställer krav på den fysiska miljön och visar att planering och byggande kan bidra till ökad trygghet.

Bebyggelsen inom planområdet ska gestaltas med öppna fasader mot gatan som möjliggör för människor att både se och synas. Ny bebyggelse ska bidra till trygghet genom fönster och entréer mot gatan. I befintlig bebyggelse kan till exempel skyltfönster öppnas upp eller planlösningar ändras för att bidra till mer öppna fasader.

Kommunen bör genomföra trygghetsvandringar för att skapa delaktighet och belysa kvinnors och mäns olika behov av åtgärder i det offentliga rummet. Den fördjupade översiktsplanen belyser jämställdheten i alla delar.

Kreativ snöhantering

Snö under vintern är en attraktivitetsfaktor och en resurs som ger stora möjligheter att bidra till ett jämställt, jämlikt och tillgängligt samhälle om den hanteras på rätt sätt. En kreativ snöhantering ska bidra till att uppnå en arktisk småstad i världsklass och kommunens mål att vara en vintersportort.

Snö innebär att det offentliga rummet förändras vid olika årstider och kan skapa nya rörelsemönster, flöden och platsbildningar. Genom en medveten hantering av snön kan vintern bidra till att skapa nya möjligheter att nyttja det offentliga rummet. Snöhanteringen ska vara flexibel och kan variera mellan eller under en säsong för att tillgodose olika behov eller till speciella arrangemang. Olika typer av snöröjning formar landskapet på olika sätt. Genom att slunga snön fördelas den över ett stort område med minskade snövallar som följd medan plogning och skottning skapar snövallar och högar.

En tydlig plan för planområdets gröna, vita och blå strukturer ska visa hur hantering och prioritering av snöröjning kan bidra till att skapa ett tillgängligt, jämställt, tryggt och attraktivt samhälle. Vid planering av ny bebyggelse och offentliga platser ska plats för snö alltid beaktas.

Konst i det offentliga rummet

Konst kan ofta betraktas som enstaka objekt i det offentliga rummet. Men offentliga rum är inte bara gatan och torget, utan i minst lika hög grad de sociala och mentala offentliga rummen, det som uppstår när människor integreras och åsikter byts mellan varandra. På samma sätt är konsten inte bara objekt, utan också tanke, upplevelse och kreativa förhållningssätt som således bidrar till stadens attraktivitet och identitet. Konstnärliga inslag kan balansera på gränsen mellan installation och funktion. Viss konst ska betraktas på håll medan annan konst ska upplevas genom känsel eller rörelse. Vissa konstnärliga uttryck kan vara små eller subtila medan andra typer tar plats i samhället. All typ av konst och gestaltning behövs i Gällivare och det är viktigt att de konstnärliga inslagen i den offentliga miljön kommer in tidigt i planeringsskedet för bästa resultat.

I Gällivare centrum och i de omkringliggande områdena ska plats ges för offentlig konst. Detta ska ske i samverkan mellan medborgare, kommun och konstnärer.

Exempel på gestaltning i det offentliga rummet där studenter vid Sommardesginkontoret 2012 fick i uppdrag att utveckla utomhusmiljöer. Illustration: Alexis Eduardo Zohlen och Tina Koohnavard , Centek

RIKTLINJER FÖR KLIMATANPASSAD OCH LEVANDE UTOMHUSMILJÖ

Planering och byggande ska bidra till en blandad bebyggelse och blandade funktioner, till minskade barriärer samt närhet och öppenhet så att fler människor rör sig och vistas i de offentliga rummen.

Planering och byggande ska eftersträva flexibla byggnader och lokaler.

Planering och byggande ska bidra till attraktiva mötesplatser för olika grupper.

Planering och byggande ska bidra till ett gott mikroklimat hela året.

Jämställdhet ska genomsyra och belysas i alla delar av planering och byggande.

Prioriterad och differentierad snöhantering i olika delar av tätorten ska eftersträvas för att bidra till en tillgänglig, jämställd och trygg stad.

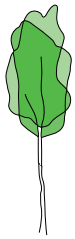
Kommunen ska eftersträva att i tidiga planeringsskeden skapa möjlighet för konst i det offentliga rummet.

Kommunen ska ta fram en plan för gröna, vita och blå strukturer som bland annat identifierar viktiga rekreationsområden. Vid planering och byggande ska viktiga rekreationsområden beaktas.

KONSEKVENSER

Satsningar på blandad bebyggelse, blandade funktioner samt fler trivsamma och attraktiva mötesplatser som är säsongsanpassade, ger förutsättningar för en ökad social närvaro och trygghet under hela året. Det leder till ökad jämställdhet, jämlikhet och demokrati. En förtätning innebär mer buller som, utan åtgärder, kan bli skadligt. Buller kan upplevas både som positivt (ljud) och negativt (buller) för boende. Bedömningen är dock att mer ljud som är en konsekvens av förtätning leder till en mer livfull stad på ett positivt sätt.

En förtätning bidrar till färre transporter vilket genererar minskade utsläpp. I och med lokalt omhändertagande av snö i tätorten ökar risken att människor och natur utsätts för förorenad snö. Lokalt omhändertagande minskar dock transporterna och därmed utsläpp till luft. Vilken typ av snö som kan omhändertas lokalt måste utredas vidare.

Förtätning och satsningar för en attraktiv tätort leder till ökad omsättning för den lokala handeln, nya service- och handelsetableringar samt ökad inflyttning. Det ger i sin tur fler arbetstillfällen och ekonomisk tillväxt i form av skatteintäkter.

2.5.2 Hållbara transporter

Energieffektiva, bekväma och ändamålsenliga resor och transporter inom, till och från tätorten bidrar till stor del till dess attraktivitet.

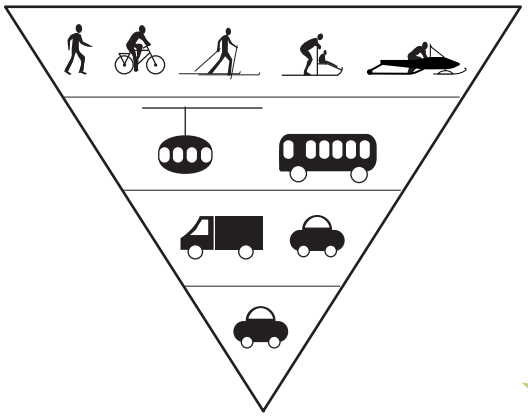
Utgångspunkten för trafiken i tätortsområdet är att minska dess barriärverkan och skapa ett system som bidrar till tillgänglighet genom att prioritera oskyddade trafikanter och kollektiva resor. En tydlig prioriteringsordning gör det lättare för invånarna att använda det bästa alternativet för transport för olika situationer samt skapar förutsättningar för minskad miljöpåverkan och ett attraktivare samhälle.

Attraktiviteten ligger även i upplevelsen. Infarterna till tätorten för tåg, motordriven trafik och för oskyddade trafikanter ska utformas med omsorg.

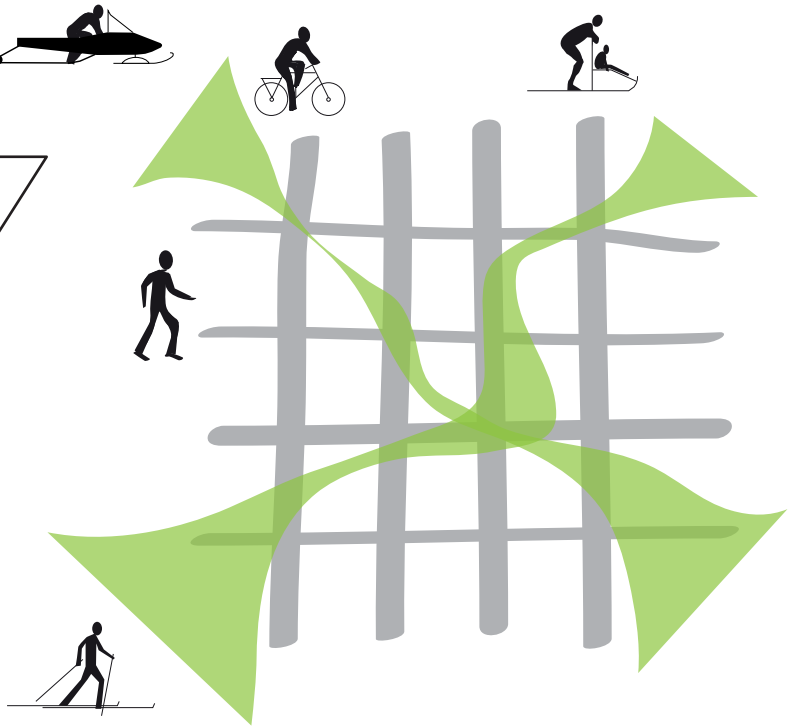
Kommunen ska ta fram en trafikstrategi som omfattar alla trafikslag och som beskriver principiella ställningstaganden och riktlinjer för gatumiljöerna på en mer detaljerad nivå inom planområdet.

Skapa förutsättningar för prioriterade trafikslag

I första hand ska framkomligheten för trafikanter som promenerar, cyklar och använder spark, skidor, skoter eller kollektiva färdmedel prioriteras. Åtgärder som minskar trafikens barriärverkan och främjar en sammanhängande struktur för gång- och cykeltrafiken som överlappas med ett system av naturstråk skapar förutsättningar för detta. Gaturummen ska utformas för att ge plats åt alla prioriterade trafikslag och drift och underhåll ska bidra till att skapa attraktiva och funktionella stråk även vintertid.

Principskiss för prioriteringsordning av trafikslag. Illustration: Alma arkitekter

En sammanhängande gatustruktur ska kompletteras med naturstråk i syfte att skapa förutsättningar för de prioriterade trafikslagen. Delar av illustration: Alma arkitekter

Gång- och cykelvägar och stråk för oskyddade trafikanter bör utformas så att de skapar säkra miljöer för barn och så att de är tillgängliga för alla. Detta är särskilt viktigt längs med barns skolvägar eller till fritidsanläggningar där många barn vistas.

För att kollektivtrafik med buss ska bli mer attraktiv än individuella transportmedel behöver den ges god framkomlighet och turtäthet samt binda samman centrum och viktiga målpunkter inom tätorten. Gällivares invånarantal gör att lösningarna för kollektivtrafik måste vara flexibla och innovativa för att kunna skapa lönsamhet.

En linbana mellan Gällivare centrum och Dundret är ett förslag som skulle kunna utgöra ett alternativ till traditionell kollektivtrafik. Linbanan som kommunikationsmedel kan bidra till att utveckla Gällivares identitet som vintersportort.

I andra hand ska utvecklingen mot mer hållbara drivmedel för motordrivna personfordon premieras. Detta kan ske exempelvis genom att styra parkering och parkeringsavgifter.

Ny och befintlig bostadsbebyggelse ska planeras och byggas så att naturstråk möjliggör angöring för rekreation, framförallt skidor och skoter under vinterhalvåret. Skotertrafik ska ske på naturens villkor och göra så litet intrång i naturen som möjligt. Riktlinjer för skotertrafiken inom tätorten bör utredas och fastställas i trafikstrategin.

Skapa förutsättningar för långa resor och transporter

Genom att förbättra förutsättningarna för långa resor skapas en större geografisk och mer robust arbetsmarknad. Tåg är det självklara valet för mellankommunala resor och möjligheterna för arbetspendling till och från tätortsområdet ska möjliggöras. Detta kan bland annat ske genom en kapacitetsökning av järnvägen i form av dubbelspår. En kapacitetsökning av järnvägen bör beaktas vid planering och byggande. Bebyggelse inom järnvägsområdet kan tillåtas men ska vara av tillfällig karaktär.

Regionala, nationella och internationella kommunikationer ska även främjas genom utökad kapacitet för flyget.

RIKTLINJER FÖR HÅLLBARA TRANSPORTER

Trafikanter som promenerar, cyklar och använder spark, skidor, skoter eller kollektiva färdmedel ska prioriteras i planering, byggande samt vid drift och underhåll i trafiksystemet.

Gång- och cykelvägar och stråk för oskyddade trafikanter ska utformas så att de skapar säkra miljöer för barn.

Gång- och cykelvägar och stråk för oskyddade trafikanter ska utformas så att de är tillgängliga för alla.

Planering och byggande ska minska trafikens barriärverkan.

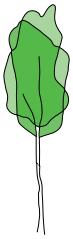
Kommunen ska ta fram en trafikstrategi som omfattar alla trafikslag.

Kommunen ska beakta en möjlig utveckling av dubbelspår och en utökad kapacitet för flyget.

KONSEKVENSER

Satsningar på andra trafikslag än bil leder till ett mer jämställt och jämlikhet samhälle och till en förbättrad folkhälsa. Fler människor som rör sig på gator leder till ökad trygghet. Genom att förbättra förutsättningarna för långa resor ökar möjligheten till människors flexibilitet i vardags- och arbetslivet samt ökad trygghet särskilt vid resor kopplade till sjukvård.

Prioriteringen av trafikslag leder till att miljöpåverkande utsläpp minskar. Buller bedöms också minska. Välplanerade skoterleder och angöringspunkter till samhället minskar utsläppen till luft. Mer frakt på järnväg kan minska utsläpp.

Samtidigt som nya trafiklösningar ger ökade investeringskostnader inom infrastruktur skapas fler arbetstillfällen och en ökad attraktivitet, vilket kan innebära ekonomisk tillväxt och befolkningstillväxt. En satsning på kollektivtrafik ger billigare transportmedel för invånarna, men ökade kommunala kostnader på lång sikt.
En eventuell linbana innebär höga investeringskostnader, men bedöms samtidigt gynna tillväxt inom näringslivet.

2.5.3 Hållbara livsmiljöer

Hållbara livsmiljöer, trygghet och säkerhet är grundläggande behov som måste tillgodoses i ett samhälle för att skapa utveckling och attraktivitet. Planering och byggande måste ske så att människors hälsa upprätthålls eller förbättras, så att växt och djurlivet kan bibehållas och så att risken för olyckor kan minimeras.

Skapa förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv

Närheten till naturen är en viktig beståndsdel i Gällivare. Naturen ska inrymmas i den tätare strukturen med kilar som länkar samman staden, fjället, skogen och vattnet. Naturen utanför de byggda strukturerna ska bevaras i sammanhängande områden för att stärka den biologiska mångfalden och skapa förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv.

Skogen, framförallt den tätortsnära skogen, skapar ett mervärde som en plats för rekreation, som kunskapsbärande inslag och för turismen. Kommunens skogsmark ska brukas så att biologisk mångfald utvecklas och mark för det rörliga friluftslivet garanteras samtidigt som en värdefull virkesproduktion upprätthålls på lång sikt, till nytta för medborgarna. Vid avverkning eller andra skogsbruksåtgärder ska hänsyn tas till medborgarnas tillgång till tätortsnära natur. Genom återkoppling från tidigare insatser i skogsområden ska kompetensen inom området höjas ytterligare.

Strandområdena är en viktig miljö för organismer och avgörande för den biologiska mångfalden. De viktigaste områdena är låglänta stränder som kontinuerligt översvämmas. Strandområden som är särskilt viktiga för den biologiska mångfalden bör skyddas från exploatering. För att skapa förutsättningar i vattenområden med god kvalitet för både växter, djur och människor ska ny bebyggelse så långt som möjligt anslutas till en gemensam lösning för avloppsrening.

Skapa förutsättningar för hälsosamma och trygga miljöer

Trafiken och industrier är de största bullerkällorna inom tätorten. Planering och byggande av nya bostäder ska ske på ett sådant sätt att rekommenderade nivåer för buller utomhus och inomhus kan uppnås. För arbetsplatser ska rekommenderade bullernivåer inomhus uppnås.

Riksvägarna E10 och E45 samt järnvägen går genom Gällivare centrum med tät bebyggelse där många människor samlas. Längs med dessa vägar är det särskilt viktigt att beakta trafiksäkerhet vid planering och byggande.

Vägarna E10 och E45 utgör rekommenderad väg för farligt gods. Farligt gods transporteras även på järnvägen. Ny bebyggelse i anslutning till dessa vägar och järnvägen ska planeras och byggas så att risken för skador vid eventuella olyckor minimeras. Om den föreslagna markanvändningen avviker från gällande riktlinjer bör detta bedömmas i en riskanalys. Transporter av varor och farligt gods ska i första hand ske på järnväg för att minska påverkan på miljön och risken för olyckor.

Ny bebyggelse i närheten av järnvägen ska även ta hänsyn till eventuella vibrationer som kan förekomma och till verksamheter som kräver riskavstånd. Vid planering av ny bebyggelse bör åtkomsten för räddningstjänstens fordon även belysas för hur den ska lösas.

Vattentäkterna som förser boende i Gällivare med drickvatten skyddas genom utpekande av skyddsområden. För att säkerställa framtida tillgång till dricksvatten bör de befintliga skyddsområdena utökas.

Ett förändrat klimat skapar risk för skador och olyckor i form av översvämningar, ras och skred. Vid planering och byggande i strandnära lägen ska hänsyn tas till dessa risker, framförallt i områden där klimatberäkningar tyder på att dagens 100-årsflöde kan uppstå oftare.

Skapa förutsättningar för en meningsfull fritid

Tillgången till kulturella aktiviteter såväl som aktivteter för rekreation och motion ska finnas i staden och en balans dem emellan bör eftersträvas. Genom att möjliggöra för olika och flexibla lösningar för rekreation och motion ska boende i Gällivare ha nära till gångstråk, skidspår, isbana, skatepark, fotbollsplan, ridstigar, bibliotek, teater, bio med mera. Områden för rekreation bör finnas i nära anslutning till bostäder och arbetsplatser.

Det unika läget för skidor och skoter gör Gällivare till en ort för vintersport. Varumärkesbyggande kan ske genom riktade satsningar och bidra till att märka ut Gällivare som en vintersportort på kartan.

Dundret ska vara en självklar och central del för rekreation och friluftliv nära bebyggelsen. Genom goda kommunikationer och ett brett utbud av aktiviteter både sommar- och vintertid blir Dundret en utgångspunkt för alla typer av idrott och rekreation.

På samma sätt som det finns anläggningar och lokaler för idrott måste det finnas lokaler och arenor för teater, måleri, musik med mera. Små och stora lokaler som är flexibla skapar möjligheter för de som vill producera och konsumera kultur.

Nya offentliga byggnader för kultur och idrott ska planeras och byggas så att samverkan och samnyttjade mellan olika verksamheter gynnas.

RIKTLINJER FÖR HÅLLBARA LIVSMILJÖER

För att skapa förutsättningar för biologisk mångfald ska gröna kilar och sammanhängande natur bibehållas vid exploatering. Särskilt viktiga strandområden ska skyddas från exploatering.

Kommunens skogsmark ska brukas så att biologisk mångfald utvecklas och mark för det rörliga friluftslivet garanteras. Värdefull virkesproduktion ska samtidigt upprätthållas på lång sikt.

Ny bebyggelse ska, så långt som möjligt, anslutas till en gemensam lösning för avloppsrening.

Planering och byggande av nya bostäder ska ske med hänsyn till människors hälsa och säkerhet avseende buller, trafiksäkerhet, vibrationer, åtkomst för räddningstjänsten och risk för farligt gods samt ett förändrat klimat.

Vattentäkterna vid Linaälven och Harrträsket ska skyddas för att säkerställa dricksvattentillgången.

Områden för idrott, kultur och rekreation bör finnas i nära anslutning till bostäder och arbetsplatser.

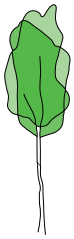
Planering ska möjliggöra för goda kommunikationer mellan viktiga målpunkter för aktivitet.

Kommunen ska möjliggöra för olika typer av aktiviteter i det offentliga rummet som hanterar kommunens mångfald. Nya byggnader för aktiviteter ska möjliggöra samverkan och samnyttjande.

KONSEKVENSER

Satsningar på och ökad tillgänglighet till idrott, kultur och rekreation bidrar till ett ökat välbefinnande och därmed ökad folkhälsa. En balans mellan motion, idrott och rekreation samt kulturella aktiviteter ger både unga tjejer och killar, kvinnor och män samma möjlighet till en meningsfull fritid, vilket ger ökad jämställdhet. Riktlinjer för att minimera risken för olyckor ger en ökad känsla av trygghet. Linaälvens vattentäkt riskerar att förorenas vid översvämningar, detta ska beaktas i den fortsatta planeringen.

Föreslagna åtgärder minimerar påverkan på djur och växtarter i samband med nyexploatering.

Satsningar på idrott, kultur och områden för rekreation i nära anslutning till bostäder och arbetsplatser bidrar till attraktivtet, vilket skapar underlag för befolkningstillväxt och en ekonomisk värdeökning för bostaden. Riktlinjer för att minimera risken för olyckor ger minskade samhällskostnader på grund av minskat antal olyckor, minskade akutinsatser av räddningstjänst och ambulans samt minskad sjukfrånvaro.

2.5.4 Hållbar exploatering

Möten kräver plats och människor. En livfull utomhusmiljö är beroende av fler bostäder och arbetsplatser i Gällivare. Därför prioriteras en förtätning av bostäder och verksamheter, framförallt i tätorten. Förtätning kan ske genom tillägg i befintliga bebyggelsestrukturer.

Gruvan i Malmberget ska ges förutsättningar att expandera på ett hållbart sätt, utan att människor far illa och utan att miljöbelastningen blir för stor. Gruvans expansion innebär att ett samhälle avvecklas och ett annat förtätas. Bostäder och verksamheter i Västra Malmberget kommer på sikt att försvinna och ersättas på andra platser inom planområdet. Det är mycket viktigt att avvecklingen av Malmberget är förutsägbar och kan ske strukturerat. Hur detta ska gå till ska redovisas i en avvecklingsplan för Västra Malmberget.

Gällivare har framför sig en expansiv period. Uppemot 4 700 nya bostäder och 75 000 kvm offentliga lokaler, så som en ny gymnasieskola och en multiarena för sport och kultur, ska byggas. Detta kräver samverkan mellan aktörer och dialog med medborgare.

Prioriterade områden för bostadsbebyggelse

För att realisera tätortsområdets vision och möjliggöra en hög kvalitetsnivå måste utbyggnaden av bostäder lokaliseras till de områden som är mest fördelaktiga. Planering och byggande inom planområdet ska koncentreras till centrum, Repisvaara, Vassara och Andra Sidan. Del av norra sidan av Vassara är undantaget. Övriga bostadsområden ska ses som reservområden som exploateras efter att bostadsbehovet har tillgodosetts i de områden som prioriteringsordningen omfattar.

De prioriterade områdena representerar olika karaktärer för bostadsbebyggelse: det fjällnära boendet, det centrumnära boendet och det vattennära boendet. Ny bebyggelse ska ta tillvara och stärka områdets naturliga kvaliteter och identitet.

Inom varje nytt utvecklingsområde bör grundläggande principer tas fram för hur ny bebyggelse ska planeras och byggas. Principerna bör behandla exploateringsgrad, grönsläpp, mångfald i boende samt hur ny bebyggelse ska anpassas till terrängförhållanden, översvämningsrisker och andra förutsättningar på plats.

PRIORITERADE OMRÅDEN

De prioriterade områdena visar kommunens inriktning för bebyggelseutveckling för att uppnå målen om social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Prioriteringen är ett resultat av ett omfattande dialogarbete och ska vara vägledande i bebyggelseplaneringen.

Kulturmiljöer

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader inom planområdet är identitetskapande och därför är det viktigt att både miljöer och byggnader bibehålls.

I Malmberget påverkas de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna vid avvecklingen och en del av dessa kommer att flyttas till ny plats. När byggander från Malmberget flyttas ska de placeras med hänsyn till varandra och till landskapet så att de kulturhistoriska värdena inte går förlorade.

En särskild plan för flytten bör tas fram. Den ska innehålla en konkret beskrivning av hur flytten av kulturhistoriskt värdefulla byggnader ska gå till, vart dessa ska flyttas samt en tidplan för när detta ska ske. En annan viktig förutsättning är att samtliga byggnader ska ha en funktion och integreras på sin nya plats.

Skapa förutsättningar för hållbara bostäder och lokaler

Kommunens målsättning är att de krav som ställs vid nybyggnation ska leda till utveckling och innovation för de aktörer som driver utbyggnaden av samhället.

Vid all ny bebyggelse i tätorten bör höga krav ställas för att minimera energiförbrukningen, till exempel med lågenergihus. Höga krav bör även ställas på val av energisystem och miljöanpassade och flexibla lösningar. Ny optimerad byggteknik ska alltid beaktas vid planering och byggande, exempelvis genom livscykelkostnader och livscykelanalyser.

Med anledning av detta ska lämplig ny teknik utredas i ett tidigt skede och tillämpas vid planering av nya områden. Energikrav bör tas fram för såväl byggnader, infrastruktur och transporter. För att detta ska få genomslagskraft bör kommunalt bostadsbyggande samt byggande av offentliga servicelokaler, såsom äldreboende, sportarena, bibliotek och kulturhus ske med högt ställda krav.

Vid planering och byggande bör alltid samnyttjande eftersträvas för att effektivisera drift och underhåll och för att skapa en blandning av funktioner. Genom att blanda boende och verksamheter skapas ett mer intensivt stadsliv, vilket i sin tur bidrar till attraktiva och hållbara boenden. Se även hållbarhetsmålen för ”Klimatanpassad och levande utomhusmiljö” och ”Hållbara livsmiljöer”.

Skapa förutsättningar för hållbart energi-, VA- och återvinningssystem

Vid exploatering av ny bebyggelse är det viktigt att eftersträva minsta möjliga ingrepp i mark som inte tidigare har exploaterats. Vid nybyggnation bör därför en samläggning eftersträvas av VA, fiber och fjärrvärme och koordineras i samband med vägbyggnad. Den tekniska infrastrukturen måste anpassas till ett förändrat klimat. Detta kan bland annat göras genom ökad dimensionering av VA-systemet.

Gruvans fortsatta expansion betyder att större delen av Malmbergets bebyggelse kommer att avvecklas. Det kommer att generera en stor mängd byggavfall, bland annat inert avfall, brännbart, deponi, utsorterat restavfall, metall och elavfall. Material som ger signifikant miljönytta bör så långt som möjligt återanvändas. För att detta ska bli möjligt bör förslagsvis en strategi för omhändertagande och distribution tas fram av lämplig intressent eller aktör.

Lokala lösningar för hantering av dagvatten bidrar till hållbarhet på flera sätt. Synliggörandet av kretsloppet ökar förståelsen för miljön och vattnet kan få en praktisk användning, till exempel vid odling eller spolning av toaletter. Fördröjningsmagasin och minimering av hårdgjorda ytor minskar belastningen på dagvattenssystemet vid kraftig nederbörd och avsmältning. Lokala lösningar för hantering av dagvatten bör beaktas och, i den mån det är möjligt, tillämpas vid planering och gestaltning av områden.

Skapa förutsättningar för verksamheter

En blandad bebyggelse ska skapa möjlighet för service. Vid planering av nya bostäder ska behovet av skola och förskola alltid beaktas.

Gruvorna och sjukhuset i Gällivare är stora arbetsplatser och bidrar med många arbetstillfällen. Kommunens inriktning är att skapa en mer differentierad arbetsmarknad. Därför ska det alltid finnas tillgänglig mark för nya etableringar inom tätorten.

Det finns en risk att utveckling av mer perifera handelsområden sker på bekostnad av centrumhandeln. För att kunna bibehålla och utveckla handel och service i Gällivare centrum bör kommunen ta fram ett handlingsplan för centrumhandelns utveckling. Den fysiska miljön har stor påverkan på handelsupplevelsen. Vacker arkitektur och trivsamma miljöer bidrar till att stärka handeln i Gällivare.

RIKTLINJER FÖR HÅLLBAR EXPLOATERING

Byggande av bostäder bör ske enligt prioriteringsordningen.

Det ska alltid finnas en markreserv för nya företag och bostäder i tätorten.

Ny bebyggelse ska ske med höga krav på byggteknik och miljöanpassade, lokala lösningar. Den tekniska infrastrukturen ska anpassas till ett förändrat klimat.

Vid upprättande av utvecklingsplaner och/eller planprogram ska riktlinjer tas fram för exploateringsgrad, grönsläpp, mångfald i boende samt hur ny bebyggelse ska anpassas till terrängförhållanden, översvämningsrisker och andra förutsättningar på plats.

Nyetableringar och upprustningar av områden ska ske samordnat mellan olika tekniker exempelvis genom samförläggning.

Inom nya bostadsområden bör tillgänglighet till barnsomsorg och skolor beaktas.

Utvecklingen av perifera handelsområden får inte ske på bekostnad av centrumhandeln. Kommunen ska ta fram en strategi för centrumhandeln.

Kommunen ska ta fram en plan för flytt och lokalisering av kulturhistoriska byggnader i Malmberget.

Kommunen ska ta fram en avvecklingsplan för Västra Malmberget.

KONSEKVENSER

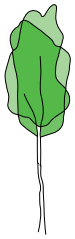

Genom att identifiera prioriterade områden för utbyggnad effektiviseras insatser för byggande vilket i sin tur kan möta efterfrågan på bostäder. Det leder till trygghet då invånare vet att de har någonstans att bo.

En snabb utbyggnad av stora mängder bostäder kan leda till att många människor i samma ålder, i samma livssituation och med liknande ekonomiska förutsättningar bosätter sig på samma plats vilket kan skapa en segregation i samhället. För att motverka detta krävs bland annat en blandning av olika upplåtelseformer.

En blandad bebyggelse med bostäder och verksamheter skapar förutsättningar för ett differentierat näringsliv och arbetsmarknad och en ökad sysselsättning. Detta ger en mer jämställd arbetsmarknad och leder till en ökad trygghet.

Ursprungliga platser för den kulturhistoriskt värdefulla miljön i Malmberget försvinner. Det är svårt att bedöma konsekvenserna av detta då det fortfarande är osäkert när och vart dessa ska flyttas. Innan rivning ska de kulturhistoriskt viktiga byggnader och miljöer dokumenteras.

Nybyggnation med energieffektiva byggnader och miljövänligare material är positivt för miljön. Samläggning av VA med annan infrastruktur minskar utsläpp till luft genom minskat antal arbetstimmar för entreprenadmaskiner.

Återvinning av material minskar nyproduktion vilket på ett positivt sätt bidrar till resursbesparingar av både ämnen och energi.

I dagsläget går det inte att uttala sig hur nya handelsområden eller perifera handelsområden kontra centrumhandeln påverkar miljön. Det saknas en utredning om huruvida externa handelsområden gentemot en förstärkt handel i centrum resulterar i minskade utsläpp från transporter.

Samverkan vid exploatering ger minskade kostnader. Återbruk av material skulle kunna leda till en ekonomisk resursbesparing på lång sikt om samordning mellan avveckling och nybyggande eftersträvades. Återvinning kan dock leda till ökad konkurrens på den lokala marknaden men det kan även skapa möjlighet för nya företag som sätter Gällivare på kartan. Samnyttjande av lokaler innebär minskade kostnader. Äldre kulturhistoriskt värdefulla byggnader innebär ofta fördyrande underhålls- och driftskostnader men bevarande av kulturmiljöer och kulturhistoriskt värdefulla byggnader skapar en ökad attraktivitet och gynnar näringslivet i stort.

Nya näringar och ett differentierat näringsliv ger ökad sysselsättning och leder till ökade kommunala intäkter.

2.6 Genomförande

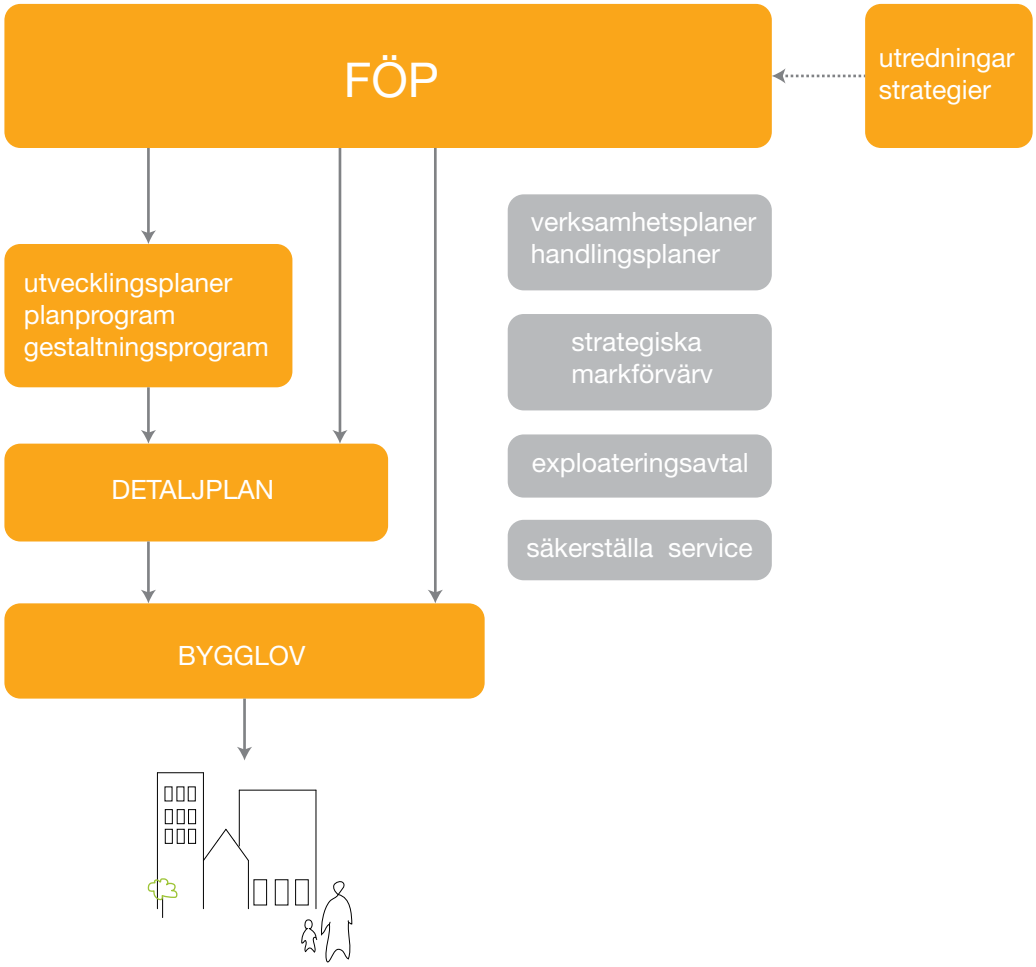
2.6.1 Processbeskrivning från FÖP till färdigt hus

Den fördjupade översiktsplanen ska fungera som underlag och ledning för politiska beslut och för de kommunala förvaltningarnas arbete kopplat till den fysiska utvecklingen. Strategierna i den fördjupade översiktsplanen ska resultera i prioriteringar och fördelning av resurser och genomsyra planeringen i de olika verksamheterna. Den fördjupade översiktsplanen ska även vara vägledande för andra aktörer som bidrar till samhällsutvecklingen.

Den fördjupade översiktsplanen är det övergripande dokument som ska vara vägledande för arbetet med utvecklingsplaner, planprogram, detaljplaner och bygglovsgivning inom planområdet. Den fördjupade översiktsplanen hanterar även flera parallella processer så som markförvärv eller exploateringsavtal som är avgörande för genomförandet av den fördjupade översiktsplanen.

Utvecklingsplaner, planprogram eller gestaltningsprogram ska precisera ställningstaganden i den fördjupade översiktsplanen för den aktuella platsen och utgöra ett underlag för detaljplanering. Detaljplanen reglerar den planerade utbyggnaden i enlighet med plan- och bygglagen och miljöbalken och ska även vara genomförandeinriktad. Ett stort fokus i arbetet med detaljplaner är att hantera genomförandefrågor och därför krävs ett sektorövergripande samarbete inom de kommunala förvaltningarna och med medborgare, organisationer och näringsliv.

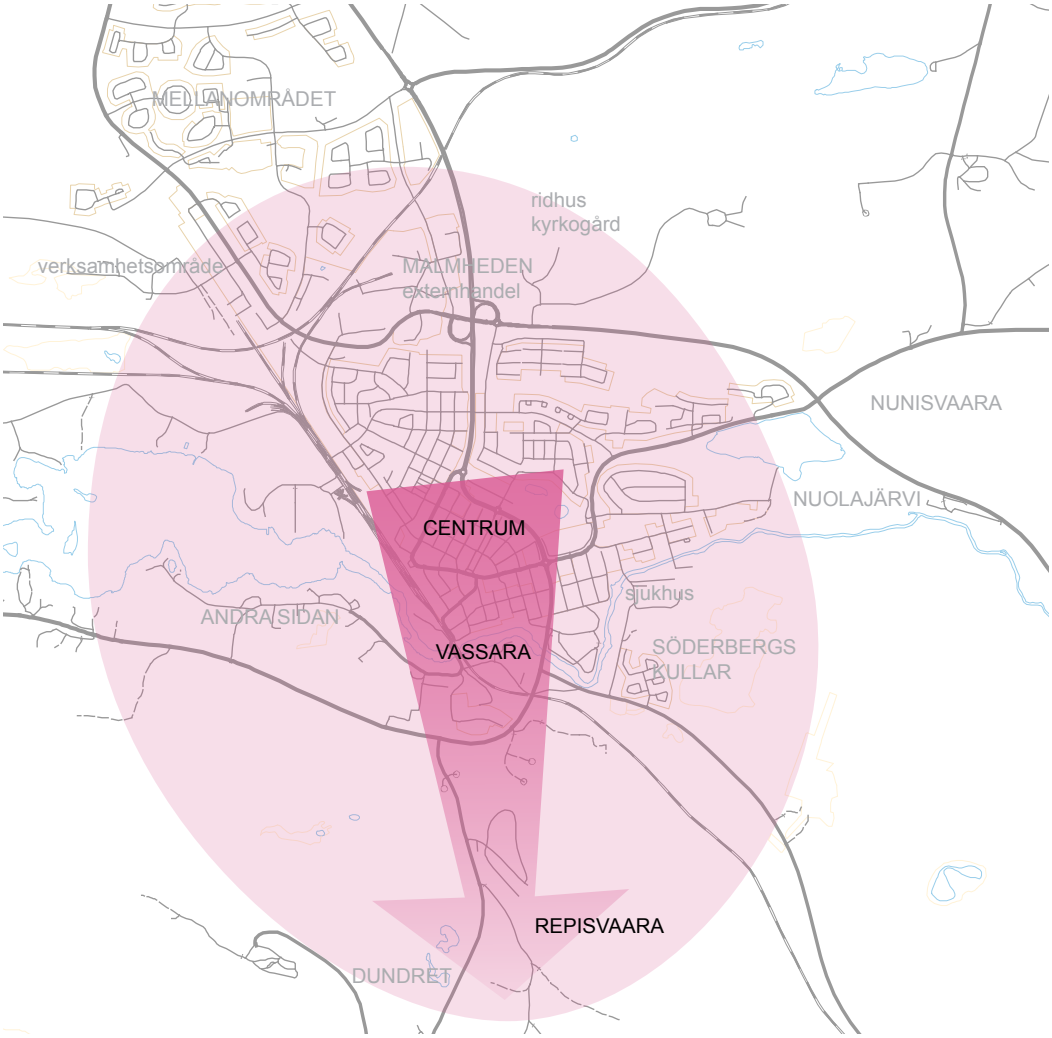
Vid bygglovgivning har kommunen den slutgiltiga möjligheten att säkerställa de övergripande ställningstagandena och intentionerna i planer och program.

2.6.2 Utbyggnad

Gällivare kommun har fastställt en prioriteringsordning för utbyggnaden av bostadsområden. Syftet med prioriteringsordningen är att i större utsträckning kunna samordna insatser för ett genomförande. Prioriteringsordningen syftar också till att underlätta planeringen i alla kommunens verksamheter och tydliggöra kommunens inriktning för andra aktörer och boende som påverkar eller påverkas av Gällivares utveckling.

Områden som prioriera för förtätning och utbyggnad är centrum, Repisvaara, Vassara älv (förutom en del av norra sidan) och Andra sidan. Prioriteringarna baseras på den dialog som föregått visionsarbetet för samhällsomvandlingen. Utbyggnadsordning och utbyggnadstakt i de delar där kommunens markinnehav är begränsat är svårt att styra. Därför bör prioriteringsordningen kompletteras med principiella ställningstaganden som visar en positiv inställning till förtätningsprojekt i enlighet med ställningstagande i detta planförslag och andra planer, exempelvis parkeringsnormer, gestaltningsprogram och ställningstaganden gällande privata och offentliga grönytor.

Principiell och önskvärd utbyggnadsstrategi.

I de fall kommunen äger marken är markanvisning och detaljplanering de viktigaste styrmedlen för att visa kommunens vilja. Kommunen bör även utveckla andra styrmedel och processer för att skapa en variation av aktörer på bostadsmarknaden och en blandning av upplåtelseformer, exempelvis byggemenskaper, mindre fastigheter för flerfamiljshus, villabebyggelse och hyresrätter.

INFORMATION

Begreppet byggemenskap innebär att privatpersoner tillsammans förverkligar en idé om sitt boende. Fördelarna för de boende är framförallt möjligheten att påverka sitt boende, tidigt lära känna sina grannar och få rimliga bostadskostnader. Drivkraften från kommunen är i första hand att boendes inflytande leder till variation och mångfald, ökad social sammanhållning och ett breddat utbud på bostadsmarknaden.

2.6.3 Planberedskap

Gällivare kommun ska ha en ständig planberedskap för att möjliggöra utveckling och säkerställa tillgången på bostäder i och med samhällsomvandlingen och avvecklingen av Malmberget. Det akuta läget där sista etappen för avveckling startar 2022 innebär särskilda ansträngningar för kommunen initialt.

Det framtida bostadsbehovet som redovisas nedan baseras på Gällivare kommuns bostadsförsörjningsplan. För mer detaljerad information om behovet av bostäder hänvisas till bostadsförsörjningsplanen.

Planberedskapen för bostäder baseras på behovet av bostäder som uppstår i och med avvecklingen av Malmberget och en förväntad inflyttning till följd av fler arbeten inom gruvnäringen och den offentliga sektorn. För att kunna möta efterfrågan på ersättningsbostäder då Malmberget avvecklas måste kommunen mellan 2014 och 2022 ha en planberedskap på ungefär 200 bostäder per år. Redovisade siffror är ett genomsnitt och anpassningar till den faktiska situationen för avvecklingen måste ske, dock med god framförhållning.

För att möta den totala efterfrågan på bostäder som förväntas i och med avveckling av Malmberget och en tillväxt ska kommunen ha en planberedskap på mellan cirka 300 och 350 bostäder per år fram till år 2022. Efter år 2022 ska kommunens planberedskap motsvara mellan cirka 100 och 200 bostäder per år.

BOSTADSBEHOV		
Ersättningsbostäder	Miniscenario (exlusive ersättningsbostäder)	Maxiscenario (exlusive ersättningsbostäder)
1 300 bostäder	1 900 bostäder	3 400 bostäder
PLANBEREDSKAP BOSTÄDER		
2014 - 2022	2014 - 2030	
160 bostäder/år	110 bostäder/år	200 bostäder/år

Det finns en stor efterfrågan på industritomter inom planområdet och en utökning av gruvverksamheten bedöms medföra ytterligare behov av lediga tomter. Gällivare kommuns inriktning för att möta behovet av industritomter är att det ska finnas tillgång till tomter för industri och att det ska finnas en ständig planberedskap för nya tomter. Behovet och tillgången till industritomter bör utredas vidare.

Den snabba planeringstakten kommer att ställa höga krav på strukturerade processer för dialog- och samrådsformer och för framtagande av program, utvecklingsplaner och detaljplaner. Samverkan mellan kommunala förvaltningar och ett gemensamt synsätt på alla nivåer inom den kommunala organisationen kan förenkla ett genomförande och säkerställa intentionerna i den fördjupade översiktsplanen.

Prioriteringar av projekt ska göras utifrån hur väl de medverkar till att uppnå övergripande mål och hur väl de stödjer de prioriterade områdena för utbyggnad. Det är viktigt att den kommunala organisationen på alla nivåer anammar ett synsätt som sätter stadens långsiktiga utveckling i fokus i varje enskild fråga, snarare än konventioner eller kortsiktiga vinster.

2.6.4 Markberedskap

Gällivare kommuns markberedskap för bostäder ska baseras på och spegla planberedskapen och ställningstaganden i denna FÖP. Insatser för nya bostäder ska prioriteras i centrum, vid Vassara älv, på Repisvaara och på Andra sidan. Del av norra sidan av Vassara är undantagen. Kommunens markinnehav i Vassara och på Repisvaara täcker behoven för att kommunen ska spela en aktiv roll i utbyggnaden där. Markinnehavet på Andra sidan bedöms tillräckligt i dagsläget men ett ökat tryck i området kan på sikt skapa ett behov. Kommunen har ett visst markinnehav i centrum och inriktning är att inte ytterligare utöka markberedskapen där. Marken i centrum är mycket attraktiv och utvecklingen där bör kunna ske genom initiativ från privata exploatörer. För att skapa möjlighet till fler offentliga lokaler krävs dock en viss markberedskap i Gällivare centrum.

Markberedskapen för industri ska spegla planberedskapen och Gällivare kommun ska driva nya exploateringar genom markköp.

För att kunna ha en god framförhållning och för att kunna erbjuda mark för etableringar av olika slag och kunna möta efterfrågan när den faktiskt uppstår, behövs en exploateringsbudget. Budgeten bör kunna inrymma kostnader för förvärv, lantmäteriförrättningar och iordningsställande av mark.

2.6.5 Ekonomi

Kommunen kan styra samhällets utveckling bland annat genom att skapa fysiska och planmässiga förutsättningar för ny bebyggelse. Andra faktorer som efterfrågan och betalningsviljan hos enskilda människor och företag styrs till stor del av marknaden. Detta ställer krav på ett aktivt agerande från kommunen och en samverkan mellan plan- och marknadsmekanismer. Kommunen bör exempelvis gå före och ställa höga krav vid nyetableringar av offentliga lokaler och skapa incitament för andra aktörer genom exempelvis parkeringstal och tomtpriser.

Kommunens kostnader för infrastruktur som gator, gång- och cykelvägar och grönytor samt kostnader för drift- och underhåll ska i huvudsak täckas av intäkter från markförsäljningar och exploateringsavgifter. Övergripande infrastruktur och offentliga byggnader och anläggningar ska bekostas med skatteintäkter eller med medel från LKAB i det fall exploateringen omfattar ersättning för infrastruktur eller lokaler i Malmberget. Detta regleras genom ovan beskrivna avtalet.

Investeringskostnader för utbyggnad av teknisk försörjning, som vatten- och avloppsledningar, fjärrvärme och el, bekostas med avgifter till de ledningsdragande bolagen.

Förtätning i befintlig bebyggelse kan medföra åtgärder på allmän plats så som gator, parker eller torg. Dessa åtgärder kan medföra mervärden även för exploatören och exploatören bör därför åläggas att delta i kostnaderna för genomförandet. Detta kan exempelvis ske genom exploateringsavtal.

2.6.6 Samverkansprocesser

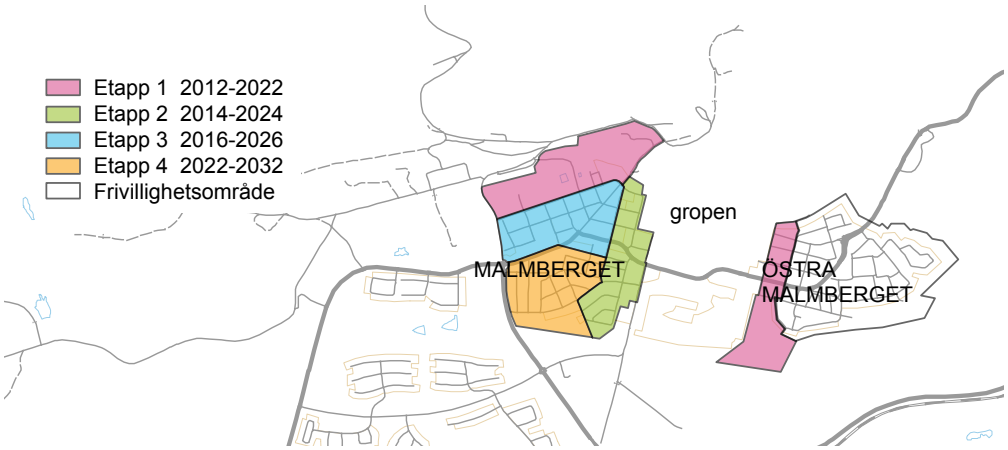
Alla nämnder och förvaltningar har ett ansvar för att nå tätortsområdets vision. Med tydliga gemensamma mål och en gemensam berättelse om hur kommunen ska nå dit skapas en plattform att fatta rätt beslut.

Samhällsomvandlingen ställer extrema krav på den kommunala organisationen. Den snabba förändringstakten och höga ambitioner innebär att samverkan måste ske på alla nivåer. Alla planer och program i kommunens regi ska inledas med ett startmöte där berörda nämnder och förvaltningar närvarar. Baserat på frågeställningar som framkommit under startmötet och uppdragets omfattning tillsätts en arbetsgrupp som även den omfattar olika nämnder och förvaltningar. Allt för att i ett tidigt skede fånga upp och lösa de frågeställningar som ligger till grund för uppdraget.

Även näringsliv, medborgare och andra organisationer som bidrar till samhällsutvecklingen måste ingå i nätet för samverkan. Det är viktigt att involvera berörda aktörer tidigt i processerna. Gällivare kommun ska därför ha en kommunikationsplan för samråd med medborgare, näringsliv och organisationer för varje projekt. Kommunikationsplanen ska identifiera kritiska frågor samt hur och när dessa ska kommunicera och med vem.

2.6.7 Samhällsomvandlingen

Den pågående och framtida brytningen av gruvan i Malmberget innebär att stora delar av samhället på sikt måste rivas och ersättas på annan plats. För att reglera hur detta ska ske har ett avtal tecknats mellan Gällivare kommun och LKAB. Avtalet visar vilka rättigheter och skyldigheter respektive part har i området och när omvandlingens olika etapper kan förväntas ske.

Totalt ska 1 900 bostäder rivas eller flyttas under en 20-årsperiod och ersättas på andra platser i Gällivare tätort. För mer detaljerad information om behovet av bostäder hänvisas till bostadsförsörjningsplanen.

- I etapp 1 berörs totalt 200 bostäder, varav hälften utgörs av särskilt boende på Gunillahem och Lövberga. Utöver bostäder berörs också andra viktiga funktioner så som gymnasieskolan, badhuset, handel.
- I etapp 2 berörs totalt 150 bostäder.
- I etapp 3 berörs totalt 750 bostäder och Malmbergets kyrka.
- I etapp 4 berörs 115 bostäder och ett mindre antal industrifastigheter.

I ovan etapper inkluderas inte LKABs egna bostadsbestånd. Östra området är ett så kallat frivilligområde. Det innebär att boende i området har rätt att lösa in sina bostäder till LKAB om man så önskar. Detta regleras i det civilrättsliga avtalet.

Kommunen ska genom en aktiv planering och en planberedskap för bostäder styra avvecklingstakten genom utveckling och på så sätt eftersträva trygghet för boende i Malmberget.

Avvecklingsprocessen ska ske på ett strukturerat sätt och konkretiseras i en avvecklingsplan för västra Malmberget. Avvecklingsplanen syftar till att skapa förutsättningar för bra boendemiljöer under avvecklingstiden.

Transperens är en viktig förutsättning för att skapa goda livsvillkor för boende i Malmberget. Kommunen har ett ansvar att aktivt informera boende om vad som sker i avvecklingsprocessen och vilka boendealternativ som finns i tätorten.

Kommunens inriktning är att östra Malmberget fortsatt ska vara ett attraktivt boendealternativ i staden. För att säkerställa en god boendemiljö där pågår ett arbete med att upprätta en utvecklingsplan i dialog med boende i området.

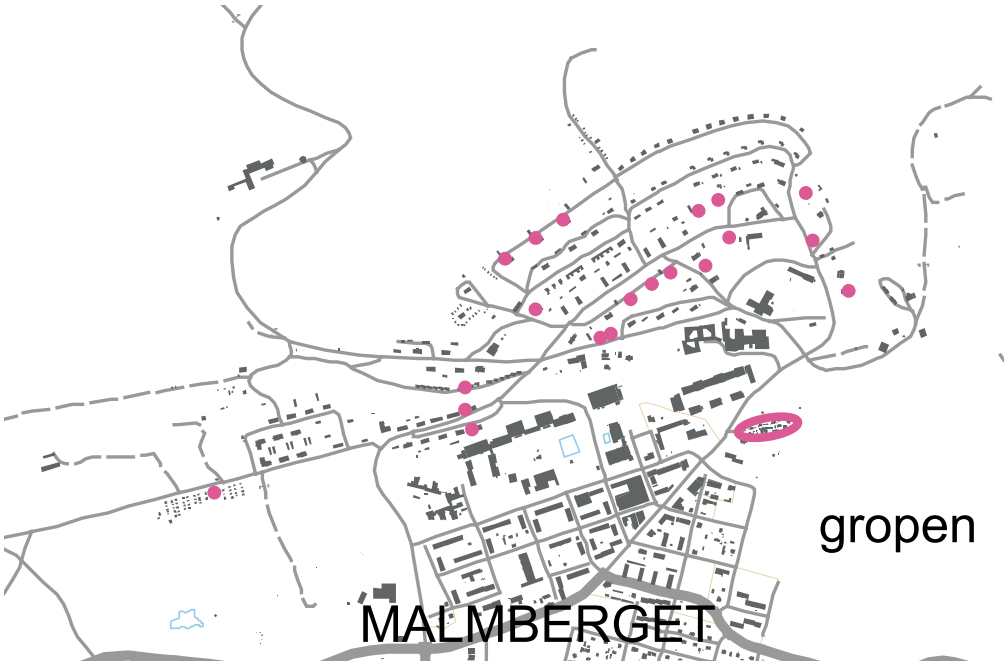
Kulturhisoriskt värdefulla byggnader

Byggnaderna i Kåkstan samt enskilda byggnader som är kulturhistoriskt värdefulla och som påverkas av malmbrytningen i Malmberget ska flyttas till Gällivare. Utöver byggnaderna i Kåkstan är det totalt 23 enskilda byggnader som LKAB och Gällivare kommun har kommit överens om ska flyttas. Byggnaderna ägs av LKAB.

Byggnader som ska flyttas:

- Disponentvillan, Bolagsvägen 2
- Tuoddarvillan, Bolagsvägen 8
- Bolagsvägen 11 (representerar jugendstil)
- 74:an, Bolagsvägen 12
- Bolagsvägen 18
- Bolagsvägen 20
- Holkarna, Bolagsvägen 62, 64, 66 och 68
- Långa Raden 1, 3, 5 och 7 (representerar tjänstemannabostäder)
- Hermelinsstollen
- Pumphuset vid Förmansklubben
- Byggnaderna i Kåkstan
- Stallvägen 12 och 14 (representerar funkisstil)
- Östgötavägen 5 och 7 alternativt 3 (representerar arbetarbostäder)
- Höjerska huset, Höijers Backe 2
- Puoitkavägen 1 och 3

Gruvans expansion söderut påverkar även infrastrukturen och kräver nya anslutningar till väg 831.

Berörda byggnader med höga kulturvärden som ska flyttas enligt överenskommelse mellan kommunen och LKAB.

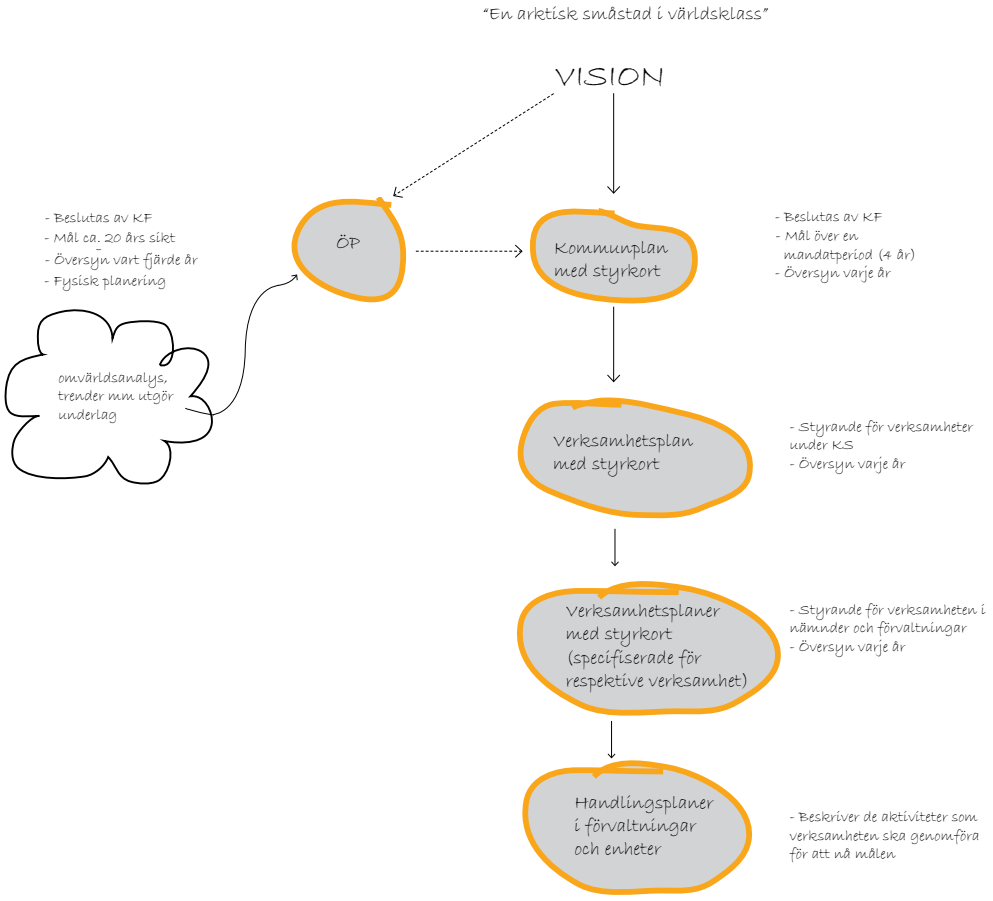
2.6.8 Uppföljning

Kommunens översiktsplan ska inordnas i kommunens styrsystem för att på så vis tydligare kunna fungera som underlag och ledning för politiska beslut och som ett styrdokument för de kommunala förvaltningarnas arbete. Planen ska vara vägledande i beslut om prioritering och fördelning av resurser som ska göras för att kommunens arbete ska styras mot visionen.

För att kunna följa upp kommunens hållbarhetsmål och de strategier som gäller för planområdet ska dessa behandlas i den övergripande kommunplanen. En översyn av verksamhetsplanen görs årligen. Varje nämnd har i sin tur specifika verksamhetsplaner där strategierna bryts ner för respektive nämnds verksamhet till konkreta mätbara mål för de närmaste tre åren. För att kunna arbeta mot de satta målen har varje förvaltning en handlingsplan som redovisar vad verksamheterna ska arbeta med och fokusera på för att kunna nå de mätbara målen i verksamhetsplanen.

Inför ny mandatperiod aktualiseras den fördjupade översiktsplanen. Innan aktualisering kan verksamheterna väga sina resultat mot de ställda målen och eventuella revideringar kan göras innan beslut om aktualisering av den fördjupade översiktsplanen.

Alla kommunala verksamheter tar sin utgångspunkt i den övergripande visionen. För att uppnå visionen har kommunen i sitt styrkort antagit sex övergripande strategier. Tre av dessa strategier är relevanta för fysisk planering och inryms i kommunens hållbarhetsmål.

2.6.9 Behov av fortsatt utredning

Under arbetet med den fördjupade översiktsplanen har behov av ytterligare utredning och mer detaljerade ställningstaganden uppmärksammats. Dessa ska fungera som underlag för beslut och arbetas in i kommande versioner av den fördjupade översiktsplanen.

Trafikstrategi

Gällivare tätort är i behov av en trafikstrategi som konkretiserar de ställningstaganden som redovisas i det här dokumentet.

Trafikstrategin ska bidra till att uppfylla kommunens mål som en del i arbetet med att nå visionen. Trafikstrategin ska utreda lämplig dragning för genomfartstrafik genom eller förbi Gällivare och belysa tillgänglighet, jämlikhet, trygghet och trafiksäkerhet med ett tydligt barnperspektiv. Trafikstrategin bör behandla förutsättningarna för alla trafikanters framkomlighet på en mer detaljerad nivå och ange principiella ställningstaganden för vägar och gator inom planområdet. Trafikstrategin bör även behandla riktlinjer för parkering och för räddningstjänstens huvudsakliga utryckningsvägar samt farligt godstrafik.

Plan för centrumhandeln

En plan för centrumhandeln ska säkerställa centrums attraktivitet i och med ökad etablering av handel på Malmheden. Planen ska upprättas genom samverkan mellan berörda näringsidkare och Gällivare kommun. En plan för centrumhandlen kan bland annat innehålla riktlinjer för öppettider och evenemang, åtgärder i det offentliga rummet och skyltning.

Grön-, vit- och blåstrukturplan

Det finns behov av att ta ett samlat grepp gällande de offentliga rummen i hela planområdet. Planen ska behandla riktlinjer och ställningstaganden gällande funktion, gestaltning och underhåll av de offentliga rummen på områdesnivå med ett året-runt-perspektiv. Särskilt fokus bör ligga på strategiska platser och stråk i Gällivare, Malmberget och Koskullskulle.

Plan för kulturmiljö och bebyggelse

Det finns en bevarandeplan från 1985 som anger bevarandevärd bebyggelse och till viss del även miljöer i Gällivare, Malmberget och Koskullskulle. I och med avvecklingen av västra och delar av östra Malmberget är bevarandeplanen inaktuell men bör ändå ses som vägledande planeringsunderlag för övriga områden. På sikt bör en ny bevarandeplan för kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer tas fram.

Profileringsprogram för Gällivare kommun

Program för övergripande profilering av kommunen gällande identitetskapande varumärke samt gestaltningsfrågor.

Gestaltningsprogram för Gällivare centrum

Samhällsomvandlingen innebär stora förändringar. Utifrån planerad förtätning av centrum gällande bostäder och funktioner behöver kommunen ta fram ett program gällande utformning och gestaltning i centrum som speglar visionen för tätorten.

3. PLANFÖRSLAG

I kapitlet redovisas föreslagen mark- och vattenanvändning och rekommendationer för planering och byggande. En sammanfattning av dess konskevenser redovisas för varje område.

Både de ställningstaganden som redovisas här och de strategier som har redovisats i föregående kapitel ska beaktas vid planering och byggande i Gällivare tätort.

3.1 Övergripande planförslag

Planförslaget ska skapa förutsättningar för god planberedskap av främst bostäder för att möta efterfrågan i och med avvecklingen av Malmberget och en förväntad inflyttning till Gällivare.

Planförslaget innebär att behovet av bostäder i första hand säkerställs genom förtätning av bebyggelsen i centrumområdet och på Andra sidan samt nyexploatering på Repisvaara. Bostäder tillåts även på Nunisvaara, Nuolajärvi och Vassara träsk, men dessa bör ses som reservområden. Förslaget möjliggör även en viss förtätning i Koskullskulle och tillåter bostäder i Östra Malmberget samt Mellanområdet.

Gruvan i Malmberget tillåts expandera söderut genom att befintliga bostäder i västra och delar av östra Malmberget avvecklas.

Skrymmande handel och verksamheter lokaliseras till Mellanområdet och Malmheden.

3.1.1 Områdeskategorier

B Bostäder

Till bostäder räknas samtliga bostadstyper och upplåtelseformer. Viss kompletterande service, till exempel skolor/förskolor och mindre handel eller verksamheter som inte är störande kan tillåtas. Närhet till natur och bevarandet av gröna kilar ska beaktas vid all planering.

C Centrum

I centrum omfattas flertalet av en stads funktioner. Till dessa räknas bostadstyper med hög exploateringsgrad och alla upplåtelseformer, parker, gator och torg, skolor/förskolor, fritidsanläggningar, handel, kontor, forskning, sjukvård med mera. Verksamheter som innebär omgivningsstörningar, oacceptabla risker för omgivningen eller är alltför ytkrävande kan däremot inte placeras i centrum.

F Flygplats

Flygplatsområdet omfattar start- och landningsbana samt byggnader kopplade till flygverksamhet. Mindre serviceverksamheter med direkt koppling till flygplatsens verksamhet, till exempel restaurang och butik, kan lokaliseras i anslutning till flygplatsen. Området är väl tilltaget för att ta höjd för en framtida förlängning av start- och landningsbanan.

G Gruvindustri

Området för gruvverksamhet omfattar ett större område med dagbrott och brytning under jord. Till gruvverksamhet hör byggnader, vägar och övriga anläggningar som behövs för gruvdriften.

GB Gruvindustri och bostäder

Gruvverksamhet tillåts enligt redovisade etapper. Innan dess tillåts bostäder och kompletterande service och verksamheter. Tillfälliga verksamheter och aktiviteter kan tillåtas inom området med hänsyn till redovisade etapper för avveckling.

Under avvecklingstiden bör ändringar och tillägg tillåtas genom mindre avvikelse i gällande detaljplaner, i syfte att förbättra boendemiljön. Exempel på åtgärder är förändrade fasader, uteplatser och carports.

H/V Handel och verksamheter

En målsättning är att Gällivare ska ha ett diversifierat näringsliv. I Gällivare ska olika slags verksamheter kunna erbjudas flera lokaliseringsmöjligheter. De flesta verksamheter kan lokaliseras centrumnära. Utvecklingen av perifera handelsområden får inte ske på bekostnad av centrumhandeln.

Handels- och verksamhetsetableringar som är mer ytkrävande föreslås lokaliseras i mer perifiera områden. Exempelvis tillverkningsindustri, grossistverksamheter, stora lager, omgivningsstörande småindustri, verkstäder, energiproduktion samt andra ytkrävande verksamheter. Viss handel med sällanköpsvaror kan, beroende på typ, lokaliseras till handels- och verksamhetsområdet.

I dessa områden ska verksamheterna säkras en långsiktigt stabil tillvaro. Bostäder och icke skrymmande handel ska inte lokaliseras där. Goda anslutningsmöjligheter för gång- och cykeltrafik, kollektivtrafik och godsvarulämning ska säkerställas.

K Kyrkogård

Inom området tillåts begravningsplats med tillhörande byggnader.

L Sjukvård

Sjukhusområdet omfattar sjukhuset med tillhörande grönytor och anläggningar där sjukvård och vårdboende ingår. Inom området ges möjlighet för en expansion av sjukhuset och även landningsplatta för sjuktransporter tillåts.

N Natur

Med naturområden avses buffertzoner för farlig verksamhet samt gröna kilar och större sammanhängande naturområden i anslutning till bostäder. I området ska mindre verksamheter och anläggningar som gynnar rekreation och friluftsliv tillåtas, till exempel vindskydd, rastplatser, vandringsleder, skidspår och skoterleder.

NR Naturreservat

Naturreservatets föreskrifter ska gälla inom området.

V Verksamheter och småindustri

Inom området för verksamheter och småindustri tillåts verksamheter som kan vara störande. Inom eller i direkt anslutning till dessa områden bör inte nya bostäder etableras. I delar av områden som gränsar till bostäder bör inte verksamheter som innebär en risk för människors hälsa och säkerhet tillåtas.

Särskilt farlig verksamhet ska hänvisas till verksamhetsområdet nordost om centrum.

S Strategiskt utvecklingsområde

Områdets markanvändning är inte preciserad och kan under den fortsatta utvecklingen av staden styras till det som anses vara strategiskt bra för Gällivare i framtiden. Utvecklingen för området är till för att skapa handlingsfrihet för ett centralt markområde som en framtida markreserv där en möjlig utveckling kan vara bostäder.

T Turism, fritid och rekreation

Inom området tillåts byggnader och anläggningar som gynnar rekreation och friluftsliv för boende och besökare i Gällivare.

Dundret har en stor betydelse för Gällivare som en arktisk småstad i världsklass. För att ta tillvara på och utveckla Dundrets potential är väl fungerande kommunikationsnät och attraktiva anläggningar nödvändiga.

Kulturstigen som sträcker sig utmed Vassara älv i centrala Gällivare kan utvecklas som en del av Gällivares turism och kulturutbud samt som rekreationsstråk.

W Vattentäktsområde

Vattentäktsområde omfattar skyddsområde för vattentäkt med tillrinningsområde. Skyddsområden behövs för att säkerställa en framtida god vattenförsörjning. Hydrologiska samband är också av största vikt för att säkerställa naturvärden och grundläggningsförhållanden.

Utredningsområde

Delar av anvisade områden för bostäder eller verksamheter utgör så kallade utredningsområden. Exploatering i dessa områden måste föregås av utredningar för att tydliggöra områdets lämplighet och konsekvenserna av den föreslagna exploateringen.

3.2 Övergripande plan för trafiken

Trafikplanering, byggande och anläggning av gatumiljöer i Gällivare ska utformas så att transporter och resor med de prioriterade trafikslagen förenklas. Den övergripande planen baseras på de prioriterade områdena för exploatering som skapar nya målpunkter och behov av nya eller förändrade korsningspunkter. Förslaget innebär att kopplingar för oskyddade trafikanter till och inom centrum samt mellan olika områden förbättras och att genomfartstrafiken leds om för att minimera trafikens barriärverkan.

Det övergripande förslaget visar kommunens inriktning för trafiken och ska konkretiseras i en trafikstrategi.

3.2.1 Målpunkter och nya korsningar

Centrum och alla bostadområden är självklara målpunkter för resor med cykel, bil eller till fots. Inom centrum finns flera målpunkter, exempelvis skola, affärer eller arbetsplatser, vilket leder till att behovet av väl fungerande stråk och möjlighet att korsa större vägar eller järnvägen är större där.

Nya exploateringsområden eller en förtätning i befintliga områden bidrar till förändrade resmönster. Ny bebyggelse prioriteras i centrum, vid Vassara älv, på Andra sidan och på Repisvaara. Detta innebär två nya anslutningar för biltrafik till väg E45 och eventuellt åtgärder i befintlig korsning mot Dundret. Biltrafik till Andra sidan bör i första hand ledas via väg E45 och vidare in på området. Med anledning av ökade trafikmängder och fler korsningspunkter på sträckan bör Trafikverket överväga en sänkning av hastigheten från Andra sidan till centrum.

Fler permanentbostäder på Vassara träsk skapar ett behov av att tydliggöra trafiksituationen och anslutningarna till väg E45. Åtgärder bör leda till en samlad lösning för trafiken till området och färre anslutningar till väg E45.

Eventuell exploatering av Nunisvaara innebär två nya anslutningar för biltrafik till väg E10. Med anledning av ökade trafikmängder och fler korsningspunkter på sträckan bör Trafikverket överväga en sänkning av hastigheten i anslutning till Nunisvaara.

Östra Malmberget och Koskullskulle kommer även fortsättningsvis att utgöra målpunkter för trafiken i området men i takt med att antalet bostäder och verksamheter minskar i västra Malmberget kommer trafiken dit att minska. För att möjliggöra fortsatt trafik till östra Malmberget föreslås nya kopplingar via södra och östra länken som ansluter området till Malmbergsvägen och Mellanvägen.

3.2.2 Minskade barriärer

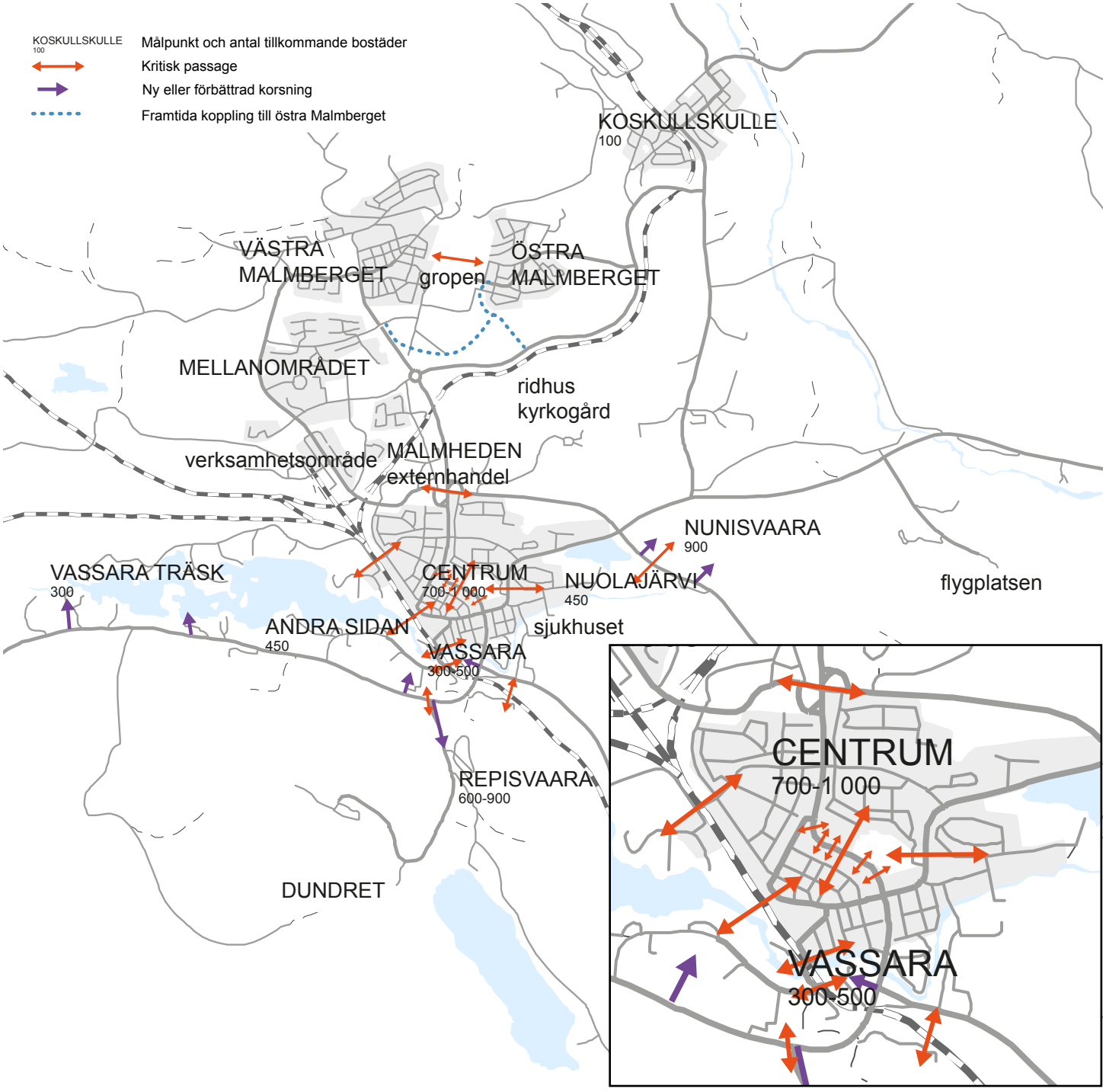
Järnvägen och väg E45 genom Gällivare är starka barriärer som både fysiskt och mentalt begränsar möjligheten att röra sig mellan olika målpunkter. Även Nuolajärvivägen utgör en barriär till viss del. Förtätning och fler boende söder om järnvägen ställer ökade krav på trygga och tydliga passager över dessa barriärer.

Passager för gående, cyklister och bilister över järnvägen och vägarna E45 och E10 bör vara planskilda. Detta kan ske genom underfart i form av tunnel eller överfart i form av bro. Vid byggande av tunnel ska stor hänsyn tas till belysning och dimensioner för att skapa trygga passager. Alla passager ska kunna nyttjas av gående, cyklister och personer med funktionshinder.

Parkgatan är i dagsläget en huvudled för genomfartstrafik genom centrala Gällivare. Trafiken och gatans utformning gör att den är en barriär i staden. På båda sidor om vägen finns målpunkter, vilket innebär att många människor har behov av att korsa gatan. För att minska gatans barriärverkan och öka trafiksäkerheten föreslås fler och förbättrade passager i plan.

Fler handelsetableringar på Malmheden ställer ytterligare krav på säkra och funktionella passager över Malmbergsleden.

Så länge det fortfarande finns bostäder och verksamheter i västra Malmberget kommer ”Gropen” att utgöra en barriär mellan västra och östra Malmberget. Detta ställer krav på ett väl fungerade vägnät för både gående, cyklister och motordriven trafik.

Kartbilden visar målpunkter, kritiska passager och behov av nya eller förbättrade korsningar.

3.2.3 Gång- och cykelvägnät

Det övergripande gång- och cykelvägnätet ska möjliggöra snabba och effektiva resor till och inom centrum samt mellan områden. Stråk för gång- och cykeltrafik till centrum ska tydliggöras genom dess sträckning, utformning, skyltning och belysning. Gång- och cykelvägnätet ska även möjliggöra för rekreation i vackra miljöer.

Planförslaget innebär ett nytt gång- och cykelstråk från centrum över Vassara älv för att inkludera det nya bebyggelseområdet söder om älven och för att binda samman Vassara älv med bebyggelsen på Andra sidan. Ytterligare stråk föreslås från centrum och Mellanområdet till handelsområdet på Malmheden samt till områdena Nunisvaara och Nuolajärvi om exploatering i dessa områden blir aktuellt.

Inom centrum finns behov av att förstärka och förbättra eller anlägga stråk längs med Hantverkaregatan, Norskavägen och Garvaregatan samt genom Sjöparken.

Stråket längs med Vassara älv ska bevaras och förbättras.

Till västra Malmberget finns i dagsläget bra kopplingar för gående och cyklister. Länkarna till östra Malmberget och förbindelsen mellan östra Malmberget och Koskullskulle behöver dock ses över och förbättras. För att ökad trygghet i dessa områden är det viktigt att så stor del av gång- och cykelnätet som möjligt går genom bebyggda områden.

3.2.4 Övrig trafik

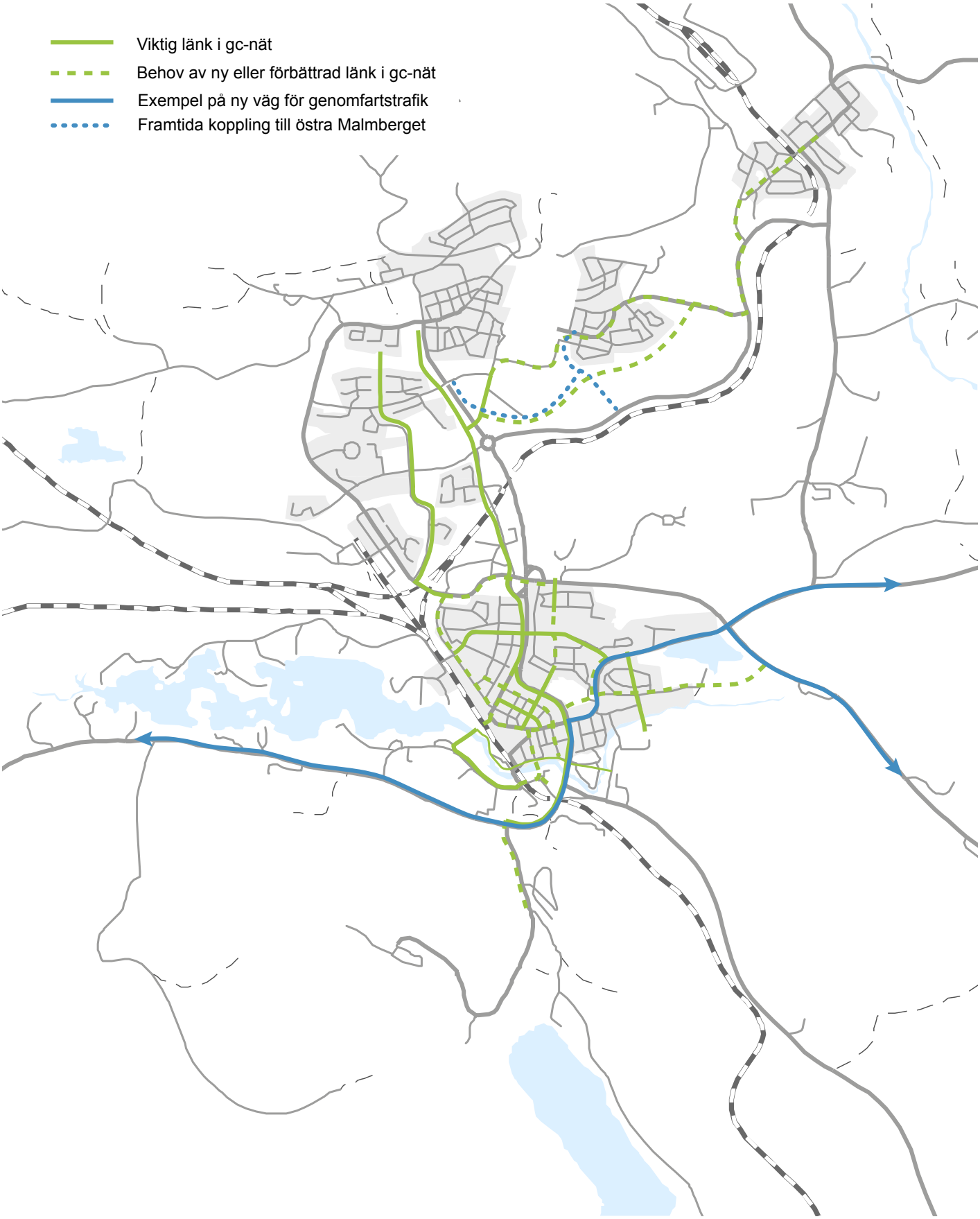
Väg E45 går genom Gällivare centrum och utgör huvudsaklig väg för resor och transporter förbi samhället. Vägens status som riksintresse och rekommenderad väg för farligt gods innebär restriktioner gällande åtgärder på och i anslutning till vägen.

För att möjliggöra en förtätning i centrum och för att minska vägens barriärverkan föreslås att huvudnätet för genomfartstrafik och för farligt gods genom Gällivare flyttas från Parkgatan. Fortsatt utredning får visa lämpligast dragning av europavägen genom eller förbi Gällivare. Detta innebär att Trafikverket på sikt bör pröva möjligheten att flytta väg E45 och eventuellt ändra E10:ans sträckning. Det innebär även att Trafikverket bör ompröva riksintresset för kommunikation. I och med en ny sträckning av väg E45 finns möjlighet för kommunen att överta Parkgatan.

3.2.5 Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken ska möjliggöra transporter som är tillgängliga för alla hela året. Kollektivtrafiken ska binda samman centrum och viktiga målpunkter inom området med flexibla och innovativa lösningar för att skapa lönsamhet.

Kollektivtrafikens betydelse i västra och östra Malmberget ökar i takt med att allt fler funktioner avvecklas. Kollektivtrafiken till och från dessa områden ska särskilt prioriteras för att möjliggöra fortsatt god livskvalitet.

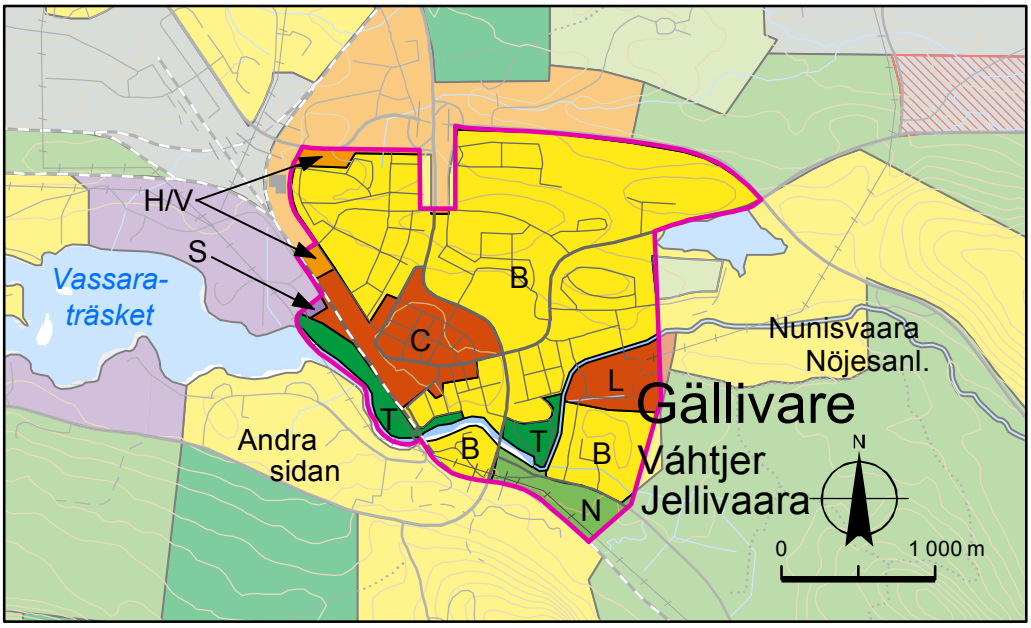

Bilden visar det övergripande gång- och cykelnätet samt exempel på ny väg för genomfarts-trafik genom Gällivare.

3.2 Områdesvisa rekommendationer

3.2.1 Centrum

Centrumtriangeln avgränsas av Parkgatan, Lasarettsgatan och Malmbergsvägen. Hela centrumområdet omfattar området mellan väg E10 och Vassara älv samt Övre heden och sjukhuset, Söderbergs kullar och Vassara.

Förutsättningar

Gällivare har vuxit upp kring älven och ligger relativt lågt vid Dundrets fot. De centrala delarna har kvar strukturen från den första stadsplanen medan ytterområdena har en friare uppbyggnad. Bebyggelsen i centrum är blandad med endast ett fåtal äldre byggnader. Dessa är uppförda i tre till fyra våningar och inrymmer verksamheter i bottenplan och bostäder högre upp.

Områdets värde består av närheten som en småstad ger, den gamla rutnätsstrukturen som möjliggör utblickar mot Dundret, torget som bildar en central mötesplats och den blandade bebyggelsen.

Utanför de mest centrala delarna av centrumområdet finns bostadsbebyggelse i form av en- och flerbostadshus. Flerbostadshusen är framförallt uppförda under 1960 och -70 talen i tre till fyra våningar.

I centrum finns all offentlig och kommersiell service. Där finns museum, bibliotek och järnvägsstation. Butiker och restauranger är framförallt samlade kring Storgatan. Utanför centrumtriangeln finns flera grundskolor, badhus och sporthall.

I anslutning till bangården finns områden med förorenad mark.

Intressen

Väg E10 och E45 är av riksintresse för kommunikationer och utgör rekommenderad väg för farligt gods. Gällivare centrum och Gällivare gamla kyrkomiljö omfattas av Länsstyrelsens kulturmiljöprogram. Vassara älv utgör Natura 2000-område och omfattas av riksintresse. Strandskydd gäller 100 meter från strandlinjen. I anslutning till campingområdet finns en identifierad nyckelbiotop. Centrum omfattas av flygets hinderfrihetsområde.

Rekommendationer

För att skapa förutsättningar för en levande centrumkärna i Gällivare bör centrumområdet förtätas med mellan 400 och 700 bostäder i de mest centrala delarna, 300 bostäder i centrums omland och mellan 300 och 500 bostäder i Vassara. Området är prioriterat för förtätning och byggande. Del av norra sidan av Vassara ingår inte då det inte tillåts bostäder där.

Byggnaderna i området ska ha öppna fasader, lokaler i bottenplan, entréer mot gatan och korta avstånd mellan entréer. Planering eller byggande i Gällivares centrala delar och för ny bebyggelse inom utpekade områden vid Vassara älv, ska föregås av en utvecklingsplan eller planprogram.

Bebyggelse

Inom centrumtriangeln finns en naturlig blandning av bostäder, arbetsplatser och service och tillkommande bebyggelse ska förstärka blandningen ytterligare genom att möjliggöra för skola, idrott, kultur och handel som flyttas från Malmberget till centrum.

Ny bebyggelse bör ta tillvara solens strålar genom södervända innergårdar samt lägre byggnader i söder och högre byggnader i norr. Små fastigheter och en uppdelad kvartersstruktur bidrar till en långsiktig utveckling och variation i beståndet.

Vid planering och byggande ska hänsyn tas till flygets behov av hinderfrihet. Säkerhetsavstånd från väg och järnväg för farligt gods samt kraftledning och eventuellt trafikbuller ska beaktas.

Vid planering och byggande ska hänsyn tas till de kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer samt värdefull natur som finns i området.

Byggnader inom centrumtriangeln ska gestaltas med en variation i volym, våningsantal och uttryck. Ny bebyggelse bör inordnas i den befintliga kvartersstrukturen och placeras i gatuliv.

Ny bebyggelse i utpekade områden i Vassara ska utgöras av en variation av flerbostadshus, radhus och friliggande villor med olika höjd och volym. Äldreboende kan också möjliggöras i området. Tillkommande bebyggelse ska placeras nära vattnet och definiera vattenrummet utan att hindra möjligheterna till rekreation i området. För att undvika ras och skred bör behovet av förstärkningsåtgärder längs med stranden utredas. Bebyggelsen i Vassara ska spegla och anpassas till det arktiska klimatet vad gäller gestaltning och materialval. Byggnader i anslutning till E45 ska verka som bullerskydd mot övrig bebyggelse. Vi planering och byggande ska hänsyn tas till värdet av utblickar mot älven från befintlig bebyggelse.

Offentliga rum

Gator, torg, parker och grönområden i centrum ska möjliggöra naturliga mötesplatser hela året som är tillgängliga för alla. Det offentliga rummet ska gestaltas och *programeras* så att det finns aktiviteter för alla oavsett ålder, kön, etniskt ursprung eller funktionsnedsättning och stärka Gällivare som en småstad i världsklass och vintersportort. Snön och Gällivares klimat ska särskilt beaktas för att skapa variation och dynamik i det offentliga rummet. Snön bör även nyttjas för att skapa nya funktioner eller aktiviteter i det offentliga rummet. Viktiga stråk, mötesplatser, grönområden och parker ska identifieras och belysas i en plan för Gällivares gröna-, blå och vita strukturer.

Behovet av trygghet i det offentliga rummet ska särskilt beaktas vid gestaltning och lokalisering av stråk, platser och bebyggelse i området.

Dundrets närvaro i hela området ska stärkas genom att bevara utblickar och genom ny bebyggelse i riktning mot berget. Offentliga torg eller andra platser ska ta tillvara lokalklimatet, exempelvis genom att riktas mot söder. Kulturhistoriskt värdefulla byggnader som måste flyttas från Malmberget bör kunna lokaliseras inom centrumområdet.

Vassara älv är ett viktigt strandområde både som plats för djur och mikroorganismer och som plats för människors rekreation. Ekologiskt viktiga strandområden bör identifieras och skyddas från exploatering. Tillgången till befintliga kvaliteter i form av utblickar, gångstråk och grönområden ska säkerställas i och med en utveckling av Vassara och strandområdena.

Infrastruktur och trafik

Utrymme för utveckling av järnvägen ska beaktas och ny bebyggelse som kan försvåra genomförandet av dubbelspår bör undvikas. Passager över järnvägen ska vara planfria för att minska järnvägens barriärverkan.

En variation av större och mindre gaturum som skapar dynamik och inbjuder till en viss styrning av trafiken ska karaktärisera gatunätet inom centrumområdet och leda till att trafikens barriärverkan minskar. Fortsatt utredning bör se över möjligheterna att flytta väg E45 från Parkgatan för att skapa fler och bättre passager i plan och stärka kopplingarna inom centrum. Fortsatt arbete bör även utreda möjligheten att gågator blir lågfartsgator för att möjliggöra en silning av trafiken. Fortsatt utredning ska även behandla gestaltningen av gator i centrumområdet och beakta möjligheterna för snöhantering inom vägområdet.

Strandpromenaden längs med Vassara älv bör byggas ut på båda sidor med en gång- och cykelbro över älven. Stråket ska fortsatt vara ett av Gällivares mest attraktiva rekreationsstråk.

Andra platser för snöupplag inom området ska identifieras. Dagvatten och smältvatten kan med fördel tas omhand lokalt genom fördröjningsmagasin och en minskning av hårdgjorda ytor. Hanteringen av dagvatten blir allt viktigare i och med ett förändrat klimat och frågan ska belysas och tillgodoses i planeringen.

I utpekat område för Vassara bör ny bebyggelse anslutas till kommunalt vatten- och avloppssystem och till fjärrvärmenätet.

I området finns förorenad mark. Innan exploatering ska marken undersökas och bedömas avseende lämpligheten för exploatering och behovet av sanering. Där förorenade områden riskerar läckage ska åtgärder vidtas även om inte exploatering utförs.

REKOMMENDATIONER FÖR CENTRUMOMRÅDET

Centrumområdet och Vassara, förutom del av norra sidan av Vassara, är prioriterade områden för förtätning. Planering och byggande ska föregås av en utvecklingsplan eller ett planprogram.

Området kan förtätas med mellan 400 och 700 bostäder i de mest centrala delarna, 300 bostäder i centrums omland och mellan 300 och 500 bostäder i utpekat område i Vassara.

Byggnader i området ska bidra till en variation gällande höjder, volymer och gestaltning.

Vid planering och byggande ska hänsyn tas till kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer samt till värdefull natur.

Tillkommande bebyggelse ska bidra till en levande stad genom en blandning av funktioner och upplåtelseformer och genom att förstärka lokalklimatets positiva effekter.

Platser för möten för alla under hela året ska utredas vidare i en plan för Gällivares gröna-, blå- och vita strukturer. Den ska även belysa snön som ett verktyg för att skapa fler mötesplatser och funktioner i centrumområdet.

Vid planering, byggande och underhåll av offentliga platser i området ska behovet av trygghet beaktas särskilt.

Befintliga kvaliteter längs med Vassara älv och utblickar mot Dundret ska bevaras och förstärkas.

Fortsatt utredning ska behandla åtgärder för att minska trafikens barriärverkan, exempelvis genom silningsprincipen och förbättrade passager över väg och järnväg.

Ytor för snöupplag inom området ska beaktas vid planering.

Dagvatten kan med fördel tas omhand lokalt och synliggöras och infrastruktur bör samläggas.

Vid planering och byggande ska hänsyn tas till eventuellt dubbelspår på järnvägen, flygets behov av hindersfrihet, trafikbuller från väg och järnväg, risk för olyckor i anslutning till farligt godsled och till säkerhetsavstånd till kraftledning.

KONSEKVENSER

En blandad stadsbebyggelse, fler aktiviteter samt åtgärder i den offentliga miljön bidrar till att skapa mötesplatser och till att fler människor rör sig i staden. Fler människor oavsett ålder, kön eller etnicitet får möjlighet att ta plats i det offentliga rummet vilket verkar positivt på trygghet, demokrati, jämställdhet och jämlikhet.

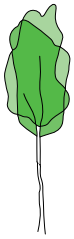
En tydlig riktning för den offentliga miljön är identitetsskapande för hela samhället.

Närvaron av kulturhistoriska byggnader och miljöer bibehåller och förstärker Gällivares identitet och bidrar till variation i boende och därmed differentierade boendekostnader.

Även en kreativ snöhantering kan skapa positiva inslag i stadsmiljön under snömånaderna.

Genom att öppna upp gatorna i centrum och skapa en silning av trafiken skulle trafikens barriärverkan kunna minska. Tillsammans med en tydlig prioritering av trafikslag kan fler mötesplatser och korsningspunkter bidra till ett ökat stadsliv, ökad trygghet och demokrati.

En förtätning av bebyggelse kan riskera en ökad mängd transporter och ökat buller, men genom att prioritera alternativa transportsätt kan de negativa effekterna minska. En fortsatt förtätning av bostäder kring sjukhuset kan komma att påverkas av buller från helikopterverksamheten. Gällande rikvärden för buller ska följas.

En varierad och blandad bebyggelse i centrum förändrar stadsbilden på ett positivt sätt. En mer stadsmässig karaktär med en tätare och mer sammanhållen struktur skapas samtidigt som värden i befintliga områden bibehålls och stärks.

Infiltration av dagvatten har positiva effekter på recipient jämfört med vatten som inte är renat.

En förtätning av bebyggelse riskerar att öka mängden transporter till och från centrala Gällivare, vilket leder till ökade utsläpp till luft inom centrum. Med silning av trafik och en tydlig prioritering av trafikslag kan förtätningen av centrum bidra till en positiv påverkan på miljön.

Vid en förtätning riskerar sammanhängande naturområden att försvinna. Vikten av dessa områden är stor då de knyter ihop omgivande natur med staden. Detta ska beaktas i kommunens grön-, blå- och vitstrukturplan. För Vassara föreslås att strandområdet bibehålls orörd från exploatering för rekreation samt för djur- och växtliv, vilket bedöms ge en positiv påverkan på miljön.

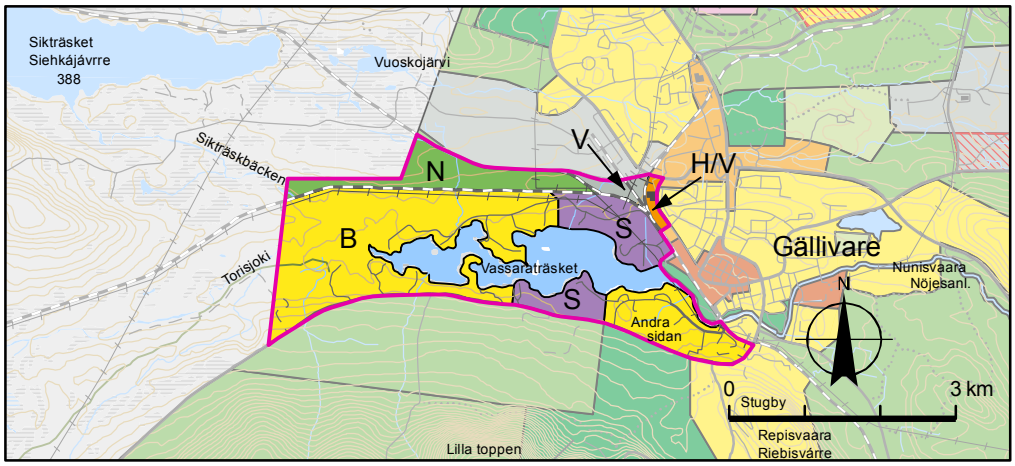
En ökad blandning av funktioner och en tydlig riktning för det offentliga rummet ger fler människor i rörelse och skapar därmed förutsättningar för fler service- och handelsetableringar och ökad besöksnäring, vilket medför en ökad ekonomisk tillväxt i kommunen.

Förtätning innebär minskade investeringskostnader då befintlig infrastruktur nyttjas.

Genom att beakta en utveckling av järnvägen i form av dubbelspår gynnas tillväxten inom näringslivet.

3.2.2 Andra sidan och Vassara träsk

Vassara träsk och Andra sidan omfattar hela området runt sjön Vassaraträsk samt området Andra sidan. Det avgränsas av väg E45 söder om sjön och befintligt järnvägsspår norr om sjön.

Förutsättningar

Vassara träsk och Andra sidan är två bebyggelseområden med två olika karaktärer och förutsättningar.

Vassara träsk ett större fritidshusområde väster om sjön som är namngett efter den tätortsnära sjön. Sjön och närområdet är ett populärt rekreationsområde med en badplats och fritidshusbebyggelse. Idag finns drygt 200 bostäder, en blandning av både permanenta bostadshus med hög standard samt enklare fritidshus. Flera av de tidigare fritidshusen har övergått till att bli åretruntboende.

Andra sidan består av gles bebyggelse längs med Vassara älv, vid Dundrets fot. Bebyggelsen i området är mycket blandad med äldre gårdar och nyare villor omgivna av lövskog och ängar. Gällivares första tid som jordbrukande kyrkby illustreras bland annat i odlingslandskapet på Andra sidan och där finns flera bevarandevärda byggnader, bland annat Fjällnäs som är en karaktäristisk byggnad från åren kring sekelskiftet 1900.

Hela området är attraktivt för boende med vackra miljöer, sjöutsikt och närheten till centrala Gällivare. Norra sidan av Vassaraträsk har goda solförhållanden och utsikt över Dundret. I dagsläget planläggs för cirka 100 bostäder i anslutning till det gamla bryggeriet på Andra sidan. Den planerade bebyggelsen utgörs av flerbostadshus och radhus, parhus och villor.

Hela området ligger lågt och påverkas av höga vattenflöden i sjön och i älven.

Andra sidan är anslutet till det kommunala vatten- och avloppsnätet medan övriga bostäder på Vassara träsk har enskilda vatten- och avloppslösningar.

I nordöstra delen av sjön finns flyghangarer och bangårdsområdet. Järnvägen i norr och väg E45 i söder utgör risk för buller samt barriäreffekter vid passage. Även befintlig räddnings- och helikopterplats utgör risk för bullerstörningar. Norr om Vassaraträsk och i anslutning till bryggeriet på Andra sidan finns områden med förorenad mark.

Skidspår, skoterleder och rekreationsstråk finns i området.

Intressen

Vassaraträsk utgör Natura 2000-område. Strandskydd om 100 meter gäller. Området gränsar till väg E45 och järnvägen, vilka omfattas av riksintresse för kommunikationer. Väg E45 är rekommenderad väg för farligt gods. Området ligger inom riksintresse för fyndigheter av ämnen eller material och utgör svår passage för renar. Passagen omfattas av riksintresse för rennäringen.

Fornlämningar finns i ett område väster om sjön.

Rekommendationer

Andra sidan ska prioriteras för förtätning med upp till 450 bostäder inklusive de redan planerade bostäderna på Bryggeribacken. På Vassara träsk är en förtätning på upp till 300 bostäder möjlig men inte prioriterad.

Mellan Andra sidan och Vassara träsk samt norr om vattnet säkerställs ett område för strategisk utveckling inom tätortsområdet. Området ska utgöra en framtida markreserv där en möjlig utveckling kan vara bostäder.

När området är fullt utbyggt kan det finnas behov av förskola och skola. Detta bör utredas ytterligare och beaktas i den fortsatta planeringen.

Exploatering i området bör föregås av en utvecklingsplan eller planprogram för hela eller delar av området. All exploatering och planering av ny bebyggelse ska ske i samråd med berörd sameby för att hitta lämpliga lösningar.

Det finns en risk för översvämning i området. Detta ska beaktas vid fortsatt planering, liksom behovet av säkerhetsavstånd till kraftledning.

Bebyggelse

Tillkommande bebyggelse bör samlas för att skapa natursläpp och minimera ingreppen i oexploaterade områden. På Andra sidan ska hänsyn tas till den värdefulla kulturmiljön som vittnar om Gällivare som jordbruksbygd. Hänsyn tas genom att spara strategiskt viktiga delar av det öppna landskapet.

Området gränsar till väg E45 som är en av infarterna till Gällivare vilket ställer krav på gestaltning och planering av den tillkommande bebyggelsen. Vid planering och byggande bör en blandning av villor, radhus och flerbostadshus eftersträvas. På Andra sidan kan en tätare bebyggelse tillåtas och på Vassara träsk bör tillkommande bebyggelse i första hand utgöras av villor. Vid planering av ny bebyggelse ska sol- och skuggförhållanden beaktas för att skapa gott lokalklimat och hänsyn ska tas till utblickar mot Dundret och vattnet.

Vid planering och byggande ska säkerhetsavstånd till väg och järnväg för farligt gods samt till kraftledning och mellan bostäder och befintlig eller tillkommande verksamhet beaktas.

Offentliga rum

Vassara älv och Vassara träsk är natursköna områden som ligger mycket nära samhället. Området har stor potential att utvecklas till ett än mer attraktivt område för tätortsnära rekreation och bör tillgängliggöras för fler. Detta kan exempelvis ske genom att iordningsställa grillplatser, vandringsleder och informationstavlor.

Grönytor, parker, lekplatser eller andra offentliga platser ska lokaliseras och gestaltas så att de möjliggör fler möten och så att människor känner sig trygga där.

Vasara älv är ett viktigt strandområde. Ekologiskt viktiga strandområden bör identifieras och skyddas från exploatering.

Infrastruktur och trafik

För att möjliggöra för resor till fots, med cykel, spark eller skidor bör Vassara träsk anslutas med en gång- och cykelväg. Gång- och cykelvägen bör vara belyst för att möjliggöra trygga resor hela året.

Motordriven trafik ska i första hand ansluta till Andra sidan via väg E45 medan gång- och cykeltrafik koncentreras till övriga passager över Vassara älv. Passager över järnvägen ska vara planskilda. Vid omfattande exploatering på norra sidan av Vassaraträsk måste trafiken till området utredas ytterligare. Gång- och cykelvägen över Vassara älv och stationsområdet är en viktig länk till Andra sidan och ska göras tillgänglig för alla.

Vid exploatering av Vassara träsk bör trafiksituationen ses över för att minska antalet utfarter mot väg E45.

För att möjliggöra nya bostäder på Vassara träsk måste lämplig VA-lösning byggas ut i området, då kommunalt vatten- och avloppssystem saknas. Nya ledningar för vatten och avlopp bör samlokaliseras med en ny gång- och cykelväg till området.

Vid planläggning ska behovet av snöupplag beaktas tidigt i processen.

I området finns förorenad mark. Vid planer på exploatering ska marken undersökas och bedömas avseende lämpligheten för exploatering och behovet av sanering. Där förorenade områden riskerar läckage ska åtgärder vidtas även om inte exploatering utförs.

REKOMMENDATIONER FÖR ANDRA SIDAN / VASSARA TRÄSK

Andra sidan är ett prioriterat område för förtätning. Planering och byggande bör föregås av en utvecklingsplan eller ett planprogram.

Området kan förtätas med mellan 450 bostäder på Andra sidan och 300 bostäder på Vassara träsk.

Ny bebyggelse i området ska bidra till en variation vad gäller gestaltning, höjd och volym. Vid planering och byggande bör en blandning av flerbostadshus, rad- eller parhus och villor eftersträvas.

Exploatering ska ske med hänsyn till områdets kulturhistoriskt värdefulla miljö och naturmiljöer.

Strandområdet har möjlighet att utvecklas till ett attraktivt område för tätortsnära rekreation.

Gång- och cykeltrafik ska prioriteras genom en utbyggnad av gång- och cykelvägar, säkra passager och bra belysning.

Vid omfattande exploatering på Vassara träsk bör området anslutas till kommunens vatten- och avloppsnät eller tillämpa annan hållbar VA-lösning.

Vid planering och byggande ska hänsyn tas till risk för olyckor i anslutning till farligt godsled och till säkerhetsavstånd till kraftledning.

KONSEKVENSER

Centrumnära bebyggelse på Andra sidan skapar förutsättningar för aktiva transporter och förbättrad folkhälsa. En förtätning skulle även stärka kopplingen mellan staden, Repisvaara och Dundret genom att skapa attraktiva boendeformer och livsmiljöer.

Det finns i dagsläget ett stort tryck att bygga vid Vassaraträsk. En förtätning av området kan dock medföra att de värden som attraherar människor att bo där, såsom närhet till skogen och vattnet, försvinner. Detta måste belysas i framtida planering i området.

Vid förtätning på Vassara träsk är det svårt att uppnå en blandning av funktioner. Boende i området riskerar att bli beroende av funktioner i andra områden och transporter dit.

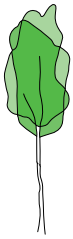
Förtätning av bostäder på Vassara träsk och Andra sidan innebär ytterligare 750 nya bostäder. Exploateringen i dessa områden beräknas teoretiskt generera ytterligare 2 000 resor per dygn för Andra sidan och lika många resor per dygn för Vassara träsk. Bilresor utgör cirka 1 000 respektive 1 800 av resorna. Förtätningen medför ett ökat antal vänstersvängande fordon på E45 samt mer trafik i plankorsning med Malmbanan. Genom att samla utfarter till E45 vid en exploatering på Vassara träsk kan den negativa påverkan på väg E45 som helhet minska.

Bebyggelse söder om järnvägen förstärker järnvägen som barriär mot centrum. Det är av stor vikt att åtgärder görs för att minska barriärverkan. Åtgärder ska bland annat beakta barnperspektivet med säkra och trygga passager för oskyddade trafikanter.

Det är svårt att bedöma påverkan på människors hälsa och säkerhet med avseende på de strategiska områdena vid sjön Vassaraträsk eftersom framtida användning är oklar.

Genom att ta i anspråk områden för rennäringens intressen riskerar den samiska kulturen att påverkas negativt.

Andra sidan utgör ett kultuhistoriskt viktigt område. Vid exploatering med bostäder bedöms en negativ påverkan ske. Delar av det öppna landskapet som vittnar om jordbruksbygden föreslås att sparas. Genom att bibehålla delar av den värdefulla och karaktäristiska kulturmiljön bedöms den negativa påverkan på miljön minimeras.

Exploatering i området innebär intrång i naturmiljön och i vattenmiljön och risk för utsläpp från exempelvis gödningsmedel och olika bekämpningsmedel från trädgårdar. De negativa effekterna kan minimeras genom att planera gröna kilar i bebyggelsen och att bevara vegetationsbårder närmast vattnet för att fånga upp näringsämnen.

Vid förtätning kan enskilda avloppslösningar med sämre standard både på Vassara träsk och Andra sidan minskas om kommunalt VA dras till de nya områdena. Läckage av näringsämnen till träsket kan därmed bli mindre. Det bidrar till en bättre vattenkvalitet och medför en positiv påverkan på miljön.

Ny bebyggelse på Vassara träsk innebär ökade transporter och ökade utsläpp till luft, vilket i sin tur medför en negativ påverkan på miljön. Alternativa trafiklösningar är viktiga för att minska utsläppen till luft och därmed minska den negativa påverkan på miljön.

Det är svårt att bedöma de miljömässiga konsekvenserna för den östra och södra delen av träsket som utgör strategiskt område. Vilken användning som marken avses för är inte utredd.

Ny bebyggelse på Andra sidan skapar alternativ på bostadsmarknaden. Variation och valfrihet skapar en attraktiv bostadsmarknad och kan bidra till inflyttning.

Vid en förtätning av bebyggelsen på Andra sidan kan befintlig infrastruktur nyttjas till stor del och underlaget för kollektivtrafik och annan infrastruktur i närliggande områden ökar.

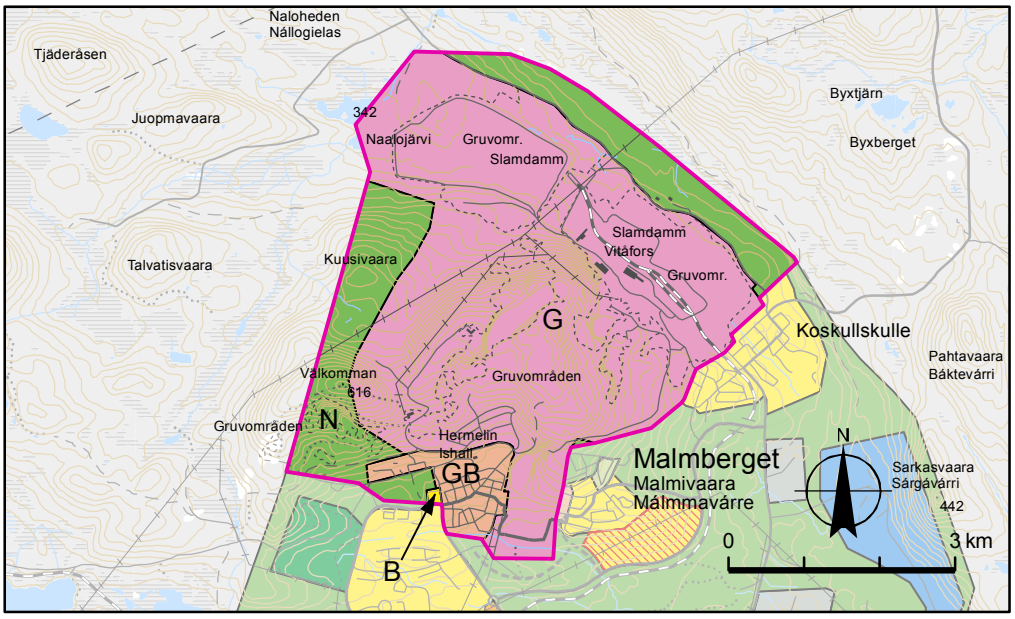
Avståndet till Vassara träsk innebär stora kommunala kostnader för infrastruktur i form av VA, gator, fjärrvärme med mera och för offentlig service både på kort och lång sikt.

Markförhållanden och översvämningsrisk begränsar möjligheten att bebygga på Vassara träsk.

Ytterligare anslutningar till europavägar ställer krav på hastighetssänkning på Europavägarna E10 och eventuellt E45 vilket leder till försämrad framkomlighet med ökade res- och transporttider som följd. De negativa konsekvenserna bedöms dock övervägas av övergripande positiva konsekvenser avseende boende som förslaget skapar. För att helt kunna uppskatta och analysera trafikförändringar bör en trafikmodell tas fram för hela tätortsområdet.

3.2.5 Västra Malmberget

Området omfattar västra Malmberget och gruvområdet.

Förutsättningar

Västra Malmberget ligger relativt högt i södersluttning med utsikt mot Gällivare och Dundret.

Östra och västra Malmberget var en gång ett samhälle som med tiden har delats i och med gruvans utbredning. Henrik Wennerström gjorde den första stadsplanen i Malmberget 1899. Planen uppvisar ett rätvinkligt gatunät med vissa avvikelser för befintliga huvudvägar och vattendrag. Stadsplanen fastställde Malmbergets karaktäristiska form, trappstegslikt utbrett på bergets södra sluttning. Den äldre bebyggelsen i Bolagsområdet har framförallt en till två våningar men det finns även ett antal större solitära byggnader som ursprungligen var tjänstebostäder. Det finns en bevarandeplan för Malmberget och Koskullskulle som är antagen 1985, men denna blir inaktuell för västra Malmberget i och med avvecklingen av samhället.

För att möjliggöra en expansion av Malmberget fastställdes 1951 en ny plan som medgav modern hyreshusbebyggelse med huskropparna placerade längs med nivåkurvorna. Förtätning och högre hushöjder förändrade väsentligt samhällets karaktär och i ytterområdena växte moderna villor.

I västra Malmberget ligger samhällets centrum med en blandning av bostäder och lokaler för handel, skola, badhus, ishall med mera. I anslutning till Malmberget finns belysta motions- och skidspår samt skoterspår. I västra Malmberget finns även områdets enda tankställe för skotrar.

Samhället präglas och påverkas av gruvdriften som pågår i direkt anslutning till bebyggelsen och området har sedan lång tid utgjort ett landskap i förändring. Allt eftersom brytningarna i gruvan har gett upphov till rasrisk har samhället förändrats, byggnader och fastigheter har lösts in och avvecklats. För att möjliggöra en fortsatt utveckling av gruvan måste nu hela Malmberget avvecklas och samhället kommer succesivt att rivas. Bostäder, service och människor kommer att lämna Malmberget och flytta till en annan plats och byggnader av kulturhistoriskt värde kommer att demonteras för

att sedan byggas upp igen. Avvecklingen har redan startat och bostäder har rivits, vägar har stängts av och flyttats och en del kulturhistoriskt värdefulla byggnader har demonterats av LKAB för att mellanförvaras i väntan på ny lokalisering.

I västra Malmberget finns ett identifierat område med förorenad mark.

Intressen

Västra Malmberget omfattas av riksintresse för kulturmiljövård och av Länsstyrelsens kulturmiljöprogram. Området omfattas även av riksintresse för fyndigheter av ämnen eller material och berör riksintresse för rennäringen.

Rekommendationer

Befintlig bostadsbebyggelse i västra Malmberget bör avvecklas för att möjliggöra gruvans expansion. 1 900 bostäder samt servicefunktioner ska rivas eller flyttas under en 20-årsperiod och ersättas på andra platser i Gällivare tätort. Avvecklingen ska ske i etapper enligt avtal mellan Gällivare kommun och LKAB. När avvecklingen av bostäder och verksamheter är genomförd ska gällande detaljplaner upphävas eller ändras till industriändamål. Berörda riksintressen ska beaktas och hanteras i och med gruvans expansion.

Avvecklingen ska ske strukturerat och med största hänsyn till boende i området. För att möjliggöra detta ska en avvecklingsplan upprättas. Avvecklingsplanen syftar till att skapa förutsättningar för miljömässigt och socialt bra boendemiljöer under avvecklingstiden. Avvecklingsplanen ska fokusera på flexibla lösningar för den yttre miljön och involvera boende i västra Malmberget.

Bebyggelse

I västra Malmberget bör ändringar och tillägg tillåtas genom mindre avvikelse i gällande detaljplaner, i syfte att förbättra boendemiljön under avvecklingstiden. Exempel på åtgärder som bör tillåtas är förändrade fasader, uteplatser och carports.

Buller och vibrationer får inte överskrida gällande riktvärden för boende.

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer ska dokumenteras innan de rivs. Identifierade byggnader ska demonteras för att byggas upp på annan plats, vilket regleras genom avtal.

Ny bebyggelse inom gruvområdet ska ta hänsyn till flygets behov av hinderfrihet.

Befintliga lokaler bör nyttjas för tillfälliga arrangemang, företag eller föreningar för att Malmberget ska kunna vara ett levande samhälle under avvecklingstiden.

Offentliga rum

Malmberget är identitetsskapande för många människor, både de som bor där idag och de som redan har flyttat. Genom tillfälliga konst- och gestaltningsprojekt ska de identitetsskapande kvaliteterna belysas i de områden som avvecklas. Konst i det offentliga rummet ska särskilt belysa bebyggelse av kulturhistoriskt värde som försvinner eller redan har försvunnit. Snö är en viktig tillgång som både är flexibel och tillfällig. Snöns unika kvaliteter som material kan särskilt nyttjas för att synliggöra berättelsen om Malmberget.

Gränsen mellan gruvindustriområdet och samhället är viktig ur flera aspekter. Området bör behandlas med omsorg för att synliggöra och informera om samhällsomvandlingen samt ge utrymme för mötesplatser för både boende och besökande.

I områden som rivs ska behovet av gott lokalklimat beaktas genom att skapa skyddade platser som tar tillvara södersluttningens kvaliteter. Behovet av grönska ska särskilt beaktas. Detta kan exempelvis ske genom mobila rabatter och flexibla odlingsmöjligheter.

Trygghetsskapande åtgärder är viktiga och blir allt viktigare i och med att befolkningsunderlaget minskar. Belysning ska finnas där människor har behov av att röra sig och vistas. Stor vikt ska läggas vid typ och placering av ljuskällor för att skapa en ändamålsenlig belysning som främjar trivsel.

I takt med att allt fler funktioner för aktivitet flyttas till växer behovet av kommunikationer till Gällivare tätort och tillfälliga lösningar för aktivitet i Malmberget. Tillfälliga lösningar för aktiviteter ska vara flexibla, kostnadseffektiva och bidra till ett brett utbud för både män och kvinnor, pojkar och flickor.

Infrastruktur och trafik

Tillgång till kollektivtrafik blir allt viktigare i och med att fler verksamheter och arbetsplatser flyttar från västra Malmberget. Kollektivtrafiken till och från området ska vara prioriterad för att möjliggöra resor för arbete, skola och fritidsaktiviteter på annan plats.

Västra Malmberget kommer att leva i ständig förändring där även vägarnas sträckning kommer att förändras i snabb takt. Det är av stor vikt att tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning säkerställs och att barnperspektivet alltid beaktas tidigt i processerna.

Under avvecklingen ska samordning av åtgärder, så som omdragning av ledningar i mark samt rivning och ändringar i gatunätet, eftersträvas för att minimera störningarna för boende i närheten.

Hänsyn ska tas till områden med förorenad mark.

REKOMMENDATIONER FÖR VÄSTRA MALMBERGET

Befintlig bostadsbebyggelse bör avvecklas för att möjliggöra gruvans expansion. En avvecklingsplan för området ska upprättas.

Buller och vibrationer från gruvan får inte överstiga gällande riktvärden.

I västra Malmberget bör mindre avvikelser från detaljplan medges för bostäder.

Befintliga lokaler i området bör kunna nyttjas för tillfälliga arrangemang, företag eller föreningar.

Berörda riksintressen och flygets behov av hindersfrihet ska beaktas och hanteras i och med gruvans expansion.

Konst- och gestaltningsprojekt ska belysa de identitetsskapande kvaliteterna som försvinner i takt med avvecklingen.

Åtgärder i det offentliga rummet ska prioriteras, bland annat genom trygghets- och tillgänglighetsskapande åtgärder, tillfälliga aktiviteter och gestaltning i de områden som rivs.

Gränsen mellan gruvan och bebyggelsen ska utgöra en park eller grönområde som bidrar till ökad kvalitet och livsmiljö för boende i västra Malmberget.

Kollektivtrafik ska prioriteras i takt med att allt fler funktioner försvinner från området.

Samordnade processer för avveckling ska minimera störningar för boende i området.

KONSEKVENSER

Konsekvensbeskrivningen behandlar inte själva gruvverksamheten utan endast de konsekvenser som gruvans expansion ger i samhället.

Avvecklingen i Malmberget kan medföra oro, missnöje och osäkerhet inför framtiden för de som bor i detta område. Kommunen avser att upprätta en avvecklingsplan som ska redogöra för och skapa förutsättningar för miljömässigt och socialt bra boendemiljöer under avvecklingstiden. På så vis finns en möjlighet att skapa tydlighet

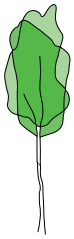
för de boende och andra som påverkas av avvecklingen i området, genom hela processen. Det är dock viktigt att boende i området tillåts vara deltagande genom hela processen. Tydlighet, dialog och förankring bidrar till ökad trygghet.

Genom att skapa förutsättningar för gruvans expansion in i samhället kommer buller, skakningar och damning från gruvverksamheten att påverka färre människor negativt då människor erbjuds nya boenden på andra platser.

Genom att områden, livsmiljöer, historia och minnen försvinner förloras en viktig del av Malmbergets identitet. Sociala sammanhang kan uppluckras och gå förlorade. Genom tillfälliga konst- och gestaltningsprojekt kan de identitetsskapande kvaliteterna belysas i de områden som avvecklas. Det ger förutsättningar för mötesplatser för minnen och berättelser från platserna, vilket verkar för en ökad social samvaro.

Om befintliga lokaler för tillfälliga arrangemang kan tillgängliggöras hålls området levande och skapar liv och rörelse i området. Det bidrar till ökad närvaro av människor i det offentliga rummet samt ökat välbefinnande, vilket medför en förbättrad folkhälsa.

Riksintresset för kulturmiljö kommer att påverkas negativt i samband med avvecklingen av området. De kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och miljöerna ska dokumenteras innan de rivs eller flyttas. Dokumentationen har stor betydelse som ett verktyg för att samla kunskap inför flytt- och rivningsprocessen och ska ses som en åtgärd för att uppmärksamma de kulturhistoriska värdena.

Avvecklingen innebär att byggavfall och massor som kan vara förorenade måste tas omhand.

När tidigare bebyggelse hamnar bakom stängsel och utgör rasområde kan området verka som refuger för både djur- och växtarter genom områdets avskildhet. Det ger en positiv påverkan på biologisk mångfald.

Färre boenden innebär färre resor inom samt till och från området, vilket genererar mindre utsläpp till luft från trafiken.

Landskapsbilden kommer att förändras påtagligt negativt då hela bebyggelseområdet försvinner på sikt. Under en 20 års period kommer fler hål i stadsbilden att skapas för att sedan enbart utgöras av ett industrilandskap. Delar av denna förändring av Malmberget är idag synlig i landskapet. En tidigare bebyggelsehistoria kan mer eller mindre skönjas i landskapet. Hela området ligger beläget på en sydsluttning och är väl synlig från centrala Gällivare.

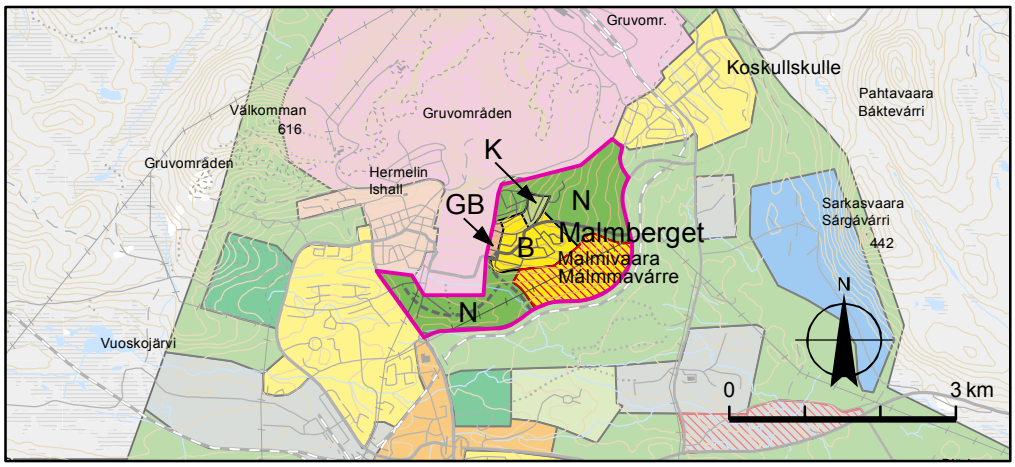
Gruvans expansion och samhällets avveckling innebär nya arbetstillfällen. Samtidigt kan enskilda verksamheter hotas av nedläggning på grund av fördyrade omkostnader vid ny lokalisering.

Framförhållning och en god planberedskap från kommunens sida samt information till boende i Malmberget om nya attraktiva bostäder minimerar risken för utflyttning från kommunen.

Avvecklingen innebär att underlaget för kollektivtrafik minskar. Det innebär ökade kostnader för kollektivtrafik för att upprätthålla befintlig service till boende i Malmberget under hela avvecklingstiden.

3.2.5 Östra Malmberget

Området omfattar östra Malmberget.

Förutsättningar

Östra Malmberget ligger i södersluttning med området Kilen i norr och Malmsta i söder.

Östra och västra Malmberget var en gång ett samhälle som med tiden har delats i takt med gruvans utbredning. Henrik Wennerström gjorde den första stadsplanen i Malmberget 1899. Planen uppvisar ett rätvinkligt gatunät med vissa avvikelser för befintliga huvudvägar och vattendrag. Stadsplanen fastställde Malmbergets karaktäristiska form, trappstegslikt utbrett på bergets södra sluttning. Kilen är ett exempel på bolagsområde med äldre bebyggelse om än något yngre än de som finns i västra Malmberget.

För att möjliggöra en expansion av Malmberget fastställdes 1951 en ny plan som medgav modern hyreshusbebyggelse med huskropparna placerade längs med nivåkurvorna. Förtätning och högre hushöjder förändrade väsentligt samhällets karaktär. Ytterområdena växte moderna villor upp och på det bolagsägda Malmstaområdet planerades och byggdes egnahem i stort antal. En bevarandeplan för Malmberget och Koskullskulle är antagen 1985.

Samhället präglas och påverkas av gruvdriften som pågår i direkt anslutning till bebyggelsen och området har sedan lång tid varit ett landskap i förändring. Allt eftersom brytningarna i gruvan har gett upphov till rasrisk har samhället förändrats, byggnader och fastigheter har lösts in och avvecklats. Mindre delar av östra Malmberget har eller kommer att avvecklas inom avvecklingsplanens första etapp. För övriga delar bedömer LKAB att det inte finns fortsatt risk för ras i och med gruvans expansion. Östra Malmberget utgör ändå så kallat frivillighetsområde enligt avtal, vilket innebär att de som vill har möjlighet att få sin fastighet inlöst av LKAB efter år 2022.

Den huvudsakliga servicen i form av handel, idrottsanläggningar och andra verksamheter finns i västra Malmberget och kommer på sikt att försvinna. I östra Malmberget finns Malmstaskolan för årskurs 1 till 6 samt en förskoleklass. I anslutning till bebyggelsen i östra Malmberget finns ett belyst motions- och skidspår som länkas samman med spår mot Koskullskulle och Gällivare.

Intressen

Östra Malmberget omfattas av riksintresse för kulturmiljövård och av Länsstyrelsens kulturmiljöprogram. Området omfattas även av riksintresse för fyndigheter av ämnen eller material.

Rekommendationer

Östra Malmberget är ett attraktivt område för boende. Riktlinjer och åtgärder för östra Malmbergets utveckling ska belysas i en utvecklingsplan för området som tas fram i dialog med boende. Utvecklingsplanen ska behandla trygghetsskapande och kvalitetsstärkande åtgärder i det offentliga rummet som stärker och förbättrar livsmiljön och behovet av service i närområdet.

Bebyggelse

Som ett led i utvecklingen av östra Malmberget föreslås att ett område söder om befintlig bebyggelse ska utredas vidare avseende dess lämplighet för kulturhistorisk värdefull bebyggelse från västra Malmberget. Detaljplaner inom utvecklingsområdet ska föregås av mer övergripande planeringsunderlag i form av program eller utvecklingsplan.

Vid planering och byggande ska östra Malmbergets läge i södersluttning tas tillvara för att skapa platser med gynnsamt lokalklimat och behovet av snöupplag ska beaktas inom området.

För att skapa närhet och gynna resor utan bil bör tillkommande service placeras i anslutning till befintlig service i form av skola och förskola.

Delar av östra Malmberget har eller kommer att avvecklas för att möjliggöra gruvans expansion. När avvecklingen av bostäder är genomförd ska gällande detaljplaner upphävas eller ändras till industriändamål.

Buller och vibrationer får inte överskrida gällande riktvärden för boende. Hänsyn ska tas till flygets behov av hinderfrihet.

Offentliga rummet

Gränsen mellan gruvindustriområdet och samhället är viktig ur flera aspekter. Området bör behandlas med omsorg för att synliggöra och informera om samhällsomvandlingen samt ge utrymme för mötesplatser för både boende och besökande.

Trygghetsskapande åtgärder är viktiga och belysning ska finnas där människor har behov av att röra sig och vistas. Stor vikt ska läggas vid typ och placering av ljuskällor för att skapa en ändamålsenlig belysning som främjar trivsel.

Genom det föreslagna utredningsområdet för bostäder löper ett belyst motions- och skidspår. Vid planering av området ska motions- och skidspårets funktion och koppling till angränsande bebyggelse säkerställas.

Infrastruktur och trafik

Tillgång till kollektivtrafik blir allt viktigare i och med att fler verksamheter och arbetsplatser flyttar från västra Malmberget. Kollektivtrafiken till och från området ska vara prioriterad för att möjliggöra resor för arbete, skola och fritidsaktiviteter på annan plats.

Förbättrade länkar i gång- och cykelvägnätet till och inom östra Malmberget ska möjliggöra dessa transporter och förbättra kopplingen till närliggande områden.

REKOMMENDATIONER FÖR ÖSTRA MALMBERGET

Riktlinjer och åtgärder för östra Malmbergets utveckling ska belysas i en utvecklingsplan.

Området söder om befintlig bebyggelse ska utredas vidare avseende dess lämplighet för kulturhistorisk värdefull bebyggelse från västra Malmberget. Dess förutsättningar ska utredas i en utvecklingsplan eller ett program för området.

Tillkommande service i området bör placeras i anslutning till skolan och förskolan.

Buller och vibrationer från gruvan får inte överstiga gällande riktvärden.

Det offentliga rummet ska prioriteras genom trygghets- och tillgänglighetsskapande åtgärder samt aktiviteter i området för att skapa en god livsmiljö.

Kollektivtrafik ska prioriteras i takt med att allt fler funktioner försvinner från västra Malmberget.

KONSEKVENSER

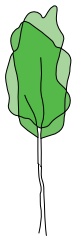
Östra Malmberget utgör ett så kallat frivilligområde. Det innebär att det finns två möjliga scenarier för områdets framtid.

Om insatserna för att förbättra livskvaliteten för boende i området och för att skapa ett attraktivt boende lyckas, kommer människor att bo kvar och även en viss inflyttning kommer att ske. Detta skulle kunna bibehålla delar av identiteten som Malmberget har idag och skapa en trygg plats för boende i området.

Ökad service och åtgärder i det offentliga rummet bidrar till trygghet och möjliggör för möten mellan människor. Detta leder till ökad trivsel och god livsmiljö och i slutändan en förbättrad folkhälsa.

Om boende i östra Malmberget väljer att lösa in sina fastigheter riskerar samhället att utarmas. En möjilg framtid är att inlösta fastigheter befolkas av människor med tillfälligt arbete och att omsorgen om samhället går förlorad. Detta skapar på sikt en otrygg boendesituation och riskerar den sociala hållbarheten i hela området.

Kommunen inväntar en miljödom från miljödomstolen, vilken avser att avgöra om bostäder i närheten av gruvverksamheten överskrider riksdagens beslutade riktvärden för buller- och vibrationsnivåer.

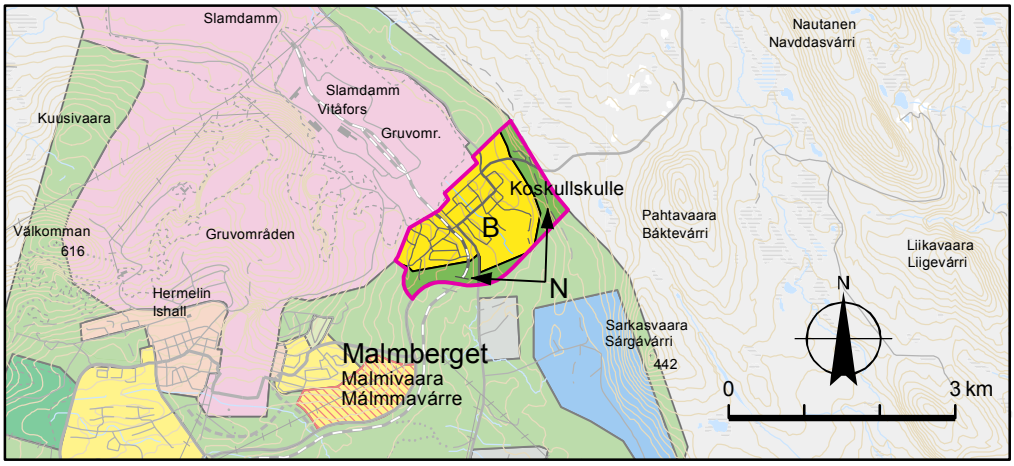
Minskat antal funktioner i västra Malmberget bidrar till fler och längre resor och transporter från östra Malmberget och ökade utsläpp till luft. Förbättrade möjligheter att nyttja kollektiva färdmedel samt förbättrade förutsättningar för gående och cyklister kan minimera påverkan på luft.

En minskad befolkning i östra Malmberget innebär stora kommunala kostnader per person för fortsatt drift och underhåll av infrastruktur och för service i området.

3.2.6 Koskullskulle

Området utgörs av Koskullskulle norr om Gällivare tätort.

Förutsättningar

Koskullskulle är liksom Malmberget en bruksort och har en liknande struktur med bolagsområde och rutnätsplan. Samhället är omgivet av skog och det finns kvar mycket vegetation mellan bebyggelsen. Egnahemsområdet i Koskullskulle består av främst bostadshus med uthus på relativt stora tomter i en strikt rutnätsplan. Centralt i samhället finns Myranskolan med förskola och grundskola.

I Koskullskulle började stordriften i gruvan 1898, det vill säga tio år senare än i Malmberget. Bolaget byggde bostäder för arbetarna, men det förekom även fri bebyggelse. En bevarandeplan för Malmberget och Koskullskulle är antagen 1985 och Koskullskulle har ett visst bevarandeskydd i stadsplaneändringen från 1987.

Järnvägen som leder till gruvan norr om Koskullskulle skapar en barriär och delar samhället. Väster om järnvägen finns Bolagsområdet som med anledning av sin brukskaraktär och blandade bebyggelse är kulturhistoriskt intressant. Området öster om järnvägen består till stor del av enbostadshus som byggts upp under en lång period från 1900 till 1970.

Den befintliga bebyggelsen i Koskullskulle ligger till viss del på mark av isälvssediment blandat med morän. Denna mark klassas som högriskområde för radon.

Intressen

Koskullskulle omfattas av riksintresse för kulturmiljövård och av Länsstyrelsens kulturmiljöprogram. Området omfattas även av riksintresse för fyndigheter av ämnen och material. Järnvägen omfattas av riksintresse för kommunikationer.

Rekommendationer

I Koskullskulle finns utrymme för förtätning med 100 bostäder. Ny bebyggelse ska i första hand utgöras av tillägg i befintlig bebyggelse, med hänsyn till de kulturhistoriska värdena och rutnätstaden.

Bebyggelse

Ny bebyggelse i Koskullskulle ska utgöras av en variation av rad- eller parhus, villor och mindre flerbostadshus. Plats för enstaka kulturhistoriska byggnader från västra Malmberget ska beaktas i området.

Den strikta rutnätsplanen i Koskullskulles östra delar och Bolagsområdets mer oregelbundna gatunät bidrar till de olika delarnas karaktär. För att förstärka och bevara de olika karaktärerna bör ny bebyggelse inordnas i befintlig kvartersstruktur.

En förtätning av Koskullskulle kan skapa ett behov av ytterligare barnomsorg inom området. Plats för tillkommande service ska beaktas tidigt i planprocessen.

Påverkan av radon och flygets behov av hindersfrihet ska beaktas vid planering och byggande.

Offentliga rum

I Koskullskulle finns stora grönområden som tål viss förtätning av bebyggelse. Vid planering av dessa området ska tillgången till gröna stråk och områden för rekreation, lek och motion alltid beaktas. De stora grönytorna bör kunna nyttjas även vintertid för att skapa kreativa miljöer som bidrar till spontana möten mellan människor samt till lek.

Parken (Jägargatan, Kullegatan) är en viktig plats i samhället och får inte bebyggas med bostadsbebyggelse. Parken ska fungera som en attraktiv mötesplats.

Lekplatser, skidspår och skoterleder är viktiga för att stimulera rekreation och fysisk aktivitet i närområdet.

Infrastruktur och trafik

Järnvägen som går genom samhället skapar otrygga skolvägar för de barn som bor väster om järnvägen. Åtgärder för en säker passage över järnvägen bör prioriteras.

REKOMMENDATIONER FÖR KOSKULLSKULLE

Ny bebyggelse ska utgöras av en variation av rad- eller parhus, villor och mindre flerbostadshus.

Tillkommande bebyggelse ska inordnas i den befintliga kvartersstrukturen. Plats för enstaka kulturhistoriskt värdefulla byggnader från västra Malmberget ska beaktas vid planering och byggande.

Tillgänglighet och tillgång till grönområden ska beaktas. Parken (Jägargatan, Kullegatan) är en viktig målpunkt.

Påverkan av radon och flygets behov av hindersfrihet ska beaktas vid planering och byggande.

Åtgärder för en säker passage över järnvägen bör prioriteras.

KONSEKVENSER

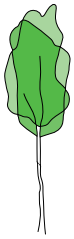

En viss förtätning skapar ett ökat befolkningsunderlag för service, såsom till exempel förskola, skola och matvaruaffär, vilket bedöms påverka de boende positivt.

Tillgång och satsningar på naturstråk och mötesplatser för idrott, kultur och rekreation bidrar till ett ökat välbefinnande och därmed en ökad folkhälsa.

Åtgärder för att minimera risken för olyckor vid järnvägspassagen ger en ökad trygghet för de som bor väster om järnvägen, särskilt för barn.

Satsningar på andra trafikslag än bil leder till ett mer jämställt och jämlikt samhälle och till en förbättrad folkhälsa.

Nyexploatering innebär att grönområden tas i anspråk. Fler boende i området leder till ökade transporter och ökade utsläpp till luft men den negativa påverkan bedöms vara marginell.

Vid ny bebyggelse och förtätning riskerar riksintresset för kulturmiljö att påverkas negativt. Därför är det viktigt att ny bebyggelse anpassas och tar hänsyn till riksintresset så att den nya bebyggelsen skapar mervärde åt befintliga bebyggelsemiljöer.

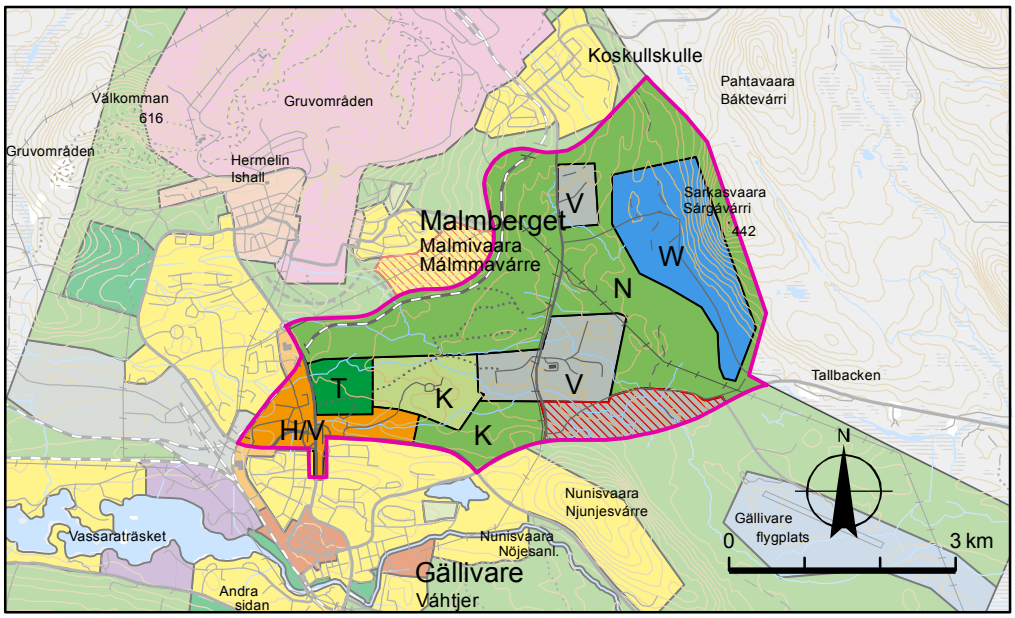

Befintlig infrastruktur kan nyttjas vid förtätning, vilket innebär att ny bostadsbebyggelse är ett mindre kostsamt alternativ, både för enskilda personer och för kommunen.

Ny bebyggelse i den skala som föreslås i Koskullskulle konkurrerar inte med byggande av bostäder enligt kommunens utbyggnadsstrategi. Det skapar istället alternativ på bostadsmarknaden i form av centrumnära landsbygdsboende. Variation och valfrihet skapar en attraktiv bostadsmarknad och kan bidra till inflyttning.

3.2.7 Malmheden

Området omfattar Malmhedens externhandelsområde, ridanläggningen, kyrkogården och vattentäkten öster om Kirunagatan och avgränsas av Malmbergsvägen, Mellanvägen och väg E45.

Förutsättningar

Området ligger i en sänka mellan Malmberget och Dundret. Det relativt låglänta läget gör delar av området mycket blött. I områdets västra del finns ett mindre externhandelsområde som har vuxit upp under kort tid. Där finns även en ridanläggning och en kyrkogård. I områdets östra del finns Gällivares vattentäkt som försörjer samhället med dricksvatten. I nära anslutning finns även en del verksamheter såsom Räddningstjänstens övningsområde, en sprängmedelsfabrik och en återvinningsstation samt en avfallsanläggning.

Här finns också två av stadens entréer, E45 österifrån och Malmbergsleden norrifrån.

I området finns platser med förorenad mark, framförallt i anslutning till vattentäkten.

Intressen

Väg E45 och järnvägen omfattas av riksintresse för kommunikationer. Väg E45 utgör även rekommenderad väg för farligt gods genom Gällivare tätort. Delar av området omfattas av riksintresse för fyndigheter av ämnen eller material. Alla sjöar och vattendrag i området är Natura 2000-områden och omfattas av riksintresse. En mindre del av området i öster utgör kärnområde för rennäringen och omfattas av riksintresse.

I området finns en sprängmedelsfabrik som kräver ett säkerhetsavstånd på cirka 1 km. Även andra verksamheter såsom vattentäkten och avfallsanläggningen omfattas av skyddsavstånd.

Rekommendationer

Malmheden ska ha möjlighet att växa som externt handelsområde för olika verksamheter som är ytkrävande och som inte är lämpliga att lokalisera i centrum. Genom att utveckla området möjliggörs ett mer differentierat näringsliv i staden som helhet. Verksamheter som kan vinna på att samlokaliseras bör placeras inom området.

Handel och verksamheter inryms i områdets västra delar. Handeln bör i första hand utgöras av sällanköpshandel av mer skrymmande karaktär för att inte medföra negativ konkurrens med centrumhandeln.

Utrymme för mer störande verksamheter säkerställs i områdets östra delar. Planförslaget säkerställer en möjlig utökning av verksamheter öster om väg E45. Området ska ses som ett reservområde för att säkerställa framtida behov av industrifastigheter och eventuell exploatering där måste föregås av fortsatt utredning.

Ridanläggningen och dess verksamhet ges möjlighet att expandera i området. Bostäder och detaljhandel är inte lämpliga inom dessa områden.

Bebyggelse

Utbyggnad av handels- och verksamhetsområden ska ske successivt. Ny mark bör endast tas i anspråk när områden med befintlig infrastruktur är fullt utbyggda.

Malmheden är väl synligt från två av Gällivares entréer vilket ställer krav på gestaltning och placering av tillkommande byggnader och miljöer. En övergripande plan för områdets gestaltning bör behandlas i ett gestaltningsprogram för området.

Ny-, om- och tillbyggnad inom området ska anpassas till befintliga verksamheter och får inte uppföras så att det riskerar sprängmedelsfabrikens fortsatta verksamhet.

Vid fortsatt utredning av verksamhetsområdet öster om E45 ska möjliga bostäder på Nunisvaara beaktas.

Offentliga rum

Inom området finns naturområden som är särskilt värdeskapande för ridanläggningen och kyrkogården och som fyller en funktion både som skydd för vattentäkten samt mot järnvägen och trafikleden. Dessa naturområden ska bevaras och tillgängliggöras för rekreation och friluftsliv. Befintliga ridstråk i anslutning till ridanläggningen behöver ses över för att tillgodose de behov som kan finnas avseende tillgänglighet, trygghet och säkerhet.

Stadens entréer är viktiga platser och bör, genom gestaltning och konstnärlig utsmyckning, förstärkas. Gestaltningen ska genom planering, belysning och skyltning bidra till att tydliggöra stråk för förbättrad orientering i samhället och framförallt till centrum.

Verksamhets- och handelsområden riskerar att utgöras av stora hårdgjorda ytor för trafik och parkering. Parkering ska i största möjliga mån samnyttjas av olika verksamheter inom området.

Den yttre miljön påverkar hur människor rör sig och färdas till och inom ett område. För att stimulera till fler resor och transporter med cykel, spark eller till fots bör området gestaltas med plats för planteringar, buskar och träd.

Infrastruktur och trafik

Vattentäkten riskerar att förorenas vid översvämning på grund av den närliggande gruvverksamheten. Åtgärder ska genomföras för att skydda vattentäkten från negativ

påverkan. Verksamheter i anslutning till vattentäkten måste ta hänsyn till de krav som ställs för att säkerställa vattentäktens funktion. Innan exploatering ska områden med förorenad mark undersökas och bedömas avseende lämpligheten för exploatering samt behovet av sanering. Där förorenade områden riskerar läckage ska åtgärder vidtas även om inte exploatering sker.

Dagvatten ska synliggöras och tas omhand lokalt. Genom att minimera hårdgjorda ytor ska dagvatten utjämnas och fördröjas.

För att säkerställa tillgängligheten för alla till Malmheden ska det finnas kollektivtrafik och gång- och cykelvägar till och inom området. Området ska präglas av en tydlig orientering vad gäller gatumiljöer i allmänhet och stråk och passager för gång och cykel i synnerhet. Vid all planläggning ska tillgängligheten till kollektivtrafik samt stråk för fotgängare och cyklister beaktas.

Åtgärder för att minska barriäreffekter vid E45 och Malmbergsvägen ska vidtas, exempelvis ska en gång- och cykelväg anläggas längs Cellulosavägen, vilken är utpekad som ett strategiskt värdefullt stråk.

REKOMMENDATIONER FÖR MALMHEDEN

Malmheden prioriteras för handel och verksamheter som är ytkrävande och som inte är lämpliga att lokalisera i centrum.

Ridanläggningen och dess verksamhet bör ges möjlighet att expandera.

Utredningsområdet för verksamheter säkerställer en framtida expansion av verksamheter inom tätortsområdet. Fortsatt utredning ska föregå exploatering där.

Nya verksamhets- eller handelsområden bör endast exploateras när redan befintliga områden är fullt utbyggda.

Malmhedens övergripande gestaltning bör behandlas i ett gestaltningsprogram.

Vid planering och byggande ska hänsyn tas till befintliga verksamheters behov av skyddsavstånd.

Föreslagna naturområden ska tillgängliggöras för rekreation och friluftsliv.

Hårdgjorda ytor för parkering och trafikanläggningar ska samordnas och minimeras.

Dagvatten ska synliggöras och tas omhand lokalt.

Hela området ska vara tillgängligt för gående, cyklister och resor med kollektivtrafik.

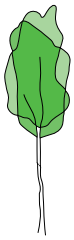
KONSEKVENSER

En utökad externhandel riskerar att hota centrumhandeln, vilket kan leda till att färre människor rör sig i centrum, ett ökat antal tomma lokaler i centrum och risk för minskad trygghet. För att reducera dessa risker är det av stor vikt att kommunen eftersträvar att endast ytkrävande etableringar och verksamheter som är direkta olämpliga i centrum styrs till Malmheden.

God gestaltning, en tätare bebyggelsestruktur med till exempel samnyttjande av parkeringsytor samt en grön struktur med träd, planteringar, gräs och buskar bidrar till attraktivitet och påverkar stadsbilden på ett positivt sätt.

Satsningar som gynnar ridanläggningens verksamhet, till exempel säkra och trygga ridstråk, bidrar till ökat välbefinnande och ökad folkhälsa samt till en ökad jämställdhet. Tillgången till en ridskola i Gällivare skapar alternativ, framförallt för barn och unga kvinnor.

Ett ökat utbud av varor i Gällivare minskar antalet långa resor i Norrbotten, vilket bedöms som en positiv påverkan på miljön. Det innebär dock en ökning av antal transporter till, från och inom området vilket kan medföra negativ påverkan lokalt på mark, luft och vatten.

Eftersom Malmheden ligger i en lågpunkt kan det under kalla vinterdagar uppstå inversionsproblematik där utsläppen från transporter koncentreras marknära. Alternativa trafiklösningar är viktiga för att minska utsläppen till luft och därmed minska den negativa påverkan på miljön.

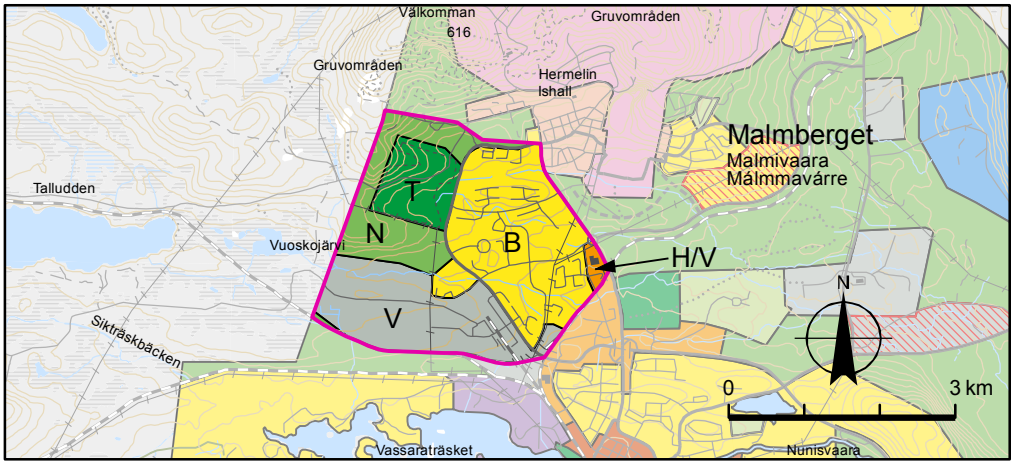

En utökad externhandel kan hota centrumhandeln och stadens attraktivitet. Men fler etableringar i området skapar möjlighet att utveckla handeln och stärka Gällivare som handelsområde i regionen. Det bidrar även till ett differentierat näringsliv. De positiva ekonomiska konsekvenser som detta innebär för Gällivare motiverar en utveckling av externhandeln.

En markreserv för verksamheter möjliggör fortsatt utveckling av näringslivet inom tätorten.

3.2.8 Mellanområdet

Området innefattar Mellanområdet och golfbanan samt Vuoskonjärvi industriområde.

Förutsättningar

Mellanområdet utgörs i huvudsak av bostäder i form av villor och enstaka flerbostadshus. Området har en gles bebyggelsestruktur och är bebyggt med en- och flerbostadshus framförallt från 1970-talet. En stor del av den bebyggelse som redan har försvunnit i Malmberget på grund av gruvans expansion har ersatts i Mellanområdet. Några enstaka byggnader har flyttats men huvuddelen av ersättningsbostäderna utgörs av ny bebyggelse. Trafiken i området är i stort sett trafikseparerad vilket skapar hög trafiksäkerhet men kan bidra till otrygghet då gång- och cykelvägar ofta går genom skogspartier.

Inom området finns även Vuoskonjärvi industriområde med lättare verksamheter och till viss del handel. Industriområdet har på senare tid utökats för att tillmötesgå behovet av industritomter i kommunen.

På Mellanområdet finns Tallbackaskolan som inrymmer både förskola, fritidshem och skola från årskurs 1 till 9. På Tallbacka IP finns tennis- och fotbollsplaner och öster om Vintergatan finns en 18 håls golfbana. Genom området går ett belyst skid- och motionsspår.

Området avgränsas genom järnvägen i söder som bildar en barriär mot Gällivare centrum, Vassara och Dundret och Malmbergsleden som utgör barrirär österut mot handelsområdet och ridskolan. Det finns planskilda korsningar för gående och cyklister men dessa är trånga och mörka och kan upplevas otrygga.

På nuvarande industriområde finns områden med förorenad mark.

Intressen

Området omfattas av riksintresse för fyndigheter av ämnen eller material. Vattendrag som passerar området utgör Natura 2000-område och omfattas av riksintresse.

Rekommendationer

Bebyggelse

I området bör framförallt ytterligare industri tillåtas för att skapa förutsättningar för fler arbeten och en mer differentierad arbetsmarknad. Inom eller i direkt anslutning till industriområdet Vuoskonjärvi bör inte nya bostäder etableras. Tillkommande verksamheter får inte vara störande för befintliga bostäder i området. Industriområdet lämpar sig bäst för verksamheter som inte är särskilt transportintensiva. Vid expansion av industriområdet ska hänsyn tas till Natura 2000. Ytterligare utökning av befintligt industriområde kräver en geoteknisk undersökning för att klargöra hur stort område som kan tas i anspråk.

Viss förtätning med bostäder bör tillåtas under förutsättning att områdets gröna kilar bevaras. Vid planering och byggande av bostäder ska säkerhetsavstånd till järnvägen beaktas.

Offentliga rum

Skogsgläntor och grönområden inom området skapar goda förutsättningar för omhändertagande av snö inom området. De gröna kilarna i området bör kunna nyttjas för att skapa kreativa miljöer för barn och vuxna vintertid.

Befintliga ytor för aktiviteter bör kompletteras för att även kunna nyttjas vintertid. I området finns många anläggningar som traditionellt riktar sig till män och pojkar, exempelvis hockeyrink, fotbollsplan, tennisbana och golfbana. Därför bör insatser som särskilt riktar sig till kvinnor och flickor prioriteras. Möjligheter till fortsatt golfverksamhet i områdets västra del ska ges.

Gång- och cykelnätet bör kompletteras för att länka samman de stora stråken inom hela tätortsområdet. Behovet av trygghetsskapande åtgärder så som belysning, gles vegetation samt breda och väl upplysta tunnlar bör prioriteras i området.

Vid planer på exploatering ska marken undersökas och bedömas avseende lämpligheten för exploatering och behovet av sanering. Där förorenade områden riskerar läckage ska åtgärder vidtas även om inte exploatering utförs.

REKOMMENDATIONER FÖR MELLANOMRÅDET

Området bör i första hand förtätas med verksamheter som inte är transportintensiva. En utökning av befintligt verksamhetsområde ska föregås av en geoteknisk undersökning.

Tillkommande verksamheter får inte verka störande för boende i närområdet.

Viss förtätning med bostäder kan tillåtas.

Gröna kilar och natursläpp inom området ska bevaras vid förtätning.

Trygghets- och tillgänglighetsskapande åtgärder för alla ska prioriteras. Detta är särskilt viktigt i anslutning till gång- och cykelvägar i området.

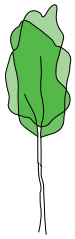
KONSEKVENSER

Utökning av industriområdet skapar en mer differentierad arbetsmarknad. Fler arbetstillfällen och större valfrihet ger en ökad trygghet och jämställdhet.

Fler aktiviteter särskilt riktade till flickor och kvinnor i bostadsområdet bidrar till ökat välbefinnande och medför ökad folkhälsa. Jämställdhet uppnås eftersom en balans mellan olika aktiviteter för olika målgrupper och kön eftersträvas.

Bevarande av gröna kilar i bostadsområdena bidrar till ett ökat välbefinnande och därmed en ökad folkhälsa.

En expansion av industriområdet riskerar att påverka Sikträsket, som är Natura 2000-område, negativt. Detta ska beaktas vid planering och byggande.

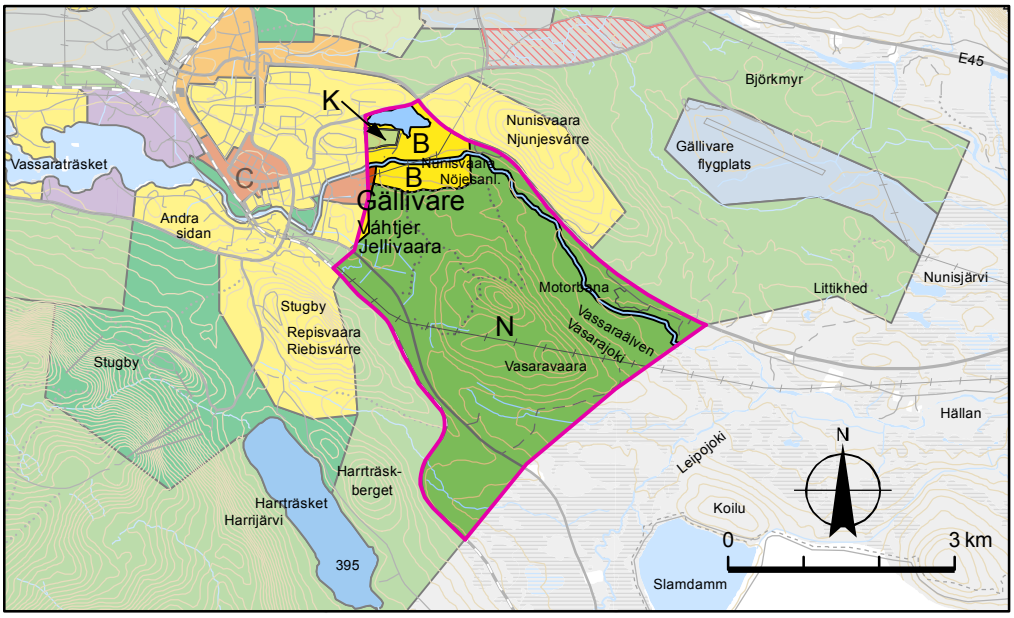
Industriområdet möjliggör för nya företag att etablera sig i Gällivare. Fler etableringar skapar möjlighet att utveckla näringslivet och bidra till en mer differentierad arbetsmarknad. Den ekonomiska tillväxten stärks i kommunen.

Befintlig infrastruktur kan nyttjas vid förtätning, vilket innebär minskade investeringskostnader.

Ny bostadsbebyggelse i den skala som föreslås i Mellanområdet konkurrerar inte med byggande av bostäder enligt kommunens utbyggnadsstrategi. Det skapar istället alternativ på bostadsmarknaden. Variation och valfrihet skapar en attraktiv bostadsmarknad och kan bidra till inflyttning.

3.2.9 Nuolajärvi

Området utgörs av sjön Noulajärvi och dess omgivning. Området avgränsas av Nuolajärvivägen i norr, väg E10 i öster, Vassara älv i söder och befintlig bebyggelse i väster.

Förutsättningar

Sjön Nuolajärvi är en vacker entré till Gällivare tätort. Området ligger relativt låglänt och består i huvudsak av skog samt sjön som gett området dess namn. Området är i stort sett obebyggt men här finns många fina kvaliteter som kan skapa bra boendemiljöer.

Området ligger nära centrala Gällivare och samtidigt naturnära. Vägarna E10 och E45 samt älven kan dock verka som barriärer till befintliga och framtida bostadsområden och till omgivande naturområden. Både kommersiell och samhällelig service finns i närheten. Bland annat finns en förskola i anslutning till sjukhuset.

Området genomkorsas av en 40 kw ledning och i närheten av området ligger sjukhuset med en helikopterplatta för ambulanshelikopter. Fastställda hinderytor saknas dock.

Intressen

Mindre delar av området omfattas av riksintresse för rennäringen. I området finns värdefull natur och nyckelbiotoper. Vassara älv ingår i Natura 2000. Strandskydd 100 meter gäller för älven och för Nuolajärvi.

Vassaravaara skapar ett intrång i flygets hinderfrihet.

Området ligger i nära anslutning till sjukhusets helikopterplatta.

Rekommendationer

Nuolajärvi har möjlighet att utvecklas och en exploatering för upp till 450 bostäder föreslås. Områdets karaktär bör utredas vidare och tydliggöras i en utvecklingsplan eller i ett planprogram för hela eller delar av området. Skogen, sjön och älven har ett särskilt värde och är identitetskapande för området, vilket ska beaktas vid planering och byggande.

Exploatering och planering av ny bebyggelse inom riksintresse för rennäringen ska ske i samråd med berörd sameby.

Bebyggelse

Ny bebyggelse bör vara samlad för att minimera ingrepp i den oexploaterade miljön. Vid nybyggnation ska en variation av flerbostadshus, rad- eller parhus och villor eftersträvas.

Vid planering och byggande ska hänsyn tas till buller från ambulanshelikoptern och från E10 och E45 samt från angränsande motocrossbana. Hänsyn ska även tas till risker för olyckor med farligt gods och till säkerhetsavstånd avseende kraftledningen.

Offentliga rummet

Motionsslingor och skidspår i området ska bibehållas och bör kopplas samman med andra slingor i närområdet.

Naturområdet närmast sjön och norr om kyrkogården bör omvandlas till ett mer stadsmässigt parkområde och strandlinjen vid Nuolajärvis södra strand bör tydliggöras i miljön för att området som helhet ska utgöra en del av staden. Gröna kilar ska bibehållas mellan bebyggelse och kyrkogården. Nyckelbiotoper som finns i området bör skyddas vid exploatering.

Aktiviteter under alla årstider, exempelvis promenader, fiske, skridskoåkning, skoterkörning och pimpelfiske under vintersäsong, ska möjliggöras i anslutning till sjön. Befintliga grillplatser ska stärkas som mötesplatser i området.

Stråk för gång- och cykeltrafik kan kompletteras längs med älven samt längs med strandområdet vid sjön. Stråk längs sjön kan samlokaliseras med motions- och skidspår. Ny passage över älven för gång- och cykeltrafikanter kan behövas för att öka tillgängligheten till bebyggelse och till naturområden söder om området.

Infrastruktur och trafik

Vid planering och byggande ska behovet av lokal snöhantering beaktas och områden för snöupplag ska säkerställas. Möjlighet till lokalt omhändertagande av dagvatten ska alltid utredas i detaljplan eller program.

Befintliga vägar kan anslutas och nyttjas till det nya området. Det är dock av stor vikt att tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning säkerställs. Behovet av säkra skolvägar är särskilt viktigt och ska beaktas tidigt i processerna.

Behovet av och möjligheten till kollektivtrafik till området bör utredas vidare i en trafikstrategi för tätortsområdet.

REKOMMENDATIONER FÖR NUOLAJÄRVI

Området kan förtätas med upp till 450 bostäder. Exploatering i området bör föregås av en utvecklingsplan eller ett planprogram för området.

Skogen, sjön och älven som identitetsskapande element i området ska beaktas vid planering. Naturområdet i anslutning till sjön ska särskilt beaktas.

En samlad bebyggelse och en variation av olika upplåtelseformer bör eftersträvas i området.

Vid planering och byggande ska hänsyn tas till trafikbuller och buller från ambulanshelikopter och motorcrossbana, samt till risk för olyckor med farligt gods och säkerhetsavstånd till kraftledning.

Behovet av säkra skolvägar och säkra passager för gående och cyklister bör utredas när området exploateras.

Samråd ska ske med berörd sameby.

KONSEKVENSER

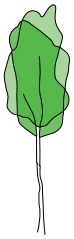
Nytt bostadsområde med 450 bostäder på Nuolajärvi ligger perifert i förhållande till kommunens utbyggnadsstrategi. Det fysiska och upplevda avståndet till centrum riskerar att bli långt om inte ytterligare kopplingar till centrala Gällivare sker.

En utbyggnad av bostäder i området riskerar att minska områden för stadsnära friluftsliv, vilka idag utgörs av bland annat strövområden och motionsslingor. Nya stråk för gång-, cykel- och spark, motions- och skidspår samt mötesplatser skapar förutsättningar för ökad närvaro av människor i det offentliga rummet. Det medför ett ökat välbefinnande och en förbättrad folkhälsa.

En exploatering med 450 bostäder beräknas teoretiskt generera totalt cirka 3 000 resor per dygn varav ungefär 2 000 av dessa antas komma att utgöras av bilresor. Genom att prioritera alternativa transportsätt och möjliggöra säkra passager för gående och cyklister kan de negativa effekterna minska.

Helikoptertrafik till sjukhuset och närheten till E10 kan innebära bullerstörningar som har en negativ påverkan på människors hälsa. Lokalisering och utformning av tillkommande bebyggelse måste ske med hänsyn till befintlig bullersituation.

Nuolajärvi ligger delvis inom kärnområde för rennäringen och är ett av de områden där exploatering kan skada näringens intressen. Samråd ska hållas med berörd sameby vid eventuell exploatering.

Bebyggelse kommer att etableras i stora delar av en relativt opåverkad naturmiljö. Genom att samla ny bebyggelse och bibehålla oexploaterade områden längs strandlinjerna bedöms intrånget på naturmiljön och påverkan på den biologiska mångfalden vid Nuolajärvi begränsas.

Vid exploatering är det framförallt vatten och luft som påverkas negativt. Alternativa trafiklösningar är viktiga för att minska utsläppen till luft och därmed minska den negativa påverkan på miljön.

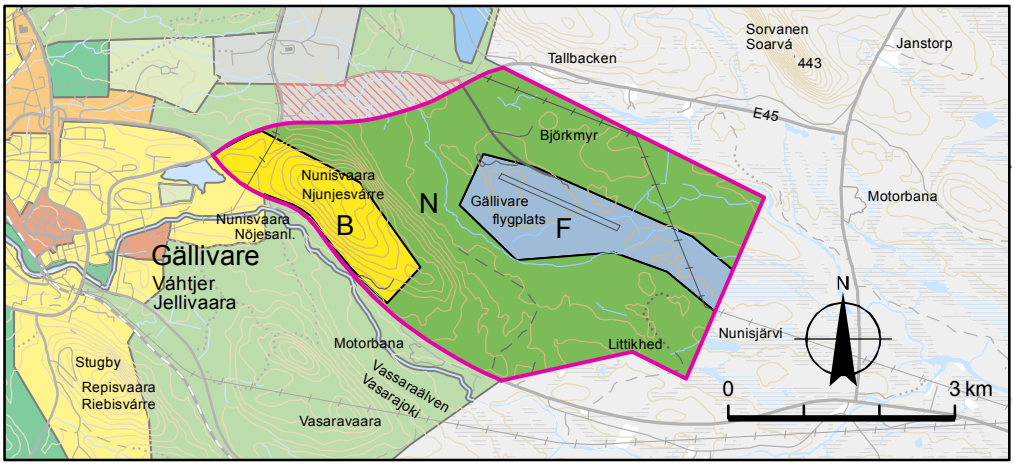

Utbyggnad av området innebär stora infrastrukturella kostnader för VA, gator och fjärrvärme. Beroende på hur området utformas kan en passage över älven bli aktuell. Viss anslutning till befintlig infrastruktur kan dock göras.

Ianspråktagande av rennäringens områden innebär begränsningar för rennäringen och riskerar att försvåra renskötseln.

3.2.10 Nunisvaara och flygplatsen

Området omfattar Nunisvaaras sydsluttning mot väg E10 och flygplatsen.

Förutsättningar

Nunisvaara är ett berg öster om Gällivare i anslutning till vägarna E10 och E45 samt flygplatsen vilket gör att området är väl exponerat från de största infarterna till samhället. Vägarna skapar dock barriärer mot övrig bebyggelse och Gällivare centrum. Genom området går ett skoterspår mot Pajala och Koskullskulle. Skoterspåret korsar väg E10 i områdets norra del för att ansluta till en anvisad parkering och angöring för skotertrafik.

Nunisvaara är i dagsläget oexploaterat. Berget ligger i sydvästsluttning och möjliggör utblickar mot Dundret och sjön Nuolajärvi. Inom området finns stora höjdskillnader, framförallt i dess södra delar. Terrängen på berget är torr och vegetationen utgörs framförallt av gles tallskog. Området närmast flygplatsen är blötare och där rinner biflöden till Linaälven.

Nunisvaara ligger cirka 3 kilometer från Gällivare centrum men närmaste bebyggelse finns i Apelqvistheden som gränsar till området.

Området genomkorsas av en 40 kw ledning.

Flygplatsen ligger cirka 9 kilometer från Gällivare centrum. Resandet med flyg har ökat och flygplatsen är viktig för kommunikationerna regionalt och nationellt.

Intressen

Flygplatsen är av riksintresse för kommunikationer liksom vägarna E45 och E10 samt vägen till flygplatsen. Vägarna utgör även rekommenderade vägar för farligt gods. Området gränsar till framtida områden för flygbuller över 70 dBA maximal ljudnivå och berget skapar ett intrång i flygets hinderfrihet. Området är ett kärnområde för rennäringen. Kärmområdet utgör riksintresse.

I anslutning till flygplatsen finns ett område med höga naturvärden där vattendraget utgör Natura 2000-område och omfattas av riksintresse. Strandskydd gäller 100 meter från strandlinjen.

Rekommendationer

I området föreslås bostäder och en utökning av flyget för att möjliggöra större flygplan och därmed längre flygsträckor.

Nunisvaaras sydsluttning har möjlighet att utvecklas och en exploatering för upp till 900 bostäder föreslås där. Områdets karaktär bör utredas och tydliggöras i en utvecklingsplan eller ett planprogram för hela eller delar av området.

All exploatering och planering av ny bebyggelse ska ske i samråd med berörd sameby för att hitta lämpliga lösningar.

Bebyggelse

Ny bebyggelse på Nunisvaara bör eftersträva en variation av flerbostadshus, rad- eller parhus och villor. Bebyggelsen bör vara samlad för att minimera ingrepp i den oexploaterade miljön. Området ligger längs med de största infarterna till Gällivare vilket ställer särskilt stora krav på gestaltning av bebyggelse i anslutning till vägarna.

När området är fullt utbyggt finns underlag för både kommersiell och samhällelig service. Plats för dessa funktioner ska beaktas tidigt i planarbetet och tillkommande service bör samlas och lokaliseras så att den även kan nyttjas av boende i angränsande områden.

Vid planering och byggande ska hänsyn tas till flygets behov av hindersfrihet och till buller från E10 och E45 samt från angränsande motorcrossbana. Hänsyn ska även tas till risker för olyckor med farligt gods och till säkerhetsavstånd till kraftledningen.

Bebyggelse får inte hindra en framtida utveckling av flygplatsen. Vid planering av ny bebyggelse för bostäder i gränsområdet för flygbuller ska ytterligare utredning säkerställa god bebyggd miljö och flygets möjlighet till utveckling.

Offentliga rummet

Nunisvaaras läge i sydsluttning ska tas tillvara genom byggnaders placering och lokalisering av platser i det offentliga rummet för att skapa platser med gynnsamt lokalklimat. Ny bebyggelse i området ska även ta tillvara och framhäva utblickar mot Dundret.

Ett kompletterande motions- och skidspår bör kopplas samman med befintligt spår vid Nuolajärvi.

Infrastruktur och trafik

Vid planering och byggande ska behovet av lokal snöhantering beaktas och områden för snöupplag säkerställas. Möjlighet till lokalt omhändertagande av dagvatten ska alltid utredas i detaljplan eller program.

För att möjliggöra angöring till bebyggelse på Nunisvaara föreslås två nya anslutningar till väg E10, vilket innebär att Trafikverket bör överväga sänkt hastighet på sträckan.

Tillgängligheten till och inom området för barn och personer med funktionsnedsättning är bland annat beroende av gatornas utformning. Eftersom delar av det föreslagna området för bostäder har stora höjdskillnader bör gatunätet för både gång-, cykel- och motortrafik planeras så att gatornas lutning är så liten som möjligt. Planfria passager under väg E10 ska möjliggöra säkra skolvägar och passager för gående och cyklister. Gator och tunnlar i gång- och cykelnätet bör gestaltas och belysas så att tryggheten främjas.

Vid exploatering av Nunisvaara bör även möjligheten till planskild passage för skotertrafik beaktas. Denna kan med fördel samlokaliseras med passage för övriga trafikslag.

REKOMMENDATIONER FÖR NUNISVAARA / FLYGPLATSEN

Flygets landningsbana bör utökas för att möjliggöra större plan och längre flygsträckor.

Nunisvaara kan förtätas med upp till 900 bostäder. Exploatering i området bör föregås av en utvecklingsplan eller ett planprogram för området.

Bebyggelse i området bör vara samlad och möjliggöra en variation av olika upplåtelseformer.

Med anledning av områdets exponerade läge från Gällivares infart bör högra krav ställas på gestaltning av byggnader och platser.

Vid planering och byggande ska hänsyn tas till flygets behov av hinderfrihet, flyg- och trafikbuller samt buller från angränsande motorcrossbana. Hänsyn ska även tas till risk för olyckor med farligt gods och till säkerhetsavstånd till kraftledning.

Bebyggelse och lokalisering av offentliga platser ska gynna lokalklimatet och framhäva utblickar mot Dundret.

Behovet av service och skola bör beaktas vid planering av området. Dessa funktioner bör lokaliseras så att de även kan nyttjas av boende i angränsande områden.

Tillgängligheten för barn och personer med funktionsnedsättning ska särskilt beaktas med anledning av stora höjdskillnader inom området.

Behovet av säkra skolvägar och planskilda passager över väg E10 ska beaktas vid exploatering av området.

Vid exploatering i området ska samråd ske med berörd sameby.

KONSEKVENSER

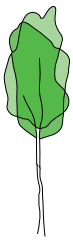
Exploatering med bostäder på Nunisvaara ligger perifert i förhållande till kommunens utbyggnadsstrategi. Det fysiska och upplevda avståndet till centrum riskerar att bli långt om inte ytterligare kopplingar till centrala Gällivare sker.

Närheten till flygplatsen och europavägarna innebär att bostäder riskerar att påverkas av buller från trafik. Lokalisering och utformning av tillkommande bebyggelse måste ske med hänsyn till befintligt och framtida bullersituation.

En exploatering av Nunisvaara beräknas teoretiskt medföra ungefär 5 300 resor per dygn, varav 4 500 bedöms komma att utgöras av bilresor. Detta medför risk för ökat buller för befintliga bostäder i anslutning till området, men genom att prioritera alternativa transportsätt kan de negativa effekterna minska.

Säkra skolvägar och trygga passager för gående och cyklister bidrar till aktiva transporter och förbättrad folkhälsa.

Nunisvaara ligger inom kärnområde för rennäringen och är ett av dess mer tätortsnära områden där exploatering kan antas göra störst skada för näringens intressen. Samråd ska hållas med berörd sameby.

En exploatering med bostäder på Nunisvaara kommer att påverka stora orörda naturområden. Negativ påverkan på mark och på djur- och växtliv samt på rennäringen bedöms ske. För att minska påverkan krävs att gröna stråk bibehålls mellan bebyggelsen vid en exploatering av området.

Vid exploatering påverkas vatten och luft negativt. Utsläppen till luft kommer att öka då lokal biltrafik i det nya bostadsområdet tillkommer. Alternativa trafiklösningar är viktiga för att minska utsläppen till luft och därmed minska den negativa påverkan på miljön.

Exploatering på Nunisvaara kan, framförallt under exploateringsskedet men även när bostadsområdet är etablerat, påverka Vassara älv negativ genom att dagvatten och avrinning från trädgårdar tillförs älven, vilket leder till påverkan i form av finmaterial och näringsämnen. Detta ställer krav på tidig planering av dagvattenhanteringen.

Ytterligare anslutningar till europavägar ställer krav på hastighetssänkning på europavägarna E10 och eventuellt E45 vilket leder till försämrad framkomlighet med ökade res- och transporttider som följd. De negativa konsekvenserna bedöms dock övervägas av övergripande positiva konsekvenser avseende boenden som förslaget skapar. För att helt kunna uppskatta och analysera trafikförändringar bör en trafikmodell tas fram för hela tätortsområdet.

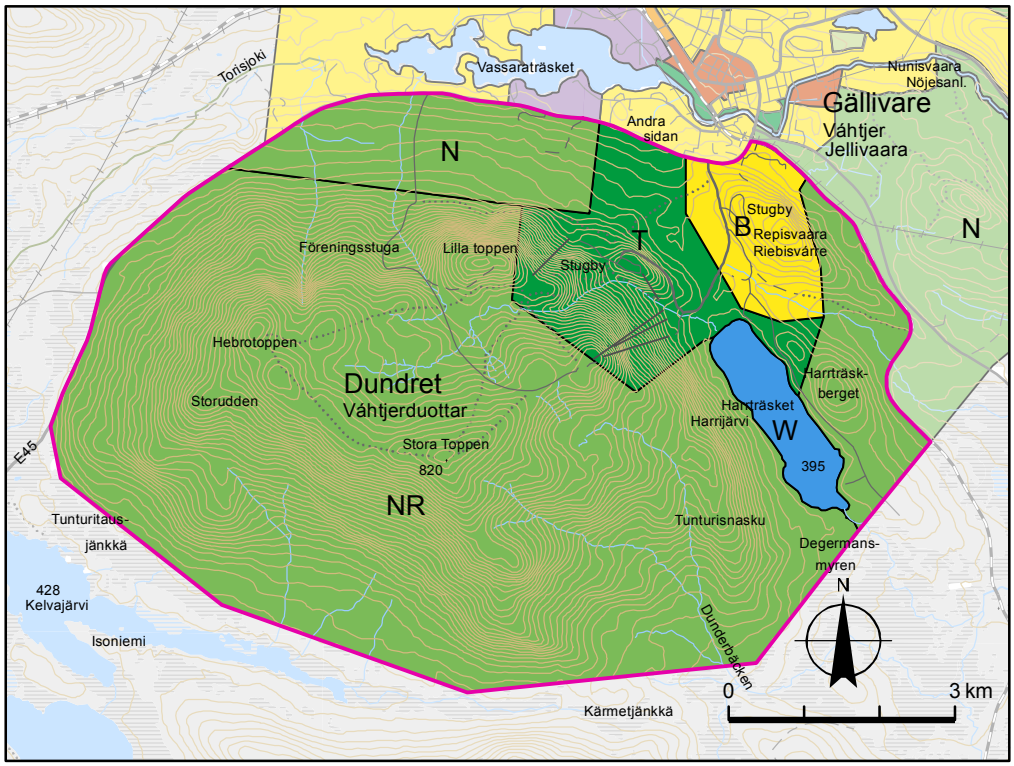
Ianspråktagande av rennäringens områden innebär begränsningar för rennäringen och riskerar att försvåra renskötseln.

Utökningen av landningsbanan möjliggör för fler och större flygplan vilket gynnar besöksnäringen. Bostadsområdet riskerar dock att begränsa en sådan utveckling.

Avståndet till Nunisvaara innebär stora kommunala kostnader för infrastruktur i form av VA, gator, gång- och cykelvägar, fjärrvärme med mera och för offentlig service och skoltransporter både på kort och lång sikt.

3.2.11 Repisvaara och Dundret

Området omfattar Repisvaara och sluttningen ner mot Nattavaaravägen samt Dundret.

Förutsättningar

I området finns bergen Repisvaara och Dundret. Dundret är en symbol för hela kommunen och en viktig del för orten som vintersportort. Där finns skidbackar och världscupstadion och anläggningen har använts för världscupen i längdskidor och för försäsongsträning av olika alpina landslag eftersom området är snösäkert tidigt på säsongen.

Dundret bildar en fond varhelst man befinner sig i staden. Skidbacken är karaktärsskapande för Gällivare och synlig från stora delar av tätorten. I området finns fritidshus, hotell och stugor i anslutning till backen. Stora delar av området består dock av orörd natur och är betydelsefullt för friluftslivet.

Intressen

Delar av området omfattas av riksintresse för rennäringen och för vindbruk. Delar av Dundret är naturreservat och Natura 2000-område samt omfattas av riksintresse för friluftslivet. Väg E45 och järnvägen som gränsar till området är av riksintresse för kommunikation. Väg E45 utgör även rekommenderad väg för farligt gods genom Gällivare. Harrträsket är reservvattentäkt för Gällivare och Natura 2000-område. Repisvaara skapar ett intrång i flygets hinderfrihet. Det finns även värdefull natur och nyckelbiotoper i området. Repisvaara och Harrträsk omfattas om bestämmelserna om särskilt skydd för landskapsbilden.

Det finns inga kända fornlämningar inom området men topografin tyder på att det kan finnas fornlämningar i anslutning till de låglänta markerna inom området.

Rekommendationer

På Repisvaara föreslås det fjällnära boendet. Området får bebyggas med 600 till 900 bostäder anpassade efter topografin och naturens förutsättningar. Repisvaara är prioriterat område för exploatering med bostäder.

En utveckling av verksamheten på Dundret ska möjliggöras genom att tillåta stugor, hotell eller vandrarhem. Verksamheten ska även ges möjlighet att utveckla sommaraktiviteter.

Vid planering och byggande ska gällande utvecklingsplan för området beaktas.

All exploatering och planering av ny bebyggelse ska ske i samråd med berörd sameby för att hitta lämpliga lösningar. Samråd om eventuell arkeologisk utredning bör hållas med Länsstyrelsen innan detaljplaner avgränsas.

Bebyggelse

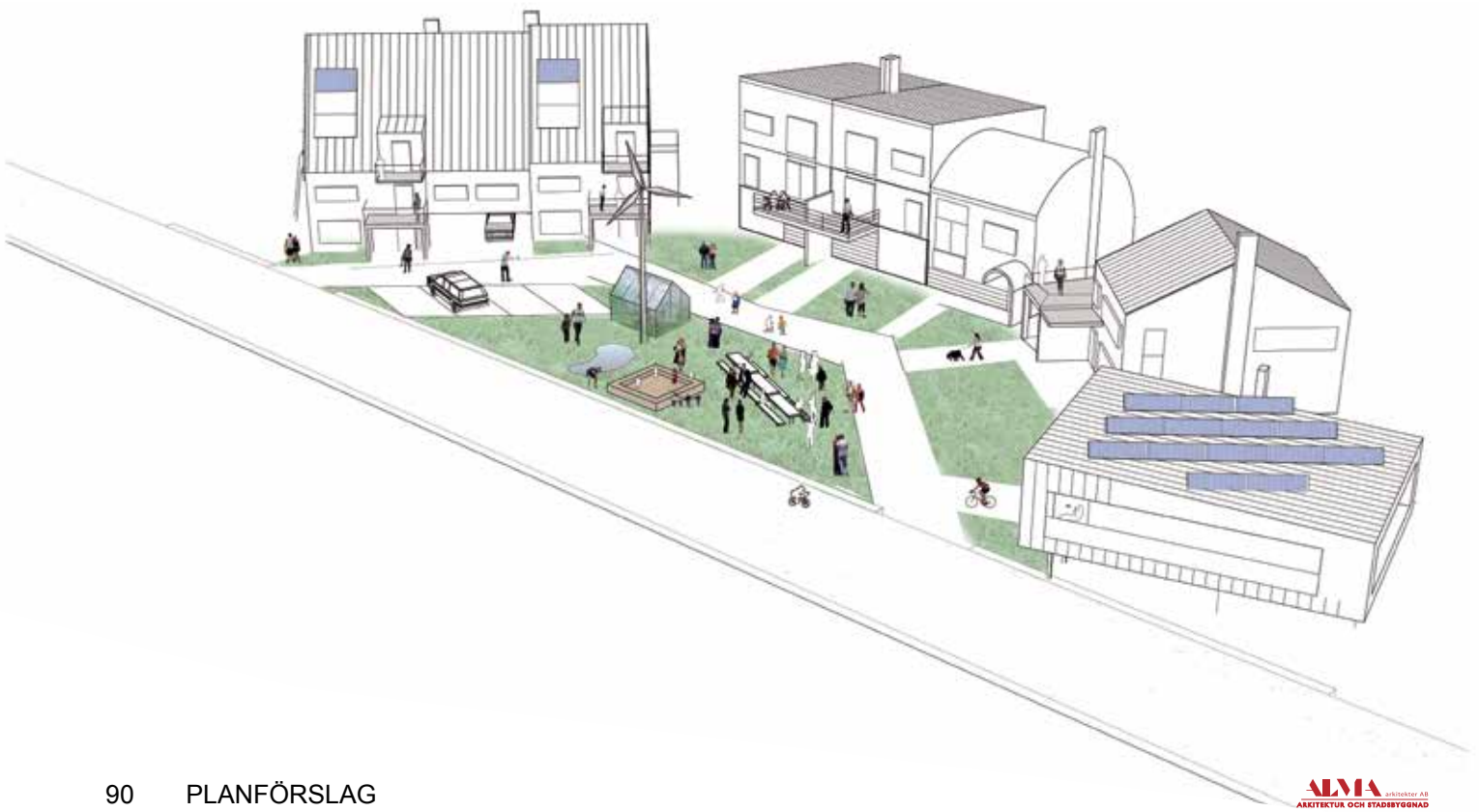
Bebyggelsen ska uppnå en variation i storlek, skala och täthet. Bostadsbebyggelsen ska vara en blandning mellan flerbostadshus, villor och rad- eller parhus.

Exploateringsgrad anpassas på kvartersnivå utifrån solstudier och terrängförhållanden. En blandad bebyggelse med högre exploateringsgrad ska placeras i branta lägen för att inte störa utsikten och kontakten med naturen för ovanliggande bostäder. Bebyggelse bör placeras längs med gatorna så att direktkontakt med naturen möjliggörs.

En flexibel bebyggelsestruktur med mindre fastighetsindelningar bör eftersträvas i området.

Plats för kommersiell och offentlig service i form av till exempel barnomsorg, skola, återvinningsstation och närbutik ska beaktas och ges utrymme tidigt i planarbetet. Tillkommande service bör samlas och lokaliseras vid befintlig service.

Hänsyn ska tas till buller från väg E45 och risk för olyckor med farligt gods.

Offentliga rummet

Utsikten och närheten till naturen är viktiga beståndsdelar att beakta vid planering och byggande i området. Planering och byggande bör ske med hänsyn till områdets topografi och naturvärden genom att bevara gröna kilar. Intrång i orörd natur ska minimeras. Vid utformning av ny bebyggelse ska sydvästsluttningens läge tas tillvara för att skapa skyddade offentliga platser med gynnsamt mikroklimat.

Naturområdet mellan Repisvaaras topp och våtmarken mellan Repisvaara och Dundret samt ett sammanhängande naturområde utanför bebyggelseområdena ska bibehållas för att minimera påverkan på den biologiska mångfalden.

Naturstråk för skidor, lek, motion och skoter ska lokaliseras mellan kvarterstrukturen och där människor rör sig. Dessa ska dock utformas på ett sådant sätt att inte genomfartstrafik uppmuntras.

I området ska det finnas mötesplatser för olika ändamål, såsom till exempel lekplatser, bilpooler, odling, återvinning och energiförsörjning.

Ny bebyggelse och anläggningar ska ta hänsyn till naturreservatets syften och rennäringens intressen samt till eventuella fornlämningar. Inventeringar av fåglar och växter bör genomföras innan byggande. Redovisade nyckelbiotoper som finns i området bör skyddas vid exploatering.

Infrastruktur och trafik

Angöring till området sker från befintlig infart från E45, vilket innebär att Trafikverket bör överväga sänkt hastighet längs vägsträckan.

Tillgängligheten till och inom området för barn och personer med funktionsnedsättning är bland annat beroende av gatornas utformning. Eftersom delar av det föreslagna området för bostäder har stora höjdskillnader bör gatunätet för både gång- och cykeltrafik och motortrafik planeras så att gatornas lutning är så liten som möjligt och så att det skapar minst möjliga intrång i naturen.

Ett nytt stråk för gång- och cykeltrafik ska finnas i området. Stråket bör ansluta till befintligt gång- och cykelnät för att koppla samman området med centrum.

I anslutning till bostadsområdenas entréer bör utrymme för cykel- och sparkparkeringar övervägas tidigt i planeringskedet.

Vid planering och byggande ska behovet av lokal snöhantering beaktas och områden för snöupplag säkerställas. Möjlighet till lokalt omhändertagande av dagvatten ska alltid utredas i detaljplan eller program.

Harrträskets vattenskyddsområde utökas. Vid exploatering av Repisvaara är det viktigt att skyddsåtgärder planeras för att minimera påverkan på Harrträsket. Även tillrinningen till Harrträsket måste skyddas från yttre påverkan. Bostäder eller verksamheter som kan ha negativ påverkan på vattentäkten ska inte tillåtas.

REKOMMENDATIONER FÖR REPISVAARA / DUNDRET

Repisvaara är prioriterat område för exploatering med bostäder. Området får bebyggas med mellan 600 och 900 bostäder. Gällande utvecklingsplan för området ska beaktas.

En utveckling av Dundret ska möjliggöras genom byggnation och utveckling av aktiviteter. Angivna naturområden ska bibehållas.

Samråd om eventuell arkeologisk utredning bör hållas med länsstyrelsen innan detaljplaner avgränsas.

Ny bebyggelse bör bidra till en variation av villor, rad- eller parhus och flerbostadshus.

Exploatering i området ska ske med hänsyn till solens läge för att skapa offentliga platser med gott mikroklimat.

Exploatering i området ska ske med hänsyn till utblickar mot samt tillgänglighet till omgivande natur.

Tillkommande service bör lokaliseras i anslutning till befintlig service.

Naturstråk för rekreation, motion och transport ska lokaliseras mellan tillkommande kvarter.

Vid planering och byggande ska hänsyn tas till naturreservatets syften, rennäringens intressen och eventuella fornlämningar. Samråd ska ske med berörd sameby.

Vi planering och byggande ska hänsyn tas till trafikbuller från väg E45 och risk för olyckor med farligt gods.

Tillgängligheten för barn och personer med funktionsnedsättning ska särskilt beaktas med anledning av stora höjdskillnader inom området.

Utrymme för cykel- och sparkparkering ska beaktas tidigt i planeringen.

Harrträskets vattenskyddsområde utökas.

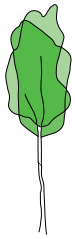
KONSEKVENSER

Lokalisering av bostäder på Repisvaara är ett resultat av dialoger som förts med medborgarna. Repisvaara tillgodoser flera av de kvaliteter som efterfrågas för nya bostadsområden, exempelvis att bo på fjället, nära naturen och nära skidanläggningen. Exploateringen med bostäder och viss service stärker kopplingen mellan Dundret och staden, vilket också är ett önskemål som framkommit i medborgardialogerna.

Det nya bostadsområdet innebär att järnvägen och europavägen E45 riskerar att förstärkas som barriär mot centrum, varför det är av stor vikt att åtgärder görs för att minska barriärverkan. Bland annat ska barnperspektivet beaktas med säkra och trygga passager för oskyddade trafikanter.

Satsningar på stråk för gång-, cykel- och spark och på mötesplatser samt ökad tillgänglighet till naturområden, bidrar till ökad närvaro av människor i det offentliga rummet samt ökat välbefinnande vilket medför en förbättrad folkhälsa.

Exploateringen innebär påverkan på tidigare relativt orörd naturmiljö. Genom att anpassa ny bebyggelse utifrån terrängförhållanden och naturens förutsättningar bedöms intrång i naturmiljön och påverkan på den biologiska mångfalden vid Repisvaara begränsas.

Vid exploatering är det framförallt vatten och luft som påverkas negativt. En exploatering av Repisvaara beräknas teoretiskt medföra ungefär 4 700 resor per dygn varav upp emot 3 900 bedöms komma att utgöras av bilresor. Alternativa trafiklösningar är viktiga för att minska utsläppen till luft och därmed minska den negativa påverkan på miljön.

En utökning av vattentäktens skyddsområde och bårder av vegetation som lämnas mot stranden som en buffert mot finmaterial och näringsämnen bedöms säkra täkten mot framtida skada, vilket därmed bedöms medföra att den negativa påverkan minimeras.

En exploatering i området bedöms inte påverka naturreservatet negativt eller medföra någon betydande påverkan på Natura 2000.

Av de beräknade trafikmängderna till Repisvaara kommer en majoritet att köra längs E45 mot centrala Gällivare. Antagande är att 95 procent väljer E45 österut mot Gällivare. Detta medför behov av sänkt hastighet på E45 längs sträckan och leder till försämrad framkomlighet längs europavägen med ökade res- och transsporttider som följd. Den negativa konsekvensen bedöms dock övervägas av de positiva konsekvenser avseende boende som förslaget medger.

Ny bebyggelse på Repisvaara skapar alternativ på bostadsmarknaden och lever upp till den efterfrågan på boende som framkommit i medborgardialoger. Variation och valfrihet skapar attraktiv bostadsmarknad och kan bidra till inflyttning.

En utveckling av Dundret gynnar besöksnäringen och Gällivare som en unik och attraktiv vintersportort att leva och bo i.

4. KONSEKVENSBESKRIVNING

I kapitlet redovisas de betydande konsekvenser planförslaget kan komma att få. Först beskrivs konsekvenserna som planförslaget får jämfört med FÖP från 2008. Sedan beskrivs konsekvenserna av planförslaget som helhet, det vill säga vilken påverkan som strategierna, förslaget till mark- och vattenanvändning och de redovisade rekommendationerna får. Till sist redovisas de betydande konsekvenser planförslaget kan komma att få på riksintressen.

Den fysiska planeringen ska medverka till att nå en långsiktig hållbar utveckling i samhället. I det arbetet är kommunens översiktsplanering ett viktigt instrument. För att avgöra hur den fördjupade översiktsplanen medverkar till en hållbar utveckling ska det enligt miljöbalken upprättas en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Enligt plan- och bygglagen ska dessutom översiktsplanens konsekvenser när det gäller inverkan på miljön, betydelsen för hälsa och säkerhet, hushållning med naturresurser samt sociala och samhällsekonomiska aspekter tydligt framgå.

I konsekvensbeskrivningen har en identifiering och en bedömning gjorts av påverkan på miljöaspekter och även sociala och ekonomiska aspekter. Bedömningen har gjorts för de strukturer och strategier som föreslås i respektive område med planeringshorisonten år 2032. Planförslaget bedöms inrymma en ökning av befolkningen med 5000 personer.

En översiktsplans förslag och riktlinjer anger en långsiktig inriktning för stadens invånare och för naturen. Miljöbedömningen fokuserar därför på planens långsiktiga konsekvenser för naturen och möjlighet att ta hänsyn till de svenska miljömålen. Den sociala bedömningen fokuserar på planens långsiktiga konsekvenser för människan med hänsyn till folkhälsomål och miljömål. Den ekonomiska bedömningen fokuserar på planens långsiktiga konsekvenser för ekonomisk tillväxt, utökad arbetsmarknad och befolkningstillväxt med hänsyn till regionala utvecklingsstrategier.

I beskrivningen redogörs aspekter som kan förväntas ge betydande påverkan, negativ eller positiv.

4.1 Beskrivning av konsekvenser för planförslaget

Visionen för den fördjupande översiktsplanen bygger på områdets värden som är vägledande i den fysiska planeringen.

Visionen ska illustrera de tre hållbarhetsbegreppen ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet, vilka utgör det övergripande målet för planförslaget. Det ekologiskt hållbara speglar det arktiska klimatet, det socialt hållbara visar småstadens kvaliteter och det ekonomiskt hållbara ska kännetecknas av världsklass.

Målsättningarna konkretiseras i strategier och beståndsdelar som i huvudsak syftar till att ta tillvara och förstärka platsens befintliga kvaliteter, skapa en levande stad som är tillgänglig för alla samt att skapa robusta system för infrastruktur och byggande.

Bilden till höger ska illustrera kopplingen mellan visionen, målen, platsens värden och planförslaget. Det ekologiska perspektivet förverkligas i planförslaget bland annat genom att beakta lokalklimat, kontraster och utblickar. Bebyggelse föreslås i centrum, nära vatten, skog och fjäll. Ur ett socialt perspektiv föreslås åtgärder som bidrar till trygghet och jämlikhet, stärkta kopplingar mellan olika områden och minskade barriärer. Olika bebyggelsekaraktärer och samlande funktioner ska bidra till och förstärka variation och närhet. Ny bebyggelse kan skapa landmärken. Entréers placering och slutna fasader kan gynna aktiviteter, variation, gemenskap och attraktiva boenden samt ett levande centrum. Ur ett ekonomiskt perspektiv föreslås en variation i näringslivet, en stärkt besöksnäring och attraktivt boende.

I detta avsnitt beskrivs konsekvenserna av planförslaget med dess strategi och riktlinjer utifrån de tre hållbarhetsbegreppen. Ingen jämförelse med nollalternativet görs.

ARKTISK
- ekologisk hållbarhet

Storslagen natur

Ljus och mörker

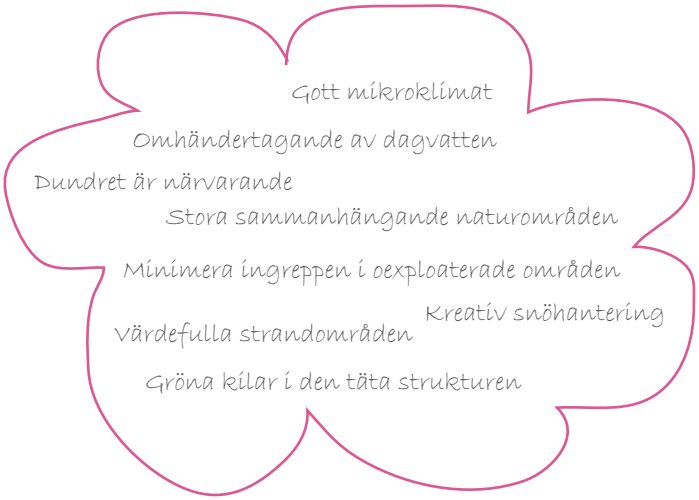
Is och vatten

Extremt klimat

Sjö

Fjäll

Skog

SMÅSTAD
- social hållbarhet

Närhet

Tillgänglighet

Trygghet

Gemenskap

Levande

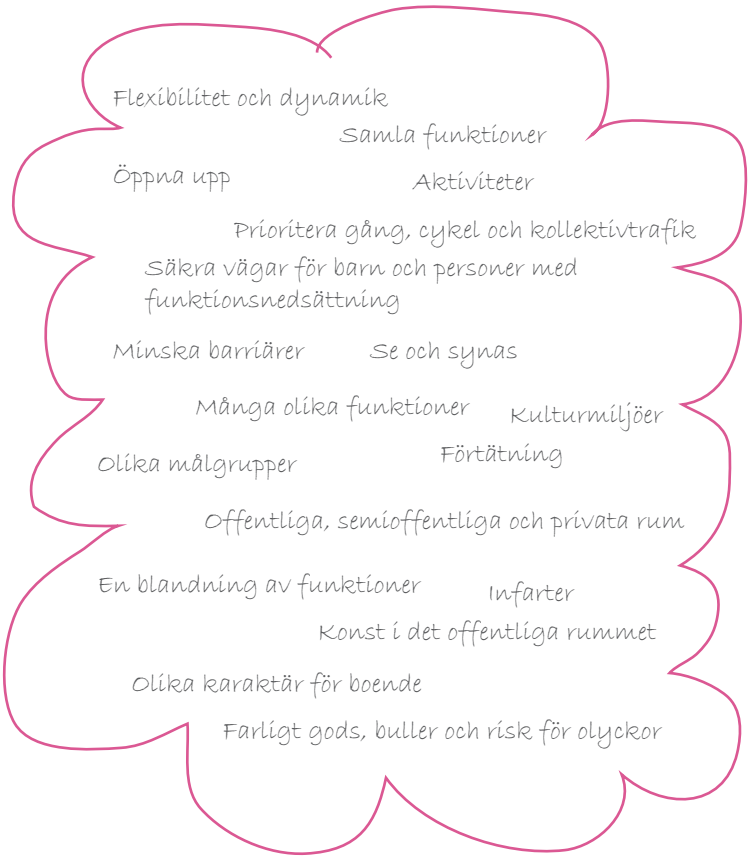
Spontanitet

Variation

Attraktivt boende

Hälsa och säkerhet

Identitet

VÄRLDSKLASS
- ekonomisk hållbarhet

Idrott och kultr

Handel

Besöksnäring

Gruvnäring

Natur

Samhällsomvandling

Skola och utbildning

Jämställdhet (Jämlikhet?)

Kvalitet

4.1.1 Sociala konsekvenser

Planförslaget innebär ökade förutsättningar för att färdas till fots, med cykel, spark eller liknande. Ett sammanhängande gång- och cykelnät och förbättrade kopplingar mellan olika delar inom planområdet samt satsningar på kollektivtrafik skapar samma villkor för alla oavsett tillgång till bil. Detta leder till ökad jämställdhet, jämlikhet och förbättrad folkhälsa. När fler funktioner försvinner från västra Malmberget ökar behovet av tillgängliga transporter till och från området. Detta måste särskilt beaktas vid fortsatt planering av kollektivtrafik och satsningar på gång- och cykelvägnätet för att skapa lika förutsättningar för alla att ta del av samhällsfunktionerna.

Samtidig som en tät stad med samlade funktioner kan leda till att bilberoendet minskar, finns en risk att förtätning genererar mer transporter lokalt och därmed ökat buller. Genom att prioritera alternativa transportsätt kan de negativa effekterna minska. Mer transporter inom ett område kan öka risken för olyckor, men med en tydlig hierarki i gatunätet som bidrar till låga hastigheter för motortrafik motverkas sådana risker.

Planförslaget innebär ökade satsningar på trygga och säkra passager över stora vägar eller järnvägar. Detta förbättrar trafiksäkerheten och ökar tillgängligheten för alternativa transportsätt så som gång, cykel eller spark.

I planförslaget lyfts ett behov av att utreda huruvida väg E45 och riksintresset för kommunikationer kan flytta från sin nuvarande sträckning till annan lämpligt läge. Om väg E45 får en ny sträckning genom centrum kan kopplingarna inom staden stärkas och möjligheten att transportera sig till fots eller med cykel och spark förbättras.

Minskade barriärer och förbättrade passager över väg eller järnväg kan leda till ökade förutsättningar för aktiva transporter och möten mellan människor vilket bidrar till förbättrad folkhälsa.

Genom en förtätning av centrum och att funktioner i Malmberget samlas till Gällivare skapas närhet. Förbättrade rörelsestråk och fler attraktiva och säsongsanpassade mötesplatser samt parker och torg för aktivitet skapar nya rörelsemönster och en mer levande stad under hela året. En blandning av olika funktioner och olika bebyggelsekaraktärer skapar variation och valfrihet. Genom att nyttja snöns potential och hantera snön kreativt under vinterhalvåret kan positiva inslag i stadsmiljön skapas. Ett mer levande centrum under alla årstider ger en ökad gemenskap genom att människor kan träffas och umgås. Konsekvenserna blir därmed mycket positiva för jämställdhet, jämlikhet, trygghet och demokrati.

Tillgänglighet till natur- och rekreationsområden för alla ger ökad möjlighet till vila och återhämtning, vilket ökar välbefinnandet och därmed folkhälsan. Även satsningar på och ökad tillgänglighet till aktiviteter för idrott och kultur i centrum såväl som i de olika stadsdelarna bidrar till ett ökat välbefinnande och bättre folkhälsa. En balans mellan motion, idrott och rekreation samt kulturella aktiviteter så som teater, dans, bio och konstutställningar, leder till ökad jämställdhet. Unga tjejer och killar, kvinnor och män får samma möjlighet till en meningsfull fritid.

Stadsutvecklingen är starkt beroende av avvecklingen av bostäder och verksamheter i Malmberget, vilket innebär en kraftig exploateringstakt under kort tid. Tillgång till nya bostäder skapar en ökad trygghet genom att människor har någonstans att bo. En snabb utbyggnad av stora mängder bostäder kan dock leda till att många människor i samma ålder, i samma livssituation och med liknande ekonomiska förutsättningar bosätter sig på samma plats, vilket kan skapa en segregation i samhället. Detta kan till viss del motverkas genom en blandning av upplåtelseformer.

Fler bostäder i anslutning till järnvägen eller riksvägarna riskerar att fler människor påverkas av buller och vibrationer och för olyckor med farligt gods. En flytt av väg E45 från sin nuvarande sträckning till annat lämpligt läge kan minska konsekvenserna vid en eventuell olycka med farligt gods samt förbättra kopplingarna inom Gällivare centrum. Vid fortsatt planering och byggande ska hänsyn tas till gällande säkerhetsavstånd för att minimera risken för negativ påverkan på människors hälsa och säkerhet.

Planförslaget innebär att en majoritet av vibrations- och bullerutsatta bostäder flyttas från Malmberget till andra platser i planområdet. Det innebär att den negativa påverkan bedöms minska för majoriteten av bostäder i Malmberget avseende buller och vibrationer från gruvan. Kommunen inväntar en miljödom från mark- och miljödomstolen, vilken avser att avgöra om riksdagens beslutade riktvärden för buller- och vibrationsnivåer överskrids vid bostäder i närheten av gruvverksamheten.

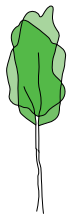
Ett förändrat klimat kan innebära ökad risk för översvämning vid samtliga vattendrag och sjöar inom planområdet. Dricksvattentäkten i Linaälven riskerar att förorenas med farliga ämnen från gruvverksamheten i samband med kraftiga regn och översvämningar, vilket innebär stora negativa konsekvenser för dricksvattenförsörjningen i hela planområdet och risk för människors hälsa. Åtgärder för att minimera risken att dricksvattentäkten förorenas måste vidtas.

Vid avvecklingen av Malmberget ska kulturhistoriskt värdefulla byggnader rivas eller flyttas till ny plats i Gällivare tätort. De ursprungliga platserna för den värdefulla miljön försvinner och därmed också dess minnen och historia. Den tidigare bebyggelsen återskapas på en ny plats, men det är dock svårt att bedöma konsekvenserna av det eftersom det inte är utrett huruvida var och när dessa ska flyttas. Det finns en risk att den kulturhistoriskt värdefulla miljön förstörs vid flytt till ny plats och därför måste höga krav ställas gällande dokumentation innan byggnaderna flyttas/rivs.

Andra sidan utgör ett kulturhistoriskt viktigt område. Vid exploatering av bostäder föreslås att delar av det öppna landskapet som vittnar om jordbruksbygden ska sparas. Genom att bibehålla delar av den värdefulla och karaktäristiska kulturmiljön bedöms den negativa påverkan på miljön kunna minimeras.

Samhällsomvandlingen omfattar både avveckling och stadsutveckling, vilket skapar möjligheter till ett differentierat näringsliv och arbetsmarknad och därmed en ökad sysselsättning. Det bedöms ge en ökad jämställdhet och ökad trygghet. Även satsningar på ökad kapacitet på järnvägen och möjligheter till arbetspendling bedöms bli positivt för jämställdhet samt trygghet särskilt vid resor kopplade till sjukvård.

4.1.2 Ekologiska konsekvenser

De största irreversibla negativa effekterna av planförslaget kommer att vara påverkan på mark. Oexploaterade områden kommer att tas i anspråk för nya bostäder och verksamheter och tidigare bebyggelseområden kommer att omvandlas till gruvindustriområde.

En tät stad med varierad och blandad bebyggelse samt med föreslagna bebyggelseområden bedöms påverka stadsbilden positivt. Byggnader föreslås ha en variation gällande höjder, volymer och gestaltning. En mer stadsmässig karaktär i tätortsområdet skapas samtidigt som gröna stråk, utblickar och boendes tillgänglighet till sammanhängande naturstråk bibehålls eller stärks. Avvecklingsområdena i Malmberget innebär dock att landskapsbilden påverkas mycket negativt då bebyggelse, och särskilt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, försvinner från området. Hela området som ligger på en

södersluttning är väl synligt från Gällivare och områdets omvandling kommer alltid att vara påtaglig. Kvar blir ett landskap i ständig förändring. Under en viss tid kommer spår från en tidigare bebyggelsehistoria att synas i landskapet. Dessa spår kommer successivt att suddas ut och området kommer att omvandlas till ett industrilandskap. Gropen i Malmberget kommer att växa sig större och exakt hur dess form kommer att te sig är svårt att förutspå.

Lokalt där exploatering sker kommer den biologiska mångfalden att påverkas negativt men för hela planområdet bedöms inte den biologiska mångfalden decimeras. De naturtyper som påverkas är vanligt förekommande i denna del av landet med arter som normalt återfinns i området. Det bör dock genomföras inventeringar av djur- och växtarter innan nybyggnation sker för att försäkra sig om att inte några rödlistade arter finns eller att några känsliga naturtyper påverkas. Vid exploatering av bostadsområdena Repisvaara, Nunisvaara, Nuolajärvi och Vassara träsk ska grönstråk och kilar bibehållas. På så vis bedöms den negativa påverkan på djur- och växtarter kunna minimeras. Det är av vikt att skogsmark som idag är utpekad som naturhänsyn undantas exploatering. Här är kommunens skogsbruksplan ett viktigt verktyg i den framtida planeringen.

Förtätning bedöms ha positiv påverkan på luft med minskad biltrafik och fler gående och cyklister samt ökad kollektivtrafik. Luften kommer dock att påverkas olika i de olika delarna av planområdet. De nya bostadsområdena kommer att få försämrad luftkvalitet på grund av ökade transporter, men totalt sett bör utsläppen minska jämfört med en stad med utspridd bebyggelse. Om den totala mängden utsläpp till luften från trafik ökar eller minskar är inte enbart beroende av planering av bilvägar utan även av kollektivtrafikens utformning samt utformning av gång- och cykelvägar. Ökade satsningar på kollektivtrafik och möjligheter att gå och cykla mellan olika målpunkter innebär en betydande miljöförbättring i och med att miljöpåverkande utsläpp minskar. Väl planerade skoterleder och angöringspunkter till samhället minskar utsläppen till luft.

Funktioner som tidigare fanns i Malmberget lokaliseras i Gällivare centrum. Initialt innebär det fler resor för boende i Malmberget. På sikt bedöms utsläppen till luft minska genom minskade transporter mellan Gällivare och Malmberget.

I dagsläget går det inte att uttala sig hur perifera handelsområden kontra handel i centrum påverkar luftmiljön. Vid öppnande av fler gator för lågfartstrafik i centrum kan utsläppen till luft komma att öka jämfört med idag, om motorfordonstrafiken inte flyter på ett bra sätt. Detta skulle i så fall motverka intentionen i planförslaget. Vid planering av externhandelsområden gentemot förstärkt handel i centrum bör därför en trafikutredning göras för att klargöra vilken utveckling som resulterar i minst utsläpp.

Genom att möjliggöra en utveckling för framtida dubbelspår bedöms det ge positiva effekter på utsläpp till luft, eftersom förutsättningarna förbättras för transport på järnväg istället för på väg.

I förslaget ingår en plan för hur snö ska hanteras i anslutning till ny bebyggelse och offentliga platser. Snö från röjda gator och parkeringar är idag att betrakta som avfall då den innehåller föroreningar från olika fordon. Den ska tippas på sådana platser där människor inte kommer i kontakt med den och där den under snösmältning inte riskerar att förorena vattendrag. Lokalt omhändertagande av snö minskar dock behovet av transporter vilket är positivt för påverkan på luft. En plan för de gröna-, vita- och blå strukturerna bör beakta lämpliga platser för snö i området.

I Vassaraträsket, Linaälven och Harrträsket kan tillfälligt negativ påverkan uppstå under byggskedet. Samtliga vatten omfattas av Natura 2000. Påverkan sker framför allt genom grumling. Även andra föroreningar som oljor från entreprenadmaskiner, bekämpningsmedel och växtnäringsämnen kan nå vattnen. Huruvida dessa effekter kommer att kvarstå efter byggskedet är svårt att bedöma då de är avhängiga olika former av planerade skydd för att minska deras påverkan. Buskvegetation och örtsamhällen som finns mot vattnen ska lämnas då de dels minskar utflödet av näringsämnen men också ger skugga och skydd för fisk. Lövträd och buskar är också helt nödvändiga för produktionen i våra nordliga vatten.

Inför planer på exploatering behöver mark som tidigare nyttjats till framförallt industriändamål undersökas och bedömas avseende lämpligheten för exploatering och sanering. Exempel på förorenade områden är Lokstallet och vid oljedepån där dagvatten rinner ut i älven. Även om exploatering inte utförs bör dagvattenlösningarna ses över i dessa områden.

Positiv miljöpåverkan erhålls av nybyggnation med energieffektiva byggnader och miljövänligare material. Samläggning av VA med annan infrastruktur minskar utsläpp till luft genom minskat antal arbetstimmar för entreprenadmaskiner. Återvinning av material minskar nyproduktion vilket på ett positivt sätt bidrar till resursbesparingar av både ämnen och energi.

Ett förändrat klimat innebär för Gällivare att det blir varmare och blötare. Det innebär vidare en risk för att det totala vattenflödet kommer att öka med fler flödestoppar. Kunskapsläget avseende Gällivares förutsättningar är bristfälligt för att kunna göra en exakt bedömning var risk för översvämning och stabilitetsändringar finns. Planförslaget tar även höjd för eventuell påverkan genom att föreslå fortsatt utredning innan exploatering i strandnära lägen. I planförslaget uppmärksammas även behovet av att se över lämpliga åtgärder för att skydda befintlig vattentäkt vid Linaälven.

Ett arbete hos kommunen pågår gällande nivåstudie för Vassara vattensystem.

4.1.3 Ekonomiska konsekvenser

Förtätning kan skapa en ökad attraktivitet genom fler boende på samma yta och en större rörelse i de centrala delarna. Genom att kunna erbjuda olika boendealternativ skapas en bredare bostadsmarknad, vilket gynnar befolkningstillväxt. En ökad attraktivitet ger större underlag för exempelvis butiker och restauranger, vilket genererar fler arbetstillfällen. Konsekvenserna blir nya service- och handelsetableringar, en ökad omsättning för lokala serviceföretag och ökade kommunala intäkter i form av skatter och fler besökare till Gällivare.

Satsningar på idrott, kultur och områden för rekreation i nära anslutning till bostäder och arbetsplatser bidrar till attraktivtet, vilket skapar underlag för befolkningstillväxt och en ekonomisk värdeökning för bostaden. Riktlinjer för att minimera risken för olyckor ger minskade samhällskostnader på grund av minskat antal olyckor, minskade akutinsatser av räddningstjänst och ambulans samt minskad sjukfrånvaro.

Befintlig infrastruktur såsom VA och vägar kan nyttjas i större grad vid en förtätning jämfört med en exploatering i helt nya områden. Satsningar på vissa delar av vägnätet kommer dock att krävas. Vägar och gator måste byggas om eller till. Detta ger ökade investeringskostnader samtidigt som fler arbetstillfällen och ökad attraktivitet ger ökade kommunala intäkter i form av skatter.

Mer kollektivtrafik och en satsning på ny linbana ger ökade kostnader för kommunen både direkt och långsiktigt. Det möjliggör dock för billigare transportmedel för invånarna.

En utveckling för framtida dubbelspår innebär vid en realisering höga investeringskostnader, men gör samtidigt att transporter och resor med tåg kan öka vilket gynnar tillväxten inom näringslivet och skapar en större arbetsmarknadsregion.

Gröna kilar inom eller mellan bostadsområden leder till ineffektivt nyttjande av mark för exploatering. Detta ger fördyrade exploateringar, men närheten till naturen bidrar samtidigt till en attraktivare boendemiljö och därmed till en ekonomisk värdeökning av bostaden. Attraktiva boenden bidrar även till att fler väljer att bosätta sig i Gällivare.

Avvecklingen av Malmberget gör att funktioner måste flyttas och byggas upp på annan plats för att gruvan ska ha möjlighet att expandera. Fler arbetstillfällen skapas både i och med gruvans expansion och genom rivning och ersättning av befintliga funktoner. Detta innebär dels ökade investeringskostnader, dels ökade skatteintäkter för kommunen.

Samtidigt som kulturhistoriskt värdefull bebyggelse bevaras för framtiden och skapar ett attraktionsvärde, ställs det stora och höga krav på underhåll. Det leder därför till ökade kostnader för underhåll men även potentiellt till fler besökare som gynnar näringslivet i Gällivare.

Genom att skapa flexibla lokaler som kan nyttjas för olika funktioner för att möjliggöra samnyttjande i högre grad, minskar behovet av ombyggnation. Detta är ett effektivt sätt att minska kostnaderna för ombyggnation och för lokaler.

Krav på tekniska lösningar vid byggande och transporter ställer krav på nytänkande, innovativa lösningar och samordning. Det kan innebära dels att nya näringar uppstår, dels att kostnaderna för exploatering minskar.

Omhändertagande av rivningsmaterial från avvecklingen av Malmberget leder till nyttjande av redan befintliga resurser. Det skulle kunna leda till en ekonomisk resursbesparing av material på lång sikt om samordning mellan avveckling och nybyggande eftersträvades. Återvinning kan dock leda till ökad konkurrens på den lokala marknaden men det kan även skapa möjlighet för nya företag som sätter Gällivare på kartan.

Fler översvämningar i och med ett förändrat klimat kan få stora ekonomiska konsekvenser för byggnader och infrastruktur om detta inte beaktas tidigt vid planering och byggande samt vid underhållsåtgärder.

4.2 Jämförelse mellan nollalternativ och planförslag

4.2.1 Nollalternativet

Nollalternativet utgår från att tätorten utvecklas enligt gällande fördjupad översiktsplan för Gällivare, Koskullskulle och Malmberget, antagen 2008. Förslaget innebär en utbyggnad av bostäder på Nunisvaara, Nuolajärvi, Vassaraträsk och Koskullskulle. Förslaget medger en mindre expansion av gruvan i det tidigare bostadsområdet Elevhemsområdet i Malmberget. Övrig industriverksamhet medges i Vuoskojärvi, i anslutning till Malmheden, längs järnvägen i söder samt ett mindre område i anslutning till vattentäkten mellan Gällivare och Koskullskulle. En förtätning i Gällivare centrum föreslås.

Nollalternativet ska fungera som en referens för att bedöma de sociala, ekologiska och ekonomiska konsekvenserna av aktuellt planförslag.

4.2.2 Sociala konsekvenser

Planförslaget medger, till skillnad från nollalternativet, att västra Malmberget och delar av östra under en 20-års period kommer att avvecklas samt att en utökning av gruvverksamheten kan ske. Avvecklingstiden inom varje etapp har ett tidspann på tio år, vilket för de boende innebär en osäkerhet mellan 1-10 år. Detta innebär att förutsättningarna att bo i Malmberget under lång tid kommer att försämras i och med avvecklingstakten. Avvecklingen och den långa tidsaspekten riskerar att skapa osäkerhet och oro bland invånare och verksamhetsutövare i Malmberget. Vibrationer och skakningar i gruvan kan upplevas som oroväckande för många som bor i Malmberget. Genom att kommunen tillhandahåller en god planberedskap för att möjliggöra ersättningsbostäder kan utvecklingen i hela planområdet styra avvecklingen i Malmberget. Med en god planberedskap och tydligt information kan således oro och otrygghet minskas.

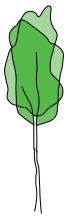
Avvecklingen i Malmberget riskerar att skapa en splittrad bebyggelse och mindre trivsamma områden med otrygghet och risk för brottslighet som följd. För att minska de negativa effekterna av avvecklingen föreslås satsningar på den offentliga miljön. Samtidigt som avvecklingen av Malmberget innebär att en tidigare identitet förloras, kan en ny identitet skapas i Gällivare.

I planförslaget ingår fler sociala aspekter, till exempel fler mötesplatser, förutsättningar för en meningsfull fritid och förutsättningar för aktiva transporter såsom att gå och cykla eller att använda sparken. Nollalternativet tar inte lika tydligt ställning till de sociala aspekterna, då det saknas en strategi för hur dessa ska beaktas. Jämställdhet beaktas i både planförslaget och nollalternativet likvärdigt. I planförslaget föreslås också hur frågan om jämställdhet ska belysas i planeringen, vilket saknas i nollalternativet. Exempel på det är tillämpning av trygghetsvandringar, fler mötesplatser, kopplingar mellan olika områden, utrymme för kollektivtrafik och gång-, cykel- och sparkpassager i gaturummet.

I planförslaget föreslås i första hand en förtätning av centrum samt en utbyggnad av Repisvaara, Vassara och Andra sidan. Del av norra sidan av Vassara ingår inte. Prioriterade områden ska tillgodose behovet av bostäder fram till år 2032 baserat på avvecklingen i Malmberget och en förväntad inflyttning. En utbyggnad av bostäder på Nuolajärvi, Nunisvaara och Vassara träsk prioriteras inte, men möjliggör samtidigt en önskvärd befolkningstillväxt. Nollalternativet kan inte tillgodose bostäder för att täcka det förväntade behovet av bostäder i framtiden. Nollalternativet redovisar inte heller någon inriktning för utbyggnaden vilket kan innebära en större spridning av bostadsområden och längre avstånd.

Påverkan på hälsa och säkerhet bedöms inte förändras nämnvärt mellan nollalternativet och planförslaget. Gällivares vattentäkt skyddas genom sitt yttre skyddsområde från åtgärder eller verksamheter som kan försämra vattenkvaliteten eller hota försörjningen av vatten. Risk för ras i Malmberget finns i både planförslaget och nollalterntivet.

Närboende till gruvan störs bland annat av buller, damm och vibrationer med påverkan på hälsan. Dessa störningar kommer att fortsätta. Genom gruvans successiva utbredning måste människor flytta.

4.2.3 Ekologiska konsekvenser

Obruten mark tas i anspråk för bostadsområden, industriområden och vägar samt vid förtätning av bebyggelse. Förändringar och påverkan på grundförhållanden och hydrologi bedöms bli små jämfört med nollalternativet.

Enligt planförslaget kommer hela västra Malmberget att rivas och försvinna. Den negativa påverkan på landskapsbilden bedöms bli stor jämfört med nollalternativet, vilken inte föreslår samma bebyggelseavveckling som planförslaget gör. Exploatering på Repisvaara påverkar landskapsbilden genom att orörd natur tas i anspråk för bebyggelse. Det är dock svårt att avgöra om detta innebär en postiv eller negativ påverkan på landskapsbilden, eftersom en bedömning är subjektiv. Bebyggelse av hög kvalitet och god arkitektur i ett fjällandskap kan vara spektakulär, liksom centrumnära vildmark och orörd natur.

Biologisk mångfald och påverkan på enskilda djur eller växtarter förväntas bli små i både planförslaget och nollalternativet. I planförslaget föreslås en tydlig utbyggnadsstrategi ”inifrån och ut” och satsningar på hållbara transporter. Detta innebär att utsläpp till luft bedöms bli mindre i planförslaget jämfört med i nollalternativet. I nollalternativet riskerar utbyggnaden att bli mer fragmentiserad som skapar en mer utspridd bebyggelse med risk för ökat bilberoende.

4.2.4 Ekonomiska konsekvenser

De åtgärder som föreslås i planförslaget så som en utökning av gruvverksamheten, nybyggnationer och aktiva åtgärder för attraktivt boende och inflyttning förväntas leda till en befolkningstillväxt som ger ökade kommunala intäkter. Den prioriterade utbyggnadstakten och de fokuserade satsningarna på förtätning bedöms bli mer kostnadseffektiva jämfört med spridda satsningar i hela tätorten som nollalternativet innebär.

4.3 Påverkan på riksintressen

Här beskrivs planförslagets betydande påverkan på berörda riksintressen inom planområdet.

4.3.1 Rennäringen

Bostadsbebyggelse på Nunisvaara, Nuolajärvi, Vassara träsk och Repisvaara innebär intrång på riksintresset för rennäringen. Planförslagets genomförande kommer mer eller mindre att inskränka på samernas möjlighet att nyttja dessa områden för sin näring. Genom att rennäringens områden tas i anspråk bit för bit kan det på lång sikt medföra en risk att sysselsättningen inom rennäringen minskar.

Kommunens inriktning är att exploatering kan ske utan att påtagligt skada riksintresset om planering och byggande föregås av dialog med berörda samebyar. Den negativa påverkan för rennäringen bedöms bli störst på Nunisvaara och Nuolajärvi jämfört med de andra bebyggelseområdena som riksintresset berör. Detta är ett av skälen till varför exploatering med bostäder på övriga föreslagna områden bör prioriteras i första hand.

4.3.2 Natura 2000

De större sjöarna och rinnande vattnen i Gällivare tillhör Torne och Kalix älvsystem och ingår därmed i Natura 2000. Påverkan på dessa vatten kan komma att ske under byggskedet av nya bostadsområden och vägar. Här kan framförallt organiskt material och finmaterial leda till ökad belastning i vattnen. Detta är framförallt begränsat till byggskedet. Efter byggskedet kan ny bebyggelse fortsatt bidra med framförallt gödningsmedel och bekämpningsmedel från trädgårdar till vattnen. Det är av stor vikt att skyddszoner i form av växtlighet finns etablerat mellan bebyggelse och vattenområden. Den sammantagna påverkan bedöms inte bli påtgalig för Natura 2000.

Dundret är Natura 2000-område och omfattas av riksintresse. En utveckling av skid- och sportanläggningen på Dundret bedöms inte påverka riksintresset i någon större utsträckning. Den utveckling som kan tänkas ske är geografiskt avgränsat. Större delen av riksintresset är dessutom naturreservat och därmed skyddat.

4.3.3 Kulturmiljö

Riksintresset kulturmiljö täcker Malmberget och Koskullskulle. Med de förändringar som sker kommer stora delar av riksintresset att påverkas negativt på ett betydande sätt. Stora områden försvinner som bostadsområden och ombildas till industrimark. Bebyggelse kommer antingen att rivas eller monteras ner och flyttas från området. Den kulturhistoriskt intressanta miljön kommer på sikt att förändras totalt genom gruvans fortsatta expansion. Kommunen tillsammans med LKAB arbetar med att dokumentera förändringen. Kommunen avser också att ta fram en plan för vart och hur de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna ska flyttas.

4.3.4 Ämnen och material

Avvecklingen av samhället Malmberget innebär att malmbrytningen i gruvan kan fortgå, vilket innebär en positiv påverkan för utvinningen av mineraler. Det är inte enbart Malmberget som berörs av riksintresset utan också delar av Gällivare centrum och Koskullskulle samt hela Mellanområdet, Malmheden och Vassara träsk. På mycket lång sikt kan dessa områden komma att påverka riksintresset eftersom tunga

investeringar redan finns och planeras i centrala Gällivare. Även konflikter med riksintressena för väg E45, malmbanan och Natura 2000 uppstår vid en framtida brytning i områden söder om Malmberget. Det saknas prognoser om när i tid detta skulle kunna bli aktuellt, varför planförslaget i sin helhet bedöms påverka riksintresset positivt.

4.3.5 Väg E45 och E10

I planförslaget lyfts ett behov av att utreda huruvida väg E45 och riksintresset för kommunikation kan flytta från sin nuvarande sträckning till annat lämpligare läge. En flytt bedöms inte påverka riksintresset för kommunikation.

Planförslaget innebär förändrade resmönster då nya bostadsområden skapar nya målpunkter i området och fler anslutningar till europavägarna E45 och E10. Fler anslutningar kan innebära sänkta hastigheter och minskad framkomlighet på små sträckor av europavägarna och en negativ påverkan på riksintresset.

Åtgärder måste vidtas för minimera påverkan på framkomligheten på väg E45 och E10 och för att skapa en trygg och säker trafikmiljö för såväl barn som äldre samt kvinnor och män. Planering och byggande ska bidra till säkra infarter till de planerade bostadsområdena och säkra passager för oskyddade trafikanter mellan planerade bostadsområden och viktiga målpunkter i andra stadsdelar.

Kommunen bedömer att en sänkning av hastigheten har mycket liten påverkan på riksintressets funktion och att planförslaget som helhet, med ändrad sträckning av E45 och minskat antal utfarter från Vassara träsk, inte påverkar riksintresset negativt.

4.3.6 Malmbanan

Malmbanan är av riksintresse eftersom den ingår i det utpekade TEN-T nätet och är av internationell betydelse. Banan är mycket viktig för godstrafiken och har även betydelse för persontrafiken. Banan ingår i det utpekade strategiska godsnätet och i en av EU föreslagen prioriterad transportkorridor i öst-västlig riktning i norra Europa samt i Bottniska korridoren. Det är huvudvägen för tåg inom Nordkalottområdet och enda transportvägen för gruvverksamheten i norra Sverige.

Planförslaget tar höjd för framtida dubbelspår av järnvägen genom samhället. En förtätning av bostäder på båda sidor om järnvägen kan innebära kostsamma åtgärder för att säkra passager över järnvägen. Sammantaget kommer dock påverkan på riksintresset att vara positiv eftersom dubbelspår ökar kapaciteten på Malmbanan.

4.3.7 Flygplatsen

Gällivare flygplats är av riksintresse då den är av fundamental regional betydelse. Bostäder på Nunisvaara kan utsättas för buller från flyget och innebära inskränkningar på flygverksamhet vilket skulle påverka riskintresset negativt. Höga byggnader på bland annat Nunisvaara, Repisvaara, i Malmberget och i centrum kan även påverka flygets behov av hinderfrihet och skada riksintresset.

Både buller och flygets behov av hindersfrihet ska beaktas vid planering och byggande inom området.

4.4 Påverkan på miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer för vatten finns för de rinnande vatten och de sjöar som berörs av planförslaget. Nedan redogörs för de olika vattnens klassningar från 2009. Kvicksilver är ej medräknat då halterna i svenska inlandsvatten idag är över gränsvärdet.

MILJÖKVALITETSNORMER				
VATTENDRAG	EKOLOGISK STATUS	KVALITETSKRAV	KEMISK STATUS	KVALITETSKRAV
Vassara älv	Måttlig ekologisk status	God ekologisk status 2021. Tidsfrist pga morfologiska förändringar	God kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvatten-status 2015
Lina älv	Måttlig ekologisk status	God ekologisk status 2021. Tidsfrist pga övergödning dåliga syreförhållanden	God kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvat-tenstatus 2015. Punktkälla, LKAB
Kaavajoki	Måttlig ekologisk status	God ekologisk status 2021. Tidsfrist pga övergödning dåliga syreförhållanden	God kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvat-tenstatus 2015. Punktkälla, Kavahedens avloppsreningsverk
Vassaraträsket	God ekologisk status	God ekologisk status 2015	God kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvatten-status 2015
Sikträsket	God ekologisk status	God ekologisk status 2015	God kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvatten-status 2015
Nuolajärvi	Otillfredsställande ekologisk status	God ekologisk status 2021. Tidsfrist pga övergödning och morfologiska förändringar	God kemisk ytvattenstatus	God kemisk status 2015
Harrträsket	God ekologisk status	God ekologisk status 2015	God kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvatten-status 2015

Planförslagets påverkan på vattenförekomsterna beror på hur byggandet sker samt vilka försiktighetsåtgärder som tillämpas under byggskedet och efter att de nya bostäderna står klara. För att klara bibehållen god status eller kraven på god ekologisk status 2021 får inte ytterligare morfologiska förändringar ske. Det får heller inte komma ut gödande ämnen eller andra förorenande ämnen i berörda vatten. För att förhindra detta måste dagvatten tas om hand på ett sätt som inte inverkar negativt på recipienten. Gödande ämnen får inte öka. Dessa kommer från exempelvis trädgårdar i anslutning till vattenområden och kan begränsas genom vegetationsbårder, kilar och ett visst avstånd mellan vattenmiljön och bostäderna. En ekologisk god miljö för olika fiskarter innebär också att träd och buskar i stor omfattning lämnas efter stränderna.

Med beaktande av ovan bedöms inte ny bebyggelse ha negativ inverkan på miljökvalitetsnormerna för vatten.

För luft berörs miljökvalitetsnormerna för främst ämnena kväveoxider, ozon och partiklar. Samtliga dessa är kopplade till fordonstrafik och förbränning av fossila bränslen. I planen finns intentioner med nya gång- och cykelstråk, förbättrad kollektivtrafik, förbättringar infrastruktur för tung trafik samt förbättrad planering av skotertrafik. En planerad inflyttning till Gällivare ger ett ökat tillskott av utsläpp från framförallt persontransporter. En bedömd effekt av det ovan sagda är att luftkvaliten bibehålls på samma nivå som idag eller förbättras svagt.

4.5 Påverkan på miljömål

De miljökvalitetsmål som förväntas påverkas av planen är framförallt Frisk luft, Levande sjöar och vattendrag, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö och Ett rikt växt och djurliv.

Med beaktande av de förslag i planen som finns för kollektivtrafik och cykel- och gångstråk förväntas utsläpp till luft från framförallt biltrafik att minska. En förbättrad logistik för tung trafik innebär också en minskning av utsläpp till luft. Bättre ledsystem för skotrar bidrar vintertid till en förbättring av luften i de centrala delarana av Gällivare. För miljökvalitetsmålet Frisk luft är därför bedömningen att planen medför en svag positiv påverkan.

Miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag kommer att påverkas negativt under byggskedet för de områden som är placerade nära vattendrag och sjöar. Detta framförallt genom grumling från grävarbeten. Dessa är emellertid begränsade i tid och upphör när nybyggnation är färdig. Efter byggnation är det framförallt påverkan från villaträdgårdar som kan störa vattendrag och sjöar. Påverkan bedöms bli marginell eller helt utebli.

Målet Levande skogar berör framförallt Repisvaara, Nunisvaara och Nuolajärvi. På Repisvaara har känsliga biotoper noterats. Dessa berörs dock inte av något formellt skydd. Skogsmiljön i stort är inte unik i Gällivare utan finns väl representerad i Norrbotten varför den inte känns hotad. Med planens intentioner där släpp och grönkilar framhålls bedöms inte målet påverkas negativt.

Ett rikt odlingslandskap gäller till viss del för Andra sidan där det i dagsläget finns delar som vittnar om områdets historiska betydelse som jordbruksmark.Den föreslagna bebyggelsen på Andra sidan kommer att ta jordbruksmark i anspråk. För att minimera påverkan på miljömålet ska ny bebyggelse samlas och gröna släpp ska säkerställas.

De intentioner som finns i planen för målet God bebyggd miljö förväntas ge en positiv påverkan på miljömålet. Exempel på detta är att vibrations- och bullerutsatta bostäder flyttas och att förbättrade rörelsestråk och fler attraktiva mötesplatser samt parker och torg för aktivitet skapar nya rörelsemönster och en mer levande stad.

Miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv kommer framförallt att påverkas inom områdena Repisvaara, Nunisvaara och Nuolajärvi. De skyddsvärden som finns beskrivna gäller skogsbiotoper. Enligt samma resonemang som förts för målet Levande skogar bedöms inte någon negativ påverkan ske på växter och djur. De skyddsvärda växt- och djurarter som finns representerade kommer att kunna fredas vid bebyggelse av områdena genom kilar och grönsläpp. Viss inventering kan behöva göras för att försäkra sig om att känsliga arter inte hotas.

Sammanfattningsvis bedöms planen efter dess genomförande bidra till en svagt positiv påverkan på de ovan utpekade miljökvalitetsmålen. Under byggskedet kan påverkan ske på vattenmiljön i form av grumling men denna förväntas bli liten. Även viss påverkan på odlingsbar jord och skogsbiotoper sker men genom kilar och grönsläpp sparas värdefull natur.

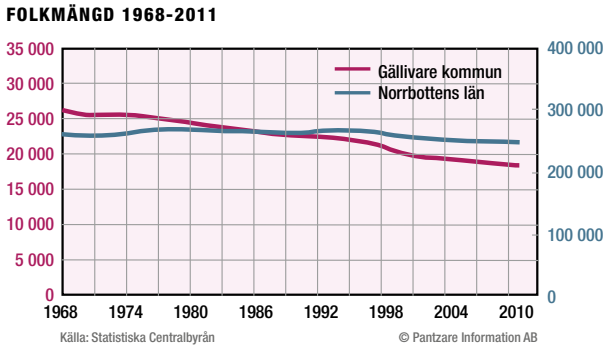
5. FÖRUTSÄTTNINGAR

I det här kapitlet redovisas de förutsättningar som ligger till grund för planförslaget och som är utgångspunkten för konsekvensbedömningen. Här redovisas allmänna intressen och riksintressen som berör planområdet geografiskt eller påverkar planområdet på annat sätt.

5.1 Befolkning och befolkningsutveckling

Befolkningsmängden i Gällivare kommun har sedan början av 1970-talet stadigt minskat, med några få avvikelser. Under de senaste 42 åren har antalet minskat från 25 652 invånare år 1968 till 18 326 invånare år 2011. Senast i början på 1990-talet ökade befolkningen i samband med den invandring som skedde till landet. Befolkningen i Gällivare tätort och Koskullskulle har sedan år 1970 legat relativt konstant. Befolkningstätheten är störst i de centrala delarna samt i områdena Apelqvistheden och Fjällnäs. Malmberget har mer än halverat sin befolkningsmängd sedan början av 1970-talet. Den kraftiga befolkningsminskningen i Malmberget är ett resultat av markdeformationerna i samband med gruvans expansion, vilket har lett till en omfattande avveckling av bostadsområden.

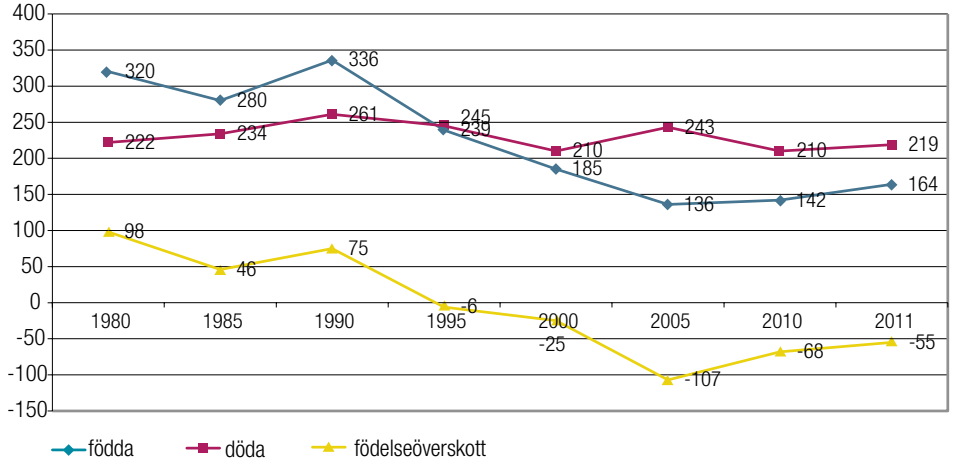
I kommunens bostadsförsörjningsplan från 2012 redogörs statistik över befolkningsutvecklingen inom de olika områdena i tätorten. Generationsväxlingar har skett inom ett flertal områden och förväntas också ske framöver i flertalet områden.

Befolkningsutvecklingen i Gällivare jämfört med övriga länet mellan åren 1968 - 2011. (Bostadsförsörjningsplan Gällivare kommun 2012-2030)

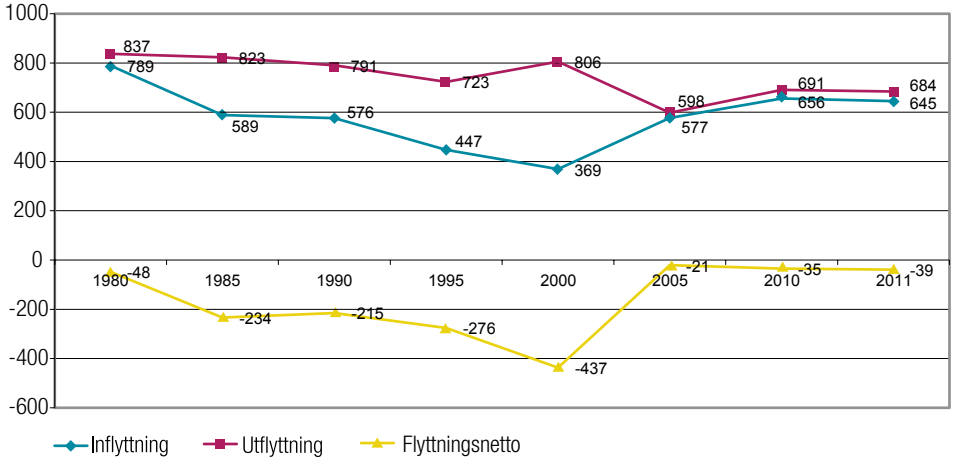
I Gällivare kommun har den naturliga folkökningen, det vill säga antalet födda minus antalet döda, varit negativ under de senaste åren, en trend som inte är specifikt för Gällivare kommun utan uppvisas i hela riket. Antalet döda är ett resultat av en stor andel äldre befolkning. Det uppvisas dock en tendens till en ökning av antalet födda vilket medfört att födelseöverskottet visar på en positiv förändring från -107 personer år 2005 till -55 personer år 2011.

FÖDDA OCH DÖDA 1980-2011

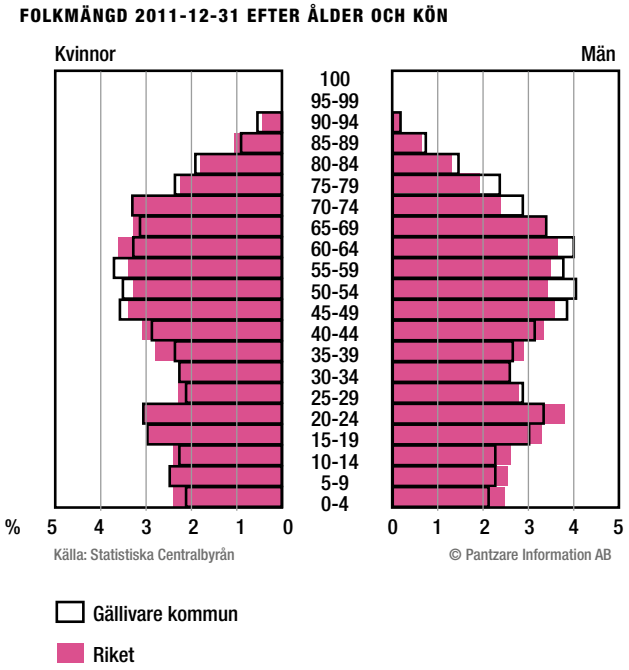

Inflyttningen till kommunen har ökat drastiskt mellan åren 2000 och 2010. Under samma period har utflyttningen minskat, vilket visar på ett kraftigt trendbrott år 2000. Därefter har kurvan hållit sig relativt konstant. Detta kan kopplas till den bostadsbrist som råder i kommunen då inflyttningen och utflyttningen från 2005 haft samma utveckling. Utfallet visar på en minskning av antalet utflyttare, då flyttnettot år 2010 var -35 personer, vilket är bättre än förväntat utfall utifrån gällande befolkningsprognos. Åldersgruppen 24-34 år har ett flyttöverskott från 2001-2010, vilket är positivt för en framtida utveckling av samhället. Medelvärdet för år 2011 särskiljer sig från år 2006 till 2010, vilket påvisar en kraftig ökning av inflyttare just i denna åldersgrupp.

INFLYTTADE OCH UTFLYTTADE 1980-2011

Gällivare kommun har ett underskott av ungdomar och kvinnor. En förklaring till detta kan vara att antalet arbetstillfällen av intresse för dessa målgrupper inte är tillräckligt. Detta leder till att ungdomar och kvinnor i hög grad flyttar från kommunen. Genom att ha en mer varierad arbetsmarknad, som attraherar en större och bredare målgrupp, skulle fler välja att stanna kvar i kommunen. Dessutom är stora pensionsavgångar att vänta, inte minst inom kommunens förvaltningar. Genom ökad sysselsättning och tillväxt kan utflyttningen avstanna och inflyttningen öka. Det skulle göra Gällivare till en mer attraktiv kommun, vilket i sin tur bidrar till en positiv befolkningsutveckling.

Här redovisas folkmängden uppdelad i kvinnor och män. Kvinnor var år 2011 i snitt färre än män. (Bostadsförsörjningsplan Gällivare kommun 2012-2030)

I bostadsförsörjningsplanen anges ett framtidsscenario och en möjlig ökning av inflyttning som baseras på företagens behov av nyrekryteringar, arbetstillfällen till följd av pensionsavgångar samt den, i dagsläget, inpendlande arbetskraften som kan tänka sig att bosätta sig i kommunen. Om också anhöriginflyttning räknas blir den teoretiska inflyttningen mellan 4 000 och 7 000 personer under 10 år.

Den politiska församlingen har dock beslutat att en trolig inflyttning är mellan 4 000 och 5 000 personer.

5.2 Landskapsmässiga förutsättningar

5.2.1 Naturmiljö

Planområdet ingår i den nordligt Boreala vegetationszonen, vilken karaktäriseras av glesa barrskogar samt stora arealer våtmark. Vegetationen inom området är formad efter dess läge i terrängen. Det dominerande trädslaget inom planområdet är barrträd. Tallskogen trivs bäst i terrängens torrare markområden medan granskogen växer främst i de blötare partierna. I den låglänta terrängen vid sjöar och vattendrag dominerar lövträden som tillexempel björk, sälg, hägg, rönn och asp. Även fjällbjörk finns inom planområdet. De övre delarna av Dundret ligger ovan trädgränsen.

Terrängen inom planområdet varierar från Gällivare tätort på cirka 395 meter över havet, Sarkasvaara på 442, Malmberget på 616, till Dundrets topp på 820 meter över havet. Bebyggelsen i Gällivare ligger i dalgången mellan Dundret i söder och Malmberget i norr. Bebyggelsen i Malmberget ligger på bergets sydsluttning. I den dalgång som bildas öster om Malmberget mot Pahtavaara-Sarkasvaara ligger Koskullskulle. Bebyggelsen ligger på Malmbergets östsluttning ned mot Linaälven.

5.2.2 Markförhållanden

Gällivare, Malmberget och Koskullskulle ligger i den svekofenniska delprovinsen där bergarterna bildades i samband med den svekokarelska bergskedjeveckningen. Inom detta område är berggrunden mycket omväxlande med sedimentära och vulkaniska bergarter som omvandlats under värme och högt tryck till metamorfa bergarter. Berggrunden i större delen av området norr och öster om Gällivare består av sura och intermediära vulkaniska bergarter medan övervägande delen av området söder om Gällivare samt Dundret består av gabbro.

De dominerande jordarterna är morän och isälvssediment. Även områden med torv och berg med tunt eller ej sammanhängande jordtäcke förekommer. I området är podsol den vanligaste jordmånen.

5.2.3 Lokalklimat och solvärden

Gällivare har inlandsklimat med kall vinter under en lång period av året och korta somrar med relativt höga temperaturer under högsommaren. Känslan av snödrev, vindar och kyla kan förändras genom att ta tillvara områden med bra mikroklimat och att bygga för subarktiska förhållanden. Ett exempel på detta är Malmberget där särskilt delar av bolagsområdet har bra mikroklimat såväl sommar- som vintertid. Centrala Gällivare har genom läget i Vassaraälvens dalgång låga vintertemperaturer. Repisvaara/Dundret har ofta 5-7 grader varmare på vintern än omgivande områden. Repisvaara har dessutom genom sitt läge mot sydväst bra lokalklimat även sommartid. Perioden 2000-2010 var årsmedeltemperaturen +0,2 °C för Gällivare tätort. Nederbörden var under samma period 662 millimeter.

Gällivares centrala delar och Andra sidan påverkas under vinterhalvåret i betydande grad av skuggning från Dundret.

5.3 Ett förändrat klimat

Klimatförändringarna innebär för Gällivares del att det blir varmare och blötare. Under perioden 2021-2050 kommer årsmedeltemperaturen att öka med 1,5-2,5 grader jämfört med referensperioden 1961-1990. Årsmedelnederbörden kommer att vara knappt 10 procent mer än under referensperioden, med den största ökningen under vintern och i fjällen. Det varmare klimatet påverkar även växtsäsongen som kommer att vara cirka en månad längre i de södra delarna av kommunen och cirka 10-20 dagar längre i fjällen.

Risk för höga flöden i älvarna bedöms inte öka till följd av klimatförändringarna, vårfloden kan tvärtom bli lite mindre men mer utdragen. Det totala flödet kommer dock att öka. Fler flödestoppar kan öka den kontinuerliga erosionen och leda till skador på älvsslänter. Kraftiga regn, speciellt under höst och vinter när marken ofta är vattenmättad, kan även komma att orsaka översvämningar av VA-system och bebyggelse. Översvämningar kan även skapa problem med erosion, ras, skred och slamströmmar. Läs mer om detta under avsnitt 5.9.12 Hälsa och säkerhet.

5.4 Miljömål

5.4.1 Nationella miljömål

Det svenska miljömålssystemet innehåller ett generationsmål, sexton miljökvalitetsmål och fjorton etappmål. Systemet med de svenska miljömålen i dess nuvarande form antogs 1999 av Sveriges riksdag.

Generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljökvalitetsmålen ska nås. Generationsmålet är därför vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. I målet står också att arbetet med att lösa de svenska miljöproblemen inte ska ske på bekostnad av att vi exporterar miljö- och hälsoproblem till andra länder.

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Det finns även preciseringar av miljökvalitetsmålen.

Ett viktigt syfte med miljökvalitetsmålen och etappmålen är att de ska vara vägledande för allas miljöarbete, såväl för regeringen som för myndigheter och övriga aktörer. Etappmålen ersätter tidigare delmål.

5.4.2 Regionala miljömål

Länsstyrelsen har en samordnande roll i det regionala arbetet med miljömålen och ansvarar för att besluta och följa upp de regionala miljömålen, vilka utgår från de nationella målen. Handlingsplaner och mål ska sättas upp och mätas regelbundet. De två områdena begränsad klimatpåverkan och skyddande ozonskikt anser man inte regionalt att man kan klara då detta är ett internationellt problem.

5.4.3 Lokala miljömål

Gällivare kommun har en miljöplan från 2013 där fyra sakområden med specificerade delmål har valts ut för ett effektivt arbete med de nationella miljömålen.

Målområde 1, Klimat och luft

- Minska förorenade utsläpp till luft och vatten

Målområde 2, Levande vatten

- Vattnet i vår kommun ska vara rent, friskt och med god kvalitet
- Minska förorenade utsläpp till vatten

Målområde 3, Den byggda miljön

- En långsiktig bostadsförsörjning med god fysisk planering
- Bostadsområden ska planeras ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart
- Ökad återvinning och källsortering
- Frisk luft i skolor och förskolor
- Energieffektivisera med 20 procent till år 2020

Målområde 4, Natur och mångfald

- Kommunens skog- och fjällmiljöer ska nyttjas och bevaras för framtida generationer
- Alla kommuninvånare har möjlighet att komma ut i naturen, grönområden finns i närheten av bostäder, skolor och arbetsplatser

5.5 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt bindande styrmedel som infördes med miljöbalken 1999. De beskrivs närmare i miljöbalken kapitel 5. Miljökvalitetsnormerna infördes för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som till exempel trafik och jordbruk.

Utgångspunkten för en norm är kunskaper om vad människan och naturen tål. Normerna kan även ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen. De flesta av miljökvalitetsnormerna baseras på krav i olika direktiv inom EU.

I dag finns det miljökvalitetsnormer för:

- olika föroreningar i utomhusluften
- olika parametrar i vattenförekomster
- olika kemiska föreningar i fisk- och musselvatten
- omgivningsbuller

Myndigheter och kommuner ska vid exempelvis tillsyn, tillståndsprövning och planering se till att de normer som gäller följs.

En miljökvalitetsnorm kan anges som en halt eller ett värde men kan även beskrivas i ord. Den kan utfärdas för kemiska ämnen och i vissa fall för bioindikatorer (organismer med hjälp av vilka miljötillståndet kan bedömas). En norm kan även avse skakningar och störningar från buller, ljus, strålning eller dylikt. För vatten omfattar miljökvalitetsnormer även flöden/nivåer.

En miljökvalitetsnorm kan avse ett begränsat geografiskt området, till exempel en sjö eller ett vattendrag, vissa typer av områden, en eller flera kommuner eller kommundelar, ett eller flera län eller hela landet. Det finns två olika typer av miljökvalitetsnormer, dels sådana som inte får över- eller underskridas efter en viss angiven tidpunkt, dels sådana som ska eftersträvas eller som inte bör över- eller underskridas.

Gällivare tätortsområde berörs av miljökvalitetsnormer för utomhusluften och för vattenförekomster. Det finns ett 30-tal musselvatten i Sverige. Dessa är belägna på västkusten och berör inte Gällivare. Miljökvalitetsnorm fiskevatten berörs inte av planförslaget då det endast berör de centrala delarna av Gällivare. Miljökvalitetsnormer för buller gäller i dagsläget för kommuner med fler än 100 000 invånare, vägar med mer än 30 000 fordon per år och järnvägar med mer än 30 000 tåg per år. Gällivare kommun uppnår inte dessa kriterier och omfattas därför inte av miljökvalitetsnormer för buller.

5.6 Regionala utvecklingsplaner

Med den nya Plan- och bygglagen som trädde i kraft i maj 2011 får den kommunala översiktsplanen en tydligare strategisk funktion. I den fördjupade översiktsplanen ska det ska framgå hur kommunen, i den fysiska planeringen, avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med nationella- och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling av kommunen.

Exempel på detta är regionala utvecklingsstrategier, tillväxtprogram, miljökvalitetsmålen, regionala klimat- och energistrategier, länsplaner för transportinfrastruktur samt de transportpolitiska målen.

5.6.1 Regional utvecklingsstrategi för Norrbotten 2020

Regional utvecklingsstrategi för hållbar framtid i Norrbotten 2020 (RUS) är länets övergripande strategidokument för att nå uppsatta regionala utvecklings- och tillväxtmål. RUS är en del av de europeiska och nationella strategierna för hållbar tillväxt och är styrande för de mer operativa programmen i länet, exempelvis länets tillväxtprogram och EU:s olika strukturfondsprogram. För att nå en positiv och hållbar utveckling i länet har fem prioriterade områden identifierats:

Livsmiljöer

Utvecklingsinsatser som främjar livskvalitet, attraktiva livs- och boendemiljöer, jämställdhet, integration och mångfald, god folkhälsa, miljö och grundläggande samhällsservice.

Innovation och förnyelse

Utvecklingsinsatser som främjar tillväxtområdena innovativa miljöer, starka forskningsområden, differentiering av näringslivet, besöksnäringen, miljödriven näringslivsutveckling, barn och ungas kreativitet och entreprenörskap samt kulturella och kreativa näringar.

Tillgänglighet

Utvecklingsinsatser som främjar utökad kollektivtrafik, ett IT-samhälle för alla, regionförstoring, hållbara transportsystem samt effektiva transportkedjor.

Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

Utvecklingsinsatser som främjar samverkan med näringslivet, det livslånga lärandet, integration – mångfald och delaktighet, kvalificerade utbildningar, arbetsmarknad – jämställdhet, ungas inträde på arbetsmarknaden samt en god folkhälsa.

Strategiskt gränsöverskridande samarbete

Utvecklingsinsatser som främjar samverkan med näringslivet, ett ökat internationellt samarbete, gränsregional samverkan, erfarenhets- och kompetensutbyte, internationella affärer samt ett mångkulturellt samhälle.

5.6.2 Transportpolitiska mål

Det övergripande målet för svensk transportpolitik är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet. Under det övergripande målet har regeringen också satt upp funktionsmål och hänsynsmål med ett antal prioriterade områden. Målen visar de politiskt prioriterade områdena inom den statliga transportpolitiken och utgör en utgångspunkt för alla statens åtgärder inom transportområdet. Samtidigt ska målen fungera som ett stöd och inspiration för lokala och regionala transportmål och för företagens policies.

5.6.3 Länstransportplanen för Norrbotten

Den sammantagna inriktningen på länstransportplanen 2010-2021 har som helhet en tydlig fokusering mot ett mer hållbart samhälle där åtgärderna framförallt bidrar till regional tillväxt och ett livskraftigt Norrbotten samt en ökad trafiksäkerhet.

Namngivna investeringsåtgärder som berör Gällivare kommun är hastighetshöjande åtgärder på Malmbanan som syftar till att minska restiderna för bland annat persontrafiken. Även GC-väg längs väg 394 Mettä-Dokkas räknas som prioriterad.

Det pågår ett arbete med att revidera åtgärdsplanen inför en ny Länsstransportplan för Norrbotten.

5.6.4 Regionalt serviceprogram för Norrbotten

Programmet anger vad som krävs för att uppnå det övergripande målet: att skapa förutsättningar för människor och företag att bo och verka var de vill i länet och erbjudas god servicenivå utifrån realistiska förutsättningar och inom rimliga avstånd. Programmet ska ligga till grund för hanteringen av stöd till kommersiell service.

5.6.5 Regional och nationell mineralstrategi

Som en följd av den stora internationella efterfrågan på mineraler har det under 2012 tagits fram såväl en regional som en nationell mineralstrategi. Den regionala mineralstrategins bärande vision är att Norrbotten och Västerbotten på ett avgörande sätt ska bidra till att Sverige fortsatt ska vara den ledande gruvnationen i Europa. Åtgärderna för att förverkliga visionen kan ses i tre grupper:

Samhällsutveckling, Forskning och utbildning samt Företag i mineralklustret.

Den nationella mineralstrategin har visionen ”Genom ett långsiktigt hållbart användande av landets mineralresurser, i samklang med miljö-, natur- och kulturvärden, skapas tillväxt i hela landet. Sverige förstärker sin position som EU:s ledande gruv- och mineralnation.” Detta ska nås genom fem identifierade strategiska områden:

- En gruv- och mineralnäring i samklang med miljö, kultur och andra näringar.
- Dialog och samverkan som främjar innovation och tillväxt
- Ramvillkor och infrastruktur för konkurrenskraft och tillväxt
- En innovativ gruv- och mineralnäring med en excellent kunskapsbas
- En internationellt välkänd, aktiv och attraktiv gruv- och mineralnäring

Gällivare kommun är starkt beroende av gruvnäringens utveckling men är samtidigt beroende av att staten genom tydliga direktiv säkerställer att Gällivare även fortsättningsvis kan erbjuda attraktiva boendemiljöer och storslagna naturupplevelser. Gällivares placering mitt i Malmfälten medger goda förutsättningar för att utveckla kommunen till ett ”gruvcentrum” såväl för utbildning som för företag som riktar sig mot gruvindustrin.

5.7 Mellankommunalt och regionalt samarbete

Gällivare kommun har utvecklade samarbeten med grannkommunerna inom utbildning, planering, vård och omsorg samt besöksnäringen. Kommunen är aktiv i ett flertal regionala sammanslutningar så som Inlandskommunernas ekonomiska förening, Vattenkraftkommunernas ekonomiska förening och Lapplands kommunalförbund.

5.7.1 Utbildning

Lapplands kommunalförbund bildades 1990 av Jokkmokk, Kiruna, Pajala och Gällivare kommuner med syfte att tillgängliggöra högskoleutbildningar i regionen. Sedan dess har samarbetet inom kommunalförbundet vuxit till att även omfatta gemensam klimat- och energirådgivare, samordnade upphandlingar och inköp samt personliga ombud. 2010 gick de fyra kommunerna samman för att starta Lapplands gymnasium och Lapplands lärcentra för vuxen- och högskoleutbildning.

5.7.2 Kommunal verksamhet

Gällivare har ett utvecklat samarbete med Kiruna, Jokkmokk och Boden gällande hemtjänst och skola för byar som ligger närmast kommungränsen. Även inom avfallshanteringen sker en viss samverkan med Kiruna kommun.

5.7.3 Näringsliv och turism

Gruvnäringen skapar många arbetstillfällen i länet och innebär krav på samarbete inom regionen, exempelvis gällande bostäder, kommunikationer och kompetensförsörjning.

Besöksnäringen är beroende av goda samarbetsformer över kommungränserna. Råneå älvdalsprojektet är ett samarbete för att uppnå en hållbar utveckling av turismen i älvdalen. Ett exempel från samverkansprojketet är skoterleden Malmens väg.

5.7.4 Energi

Gällivare kommun samplanerar viss vindkraft tillsammans med Jokkmokks kommun. I framtiden kan det uppkomma fler områden nära kommungränsen som behöver samordnas med grannkommunerna.

5.7.5 Kommunikationer

Gällivare kommun har goda förutsättningar för kommunikationer och transporter till och från kommunen. Vägarna E45 och E10 tillsammans med Malmbanan och till viss del Inlandsbanan gör Gällivare till ett nav i Norrbotten. Tillsammans med flygplatsen finns goda möjligheter för en regionförstoring och utökad arbetsmarknad. Kapaciteten och standarden på vägar, järnvägar och flyg är dock låg och det finns potential att utveckla möjligheterna för långväga resor och transporter.

5.8 Riksintressen

5.8.1 Rennäringen

Rennäringen är en ytkrävande näring till sin natur och är sårbar vid konflikter med andra intressen som kräver ianspråktagande av nya markområden. De ytor som för andra kan tyckas vara stora och orörda är nödvändiga byggstenar för en långsiktigt hållbar renskötsel. Rennäringen utgör inte bara renskötsel utan är också en kulturbärare för kommunen.

Varje sameby har ett geografiskt begränsat område för sin verksamhet. Inom planområdet verkar de tre samebyarna Báste, Unna tjerusj och Gällivare samebyar. Alla dessa samebyar har utpekade riksintressen i området.

Báste sameby är en fjällsameby med marker i högfjällen, lågfjällen och skogslandet och den totala arealen är ungefär 3 400 km². Samebyns marker ligger i norra delen av planområdet och berörs av gruvindustriområdet i Malmberget och Koskullskulle. Norr om Koskullskulle finns ett område för rastbete och sydost om samhället finns en svår passage.

Renbetesmarkerna öster om Dundret är gemensamma för Unna tjerusj sameby och Gällivare skogssameby. Unna tjerusj sameby har marker i högfjällen, lågfjällen och skogslandet och den totala arealen för markerna är ungefär 4 800 km². Samebyn har 36 registrerade renskötselföretag. Gällivare sameby har sina marker i östra delen av planområdet. Inom området finns flera fasta renskötselanläggningar för kalvmärkning, slakt och bete. Arealen är ungefär 8 300 km². Samebyn har 35 registrerade renskötselföretag.

Renskötselns markanvändning varierar med årstiderna beroende på bland annat temperatur, nederbörd och vindförhållanden. Det är de faktiska förhållandena som avgör vilka marker som används. Vid all planering där samebyarna berörs bör hänsyn tas till ett antal faktorer; flyttleder, svåra passager, betesland, kalvningsland, störningar och avskurna områden. Sammantaget innebär det att hänsyn bör tas till konsekvenserna av den samlade intrångsbilden för varje enskild sameby.

Inom planområdet är hela Dundret av riksintresse för rennäringen, så kallad svår passage. För Unna tjerusj sameby innebär utpekandet av svår passage på de centrala och norra delarna av Dundret att samebyn är trängd av rörligt friluftsliv kring berget Dundret, skidanläggningen samt närheten till tätorten Gällivare. Det innebär en svårighet vid flyttning för de vinterbetesgrupper som gör en nordlig förflyttning mellan året runt-markerna i väster och vinterbetesmarkerna i öster.

Öster om Linaälven finns en flyttled av riksintresse som tangerar planområdet. Områden av riksintresse, så kallade kärnområden, finns också vid Nunisvaara och österut samt väster om Vassaraträsk mot Nattavaara.

5.8.2 Kulturmiljövård och friluftsliv

Malmberget och Koskullskulle bebyggdes i och med att malmbanan nådde samhället på slutet av 1880-talet. Både Malmberget och Koskullskulle är bruksorter som i huvudsak är uppbyggda som rutnät. De båda samhällena har en karaktäristisk och tidstypisk bebyggelse som väl speglar konjunkturförändringar och social skiktning från olika skeden. Bolagsområdena bebyggdes framförallt omkring 1900 med arbetar- och tjänstebostäder, disponentvilla och byggnader med direkt koppling till gruvbrytningen. Under 1950- och 1960-talen gjordes tillägg i bebyggelsen. Byggnaderna representerar byggnadstyper som inte finns i det övriga samhället och är välbevarade till sitt yttre. Bostadshusen står även för immateriella värden eftersom många människor har minnen från området. Idag är bolagsområdet i Malmberget under stark förändring.

Malmberget och Koskullskulle är av riksintresse för kulturmiljövård. Länsstyrelsen har preciserat riksintresset för karaktärsområden och -byggnader i både Malmberget och i Koskullskulle.

Dundrets topp ligger 6 km från Gällivare centrum och är ett viktigt område för rekreation och friluftsliv. Läs mer om friluftslivet på Dundret under avsnitt 5.9.5 Fritid och friluftsliv.

Delar av Dundret är av riksintresse för friluftslivet.

5.8.3 Ämnen och material

Norrbotten har en lång historia med gruvbrytning. Med stigande metallpriser har intresset för gruvbrytning ökat och nya gruvor öppnas. I huvudsak utvinns järn, koppar, zink, bly, silver och guld. De rika malmförekomsterna i Malmfälten har spelat en viktig roll för den ekonomiska och sociala utvecklingen i Övre Norrland. Malmen har också gett stora exportinkomster och påtagligt bidragit till nationens välfärd.

En regional mineralstrategi för Norrbotten och Västerbotten har tagits fram av Länsstyrelsen i Norrbottens län. Med en samlad regional mineralstrategi ska aktörer i Norrboten och Västerbotten på ett systematiskt och samordnat sätt kunna vidta åtgärder som stärker gruvnäringen, utvecklar forskningen än mer och som stöder byggande av långsiktigt hållbara, attraktiva samhällen. Genomförandet av den regionala strategin är ett gemensamt ansvar för regionen, nationen och i flera avseenden också EU.

Minerallagen och miljöbalken med förordningar reglerar undersökning (prospektering) och utvinning av koncessionsmineral.

Malmberget är, näst efter Kiirunavaara, den största järnmalmsförekomsten i Sverige och en av Europas största järnmalmsfyndigheter. I fyndigheten förekommer ett flertal från varandra skilda malmkroppar. Huvuddelen av dessa ingår i det Stora Malmlagret som i stort sett är utsträckt i öst-västlig riktning och som har en längd av 4,5 km. Inom detta är malmkropparna mer eller mindre sammanhängande. Öster om Stora Malmlagret uppträder Dennewitz- och Koskullskullemalmerna samt sydväst om dessa Kaptenslagret som är en mindre, sydlig parallell till Stora Malmlagret. Mellan dessa finns dessutom malmen Printzsköld som på omkring 800 meters djup är sammanväxt med Norra Allians-malmen.

Huvudparten av malmerna är svartmalm det vill säga magnetitmalmer, men i den västra delen av Stora Malmlagret uppträder blodstensmalm, hematitmalm, i relativt betydande mängder.

Fyndigheterna i Malmberget skyddas av riksintresse. Det som avses är främst fyndigheter av sådana ämnen eller material som är eller bedöms kunna bli av stor betydelse, bland annat för landets försörjningsberedskap. Inom sådana områden får kommunerna och de statliga myndigheterna inte planera för eller lämna tillstånd till verksamheter som kan förhindra eller påtagligt försvåra ett utnyttjande av mineralresurserna.

5.8.4 Vindkraft och kommunikationer

Potentialen för vindkraft i Sverige är stor, inte minst i den norrländska fjällvärlden, och intresset från vindkraftsentreprenörer är starkt. I Gällivare kommun finns en av Sveriges största landbaserade vindkraftsparker på lågfjället Sjiska i Kaitumområdet.

Delar av Dundret är riksintresse för vindbruk.

Malmbanan ingår i det utpekade strategiska godsnätet, TEN-T nätet, och är av internationell betydelse. Banan sträcker sig från Riksgränsen, via Gällivare och vidare till Boden och Luleå.

Malmbanan är utpekat som riksintresse. Gällivare C är utpekat som nod av riksintresse för persontrafik och utgör även en växlingsbangård av riksintresse.

Väg E45 ingår i det nationella stamvägnätet och utgör ryggraden i det nord-/sydliga inlandsvägnätet i Sverige. Även väg E10 är en nationell stamväg och utgör en del i EU:s TEN-nät och del av EU:s Northen Axis. Vägarna är även utpekade vägar för farligt gods.

Väg E45 och E10 är vägar av riksintresse och ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av dem.

Gällivare flygplats ligger cirka 9 km öster om Gällivare centrum och är en kommunal flygplats. I dagsläget har flygplatsen fyra till sex avgångar per dag för persontrafik. 2012 hade flygplatsen 43 000 resenärer.

Runt flygplatsen finns områden där det råder begränsningar av byggnadshöjder i syfte att säkerställa flygsäkerheten. Alla byggnadsverk berörs, såväl fasta (byggnader, master, vindkraftverk med mera.) som tillfälliga (byggnadskranar etc.). De höjdbegränsande områdena medför restriktioner för markanvändningen runt flygplatsen och måste tas hänsyn till i den fysiska planeringen.

Gällivare flygplats är av riksintresse. Riksintresset består av nuvarande och framtida flygplatsområde och innebär att flygplatsens funktion ska skyddas.

Tillväxtverket är den myndighet som ansvarar för utpekande av riksintressen för industriell produktion. Myndigheten har påbörjat ett arbete med att ta fram underlag för utpekandet av riksintressen men har ännu inte gjort några anspråk på eller tagit några beslut gällande avgränsning av riksintresseområden för industriell produktion i Norrbottens län.

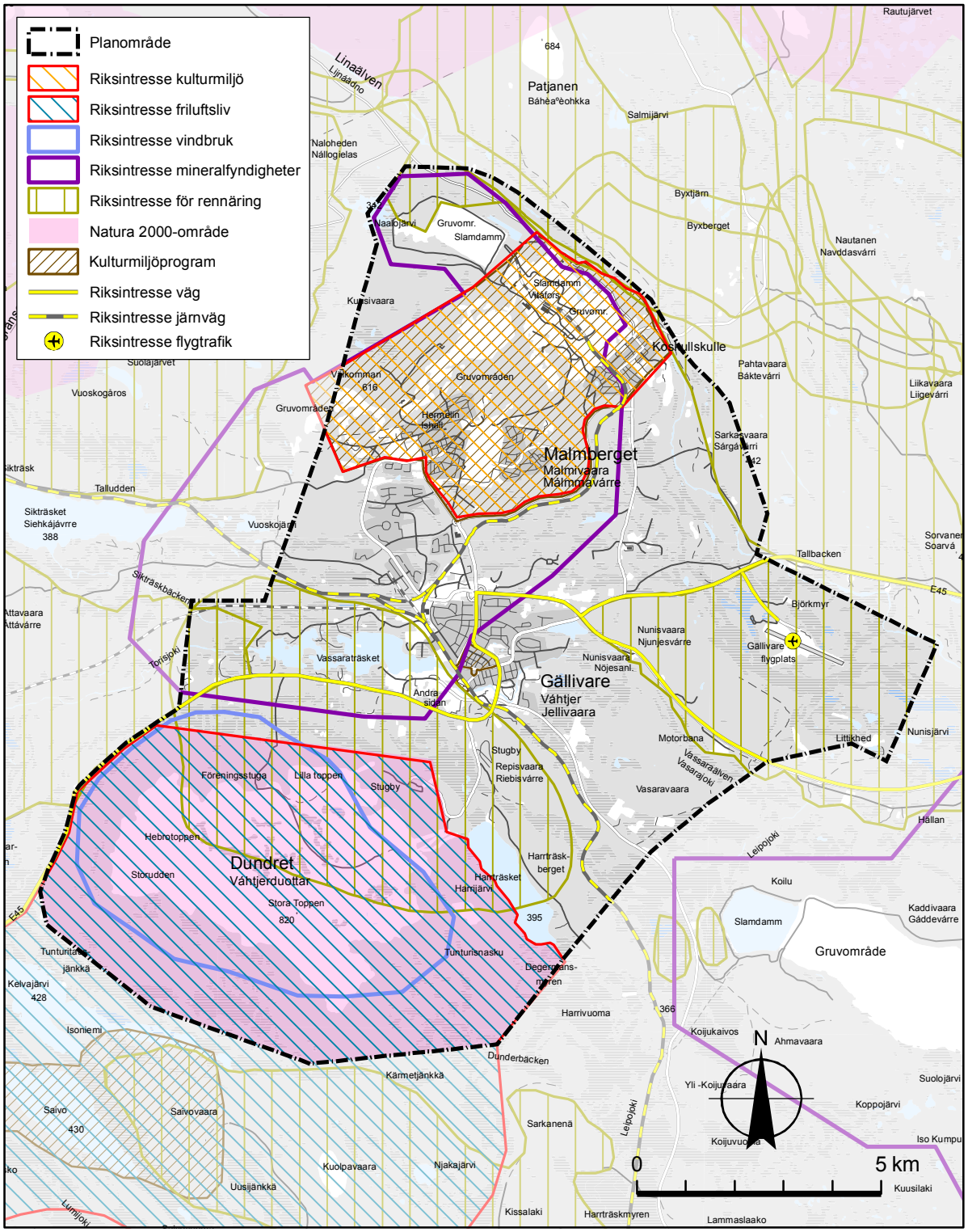
5.8.5 Totalförsvarets anläggningar

Inom planområdet har totalförsvaret inga riksintressen som påverkar planeringen. Det som kan ha påverkan på riksintresset för totalförsvarets militära del i Gällivare är huvudsakligen höga objekt. Detta är torn, master, vindkraftverk och höga byggnader. Samma regler gäller enligt luftfartslagen och styr vad som är flyghinder och inte.

5.8.6 Natura 2000

Hela Torne och Kalix älvsystem samt Dundret är utpekade som Natura 2000-område. Biflöden ingår som regel i utpekandet av vattendrag inom Natura 2000. Det innebär att flera vattendrag och sjöar omfattas av Natura 2000 i Gällivare och Malmberget; Harrträsket, Vassaraträsket, Vassaraälven och Linaälven. Den främsta värdegrunden för utpekandet är det faktum att älvsystemen utgör större naturliga vattensystem. De dominerande naturtyperna är mineralfattiga klarvattensjöar samt naturliga större vattendrag. Arter som nämns i beslutet är utter, lax, stensimpa, flodpärlmussla, grön flodtrollslända och venhavre.

Alla Natura 2000-områden utgör riksintresse. Ingrepp får bara komma till stånd om de inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

Planområde
Riksintresse kulturmiljö
Riksintresse friluftsliv
Riksintresse vindbruk
Riksintresse mineralfyndigheter
Riksintresse för rennäring
Natura 2000-område
Kulturmiljöprogram
Riksintresse väg
Riksintresse järnväg
Riksintresse flygtrafik
Malmberget
Malmivaara
Málmmavárre
Gällivare
Váhtjer
Jellivaara
Dundret
Váhtjerduottar
Gruvområde
Patjanen
Báhčaˀèohkka
Koskullskulle
Pahtavaara
Báktevárri
Liikavaara
Liigevárri
Sarkesvaara
Sárgavárri
Tallbacken
Sorvaneva
Soarvá
Björkmyr
Nunisvaara
Njunjesvárre
Nunisvaara
Nöjesanl.
Gällivare
flygplats
Nunisjärvi
Motorbana
Littkhed
Vassaråälven
Vassarajoki
Vasaravaara
Hållan
Leipojoki
Koilu
Kaddivaara
Gáddevárre
Slamdamm
Gruvområde
Ahmavaara
Koijukaivos
Yli -Koijuvaara
Koppojärvi
Suolojärvi
Iso Kumpu
Koijuvuoma
Kuusilaki
Lammaslaako
Harrträskmyren
Kissalaki
Njakajärvi
Kuolpavaara
Uusijänkkä
Sarkanenä
Saivo
430
Saivovaara
Kärmetjänkkä
Dunderbäcken
Harrivuoma
366
Degerfors-
myren
Tunturisnasku
Tunturiaapa-
jänkkä
Kelvajärvi
428
Isoniemi
Storudden
Stora Toppen
820
Hebrotoppen
Föreningsstuga
Lilla toppen
Stugby
Repisvaara
Riebisvárre
Harrträsk-
berget
Harrträsket
Hamjärvi
395
Vassaraträsket
Andra
sidan
Tonsjoki
Siktträskbäcken
Siktträsket
Siehkájávrre
388
Talludden
Vuoskojärvi
Vuoskogáros
Suolojärvet
Gruvområden
Välkommen
616
Gruvområden
Hermelin
Ishall
Kuusivaara
Slamdamm
Gruvområde
Slamdamm
Gruvområde
Byxberget
Byxtjärn
Naaloheden
Nállogielas
Salmijärvi
Linaälven
Linnájohka
Rautujärvet
684
Nautanen
Navddasvárri
E45
0
5 km
N

5.9 Övriga allmänna intressen

5.9.1 Naturmiljö

Våtmarker

Naturvärdesklassningen av våtmarker har gjorts i en fyrgradig skala där klass 1 är områden som i stort sett är opåverkade och bör bevaras för framtiden och klass 4 är områden som är starkt påverkade men kan ha vissa natur- eller kulturväden.

Inom planområdet finns ett fåtal våtmarker. Flygplatsen omgärdas av en våtmark av naturvärdesklass 2. En våtmark väster om Repisvaara samt en öster om sjukhuset är av naturvärdesklass 3. Åtgärder som kan påverka våtmarker kräver samråd med länsstyrelsen.

Nyckelbiotoper

Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden. Dessa skogar har egenskaper som gör att de har en nyckelroll för skogens missgynnade och hotade djur och växter. Inom planområdet finns fem stycken nyckelbiotoper, två vid Harrträskets norra ände samt på Repisvaara, på Harrträskberget och vid campingen i Gällivare. Ingen av dessa hyser något lagstadgat skydd (biotopskydd) enligt miljöbalken.

Termen ”objekt med naturvärden” är framtagen av Skogsstyrelsen för att tillämpas i samband med naturvärdesinventeringar i skog. Denna typ av område har vissa naturvärden utan att objekten når upp till kvaliteten nyckelbiotop. De kan däremot förväntas bli nyckelbiotoper inom en inte alltför avlägsen framtid. Inom planområdet finns två områden med naturvärden som pekats ut av Skogsstyrelsen, vid Harrträskberget och Vasaravaara samt på Attavaara.

Sumpskog

Inom planområdet finns ett stort antal sumpskogar som inventerats av Skogsstyrelsen. Större områden sumpskogar finns norr, nordöst och öster om Dundret.

Skogsbruk

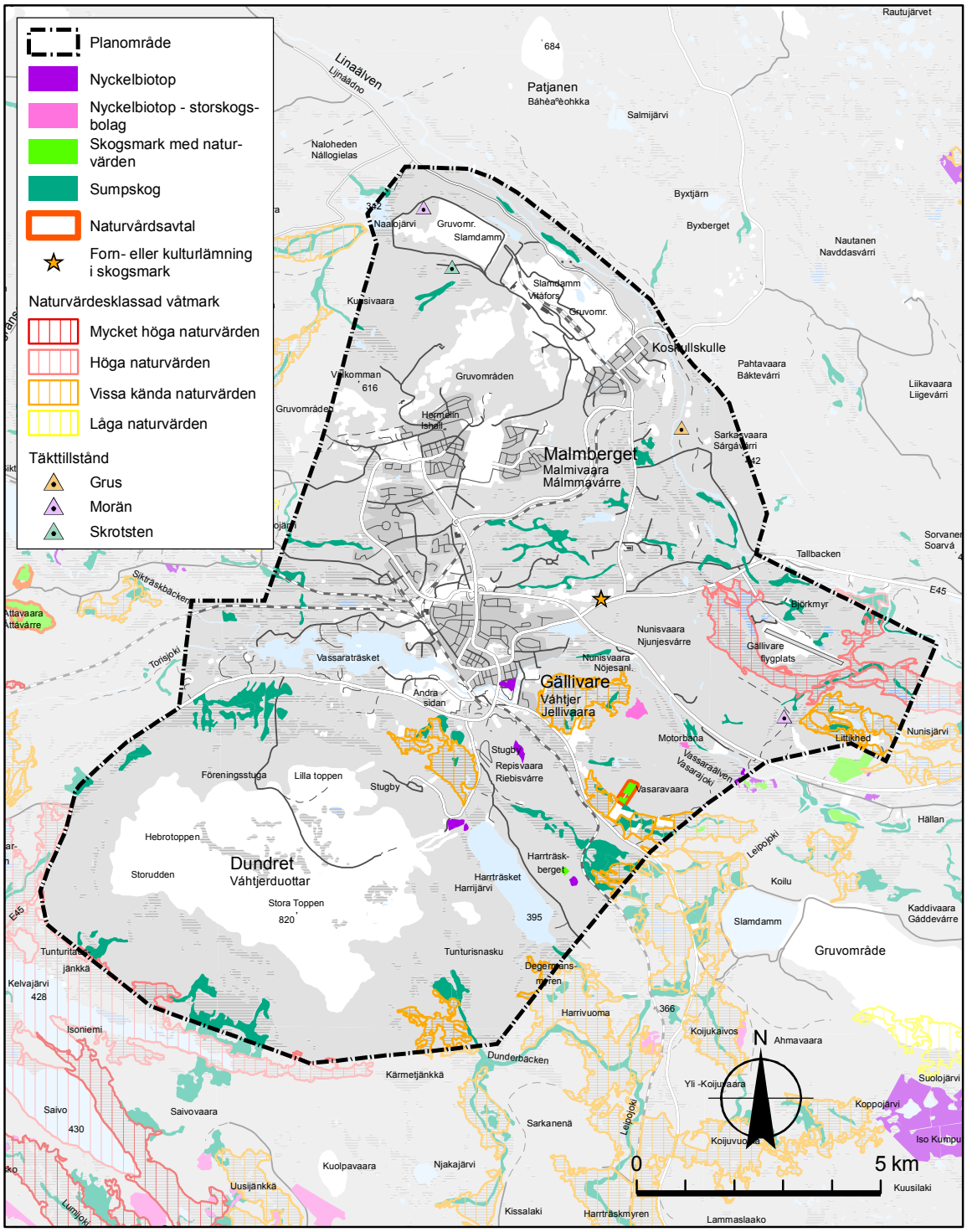
Kommunen äger skogsmark inom och kring planområdet. Kommunen ser höga natur-, kultur- och rekreationsvärden i skogen samtidigt som skogen har ett ekonomiskt värde. Kommunen har som mål att bedriva skogsbruk i den mån det är möjligt men med stor hänsyn till de allmänna intressena som skogen innebär för invånarna. Skogen ska förvaltas till den utsträckningen att goda förutsättningar för ett rikt friluftsliv skapas och att kunskapen, framförallt hos barn och ungdom, ökar om skogen och dess värden.

Av Gällivare kommuns totala areal på cirka 1 600 000 hektar består cirka 391 000 hektar (cirka 24 procent) av produktiv skog enligt Skogsstyrelsen år 2010. Detta utgör 44 procent av den totala skogsklädda arealen i Gällivare kommun. Den totala volymen avverkad skog inom kommunen ligger normalt mellan 300 000 och 400 000 skogskubikmeter per år. Gällivare kommun har en av de högsta skogsproduktionerna i länet tillsammans med Pajala, Boden och Piteå.

Grus, berg och täkter

Naturvärdena vid klassning av täkter värderas från 1-3 där 1 är högsta klassen.

Inom planområdet finns en stor grustäkt som sträcker sig från östra Koskullskulle och söderut längs båda sidor om Lina älv. Inom täktområdet finns material med naturvärdesklass 1 och 3. Olika områden inom täktområdet har varierande värden för friluftslivet och landskapsbilden samt hydrologiska värden. Kommunens huvudvattentäkt ligger inom detta naturgrusområde varför särskild hänsyn måste tas.

Sydöst om Vassaraträsket, efter Torisjoki, finns material av naturvärdesklass 2.

På nordsluttningen av Dundret har flera sandavlagringar avsatts. Förekomsterna ingår i Dundrets naturreservat med stora värden för friluftslivet och landskapsbilden. Områdena på Dundrets nordsluttning har klassificerats som naturvärde 1.

Runt Vassaraträsket finns områden med naturvärdesklass 2 och 3. Osäkerhet råder om brytningen avslutats i dessa täkter.

Förutom tidigare nämnd naturgrustäkt finns även en skrotstenstäkt och två moräntäkter inom planområdet.

5.9.2 Strandskydd

Strandskyddet regleras i miljöbalkens 7 kapitel. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allmänhetens tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Strandskyddsområdet omfattar land- och vattenområden inom 100 meter från strandlinjen. Länsstyrelsen kan under vissa förutsättningar utöka strandskyddet upp till 300 meter.

Inom strandskyddsområdet får inte nya byggnader uppföras. Byggnader eller byggnaders användning får inte ändras så att det hindrar eller försvårar för allmänheten att vistas eller passera strandområdet. Det är inte heller tillåtet att utföra grävarbeten eller andra åtgärder som väsentligt förändrar livsvillkoren för växt- och djurliv.

Förbudet gäller inte byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller rennäringen om de för sin funktion måste finnas inom strandskyddsområdet. Det gäller inte heller verksamheter eller åtgärder som tillåts enligt 17 kapitel 1, 3 eller 4 §§ eller som har ett tillstånd enligt miljöbalken eller som innebär byggande av vägar eller järnvägar som har en fastställd väg- eller järnvägsplan.

Kommunen får ge dispens från förbuden som strandskyddet avser alternativt upphäva strandskyddet genom bestämmelser i detaljplan inom ett område om det finns särskilda skäl till detta. Vid beslut om att upphäva eller ge dispens från strandskyddet ska det ändå finnas ett område som säkerställer fri passage mellan strandlinjer och byggnaderna eller anläggningarna.

Med särskilda skäl avses områden som:

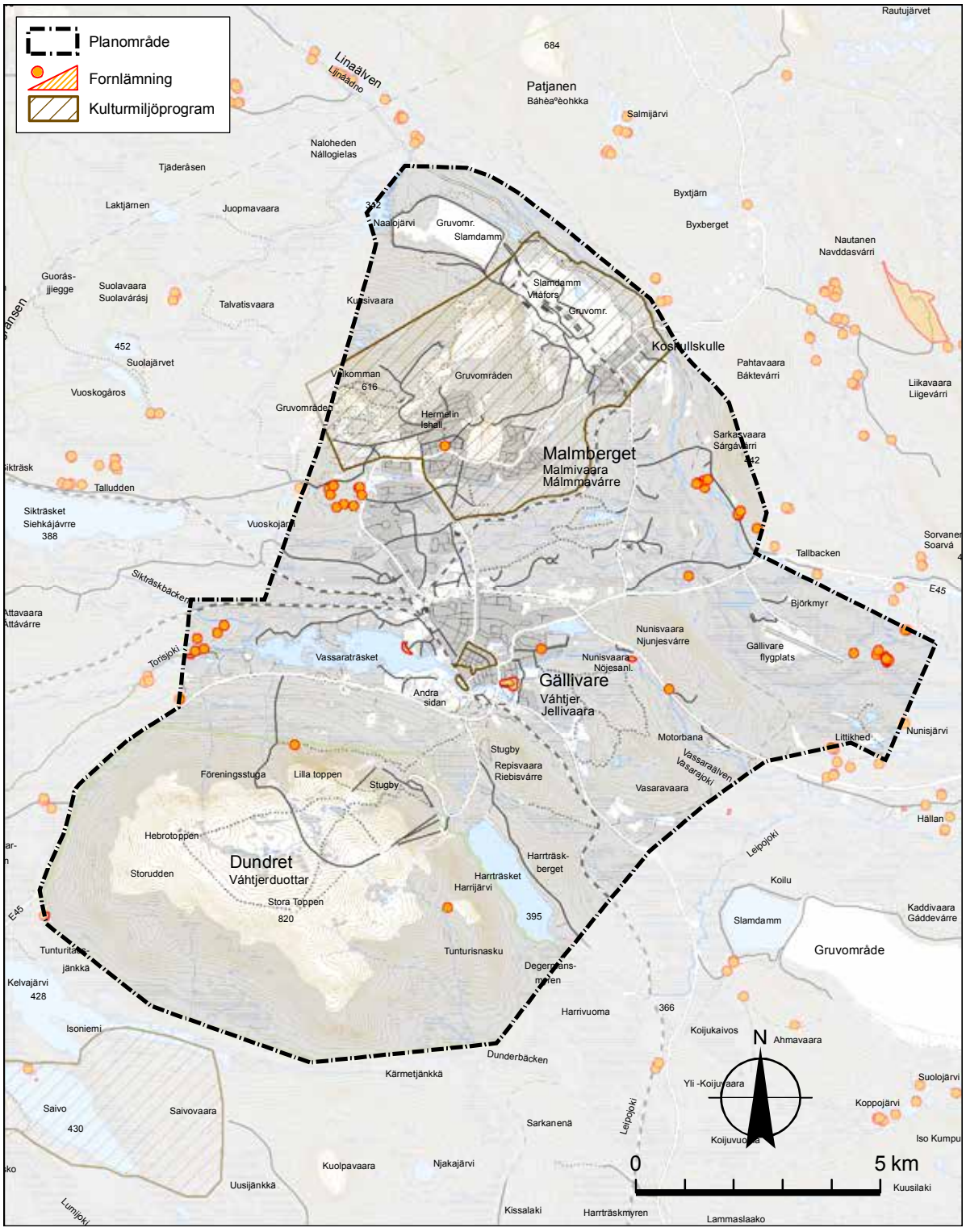
- redan har tagits i anspråk på ett sådant sätt att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
- är väl avskilt från området närmast strandlinjen genom väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering,
- behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området
- behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan tillgodoses utanför området
- behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

Särskilda skäl kan även avse en åtgärd som bedöms bidra till utvecklingen av landsbygden.

5.9.3 Landskapsbildsskydd

Landskapsbildsskydd är ett skydd för landskapsbilden med stöd av 19 § naturvårdslagen i dess lydelse före 1975. Landskapsbildsskyddet infördes innan begreppet riksintresse fanns för att på ett relativt enkelt sätt kunna skydda stora områden från större påverkan eller förändring. Det var framförallt de visuella upplevelservärdena i landskapet som var önskvärda att skydda.

Delar av Dundret omfattas av landskapsbildsskydd.

5.9.4 Kulturmiljö

Malmberget, Koskullskulle och Gällivare centrum omfattas av Länsstyrelsens kulturmiljöprogram. Kulturhistoriskt värdefulla byggnader finns även behandlande i en bevarandeplan för Gällivare, Malmberget och Koskullskulle från 1985. Bevarandeplanen behandlar i första hand enskilda byggnader och kan inte anses vara komplett men kan ses som en kunskapsöversikt för den äldre bebyggelsen.

Gällivare centrum har en blandad bebyggelse med tidstypiska byggnader från tiden då järnvägen kom 1887 och fram till modern tid. Många byggnader byggda mellan 1950- och -80 talen är uppförda med 3 till 4 våningar. Byggnaderna har till stor del haft verksamheter i botten och bostäder högre upp. Den gamla rutnätsstrukturen i den första stadsplanen från 1894 finns kvar och i området finns Gällivares tre äldsta skolor välbevarade. Gällivare kyrka är kyrkligt kulturminne.

Gällivare gamla kyrka ligger vid Vassaraträsket. I området finns ett antal byggnader som speglar Gällivares äldsta historia. Kyrkan, prästgården, Lapphärberget och förrådsbyggnaderna är välbevarade och bildar en kulturhistoriskt intressant miljö. Gällivare gamla kyrka, även kallad Lappkyrkan, är kyrkligt kulturminne.

I Malmberget och Koskullskulle finns Allhelgonakyrkan respektive S:t Josefs kapell som är kyrkligt kulturminne.

Det finns en rad dokument som beskriver kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer i framförallt Malmberget och Koskullskulle men även i Gällivare.

Andra sidan omfattas av områdesbestämmelser som syftar till att tillvarata kulturmiljövärdet och det öppna landskapet. Några byggnader i området har skyddsbestämmelser och utökad lovplikt. På senare tid har området förtätats med en blandad villabebyggelse samtidigt som den gamla bebyggelsen har tagits bort.

Fornlämningar

Inom planområdet finns två områden med fornlämningar, ett på Nunisvaara och en boplats vid Vassaras strand. Utöver dessa områden finns ett antal mindre fornlämningsområden som till största del utgörs av rester från tidigare boplatser framförallt i områden väster och norr om Vassaraträsket. Fornlämningar skyddas av kulturminneslagen.

Vägar och broar

Gällivare har ett flertal broar som är av kulturhistoriskt intresse. Vägslingan Linkanjänkki har en lång kontinuitet och ett kommunikationshistoriskt värde. Längs sträckan finns flera vägmiljöobjekt, kilometerstolpar och en stenvalvsbro över Vassara älv (Stenbron, gamla E 10) som är av kulturhistoriskt värde.

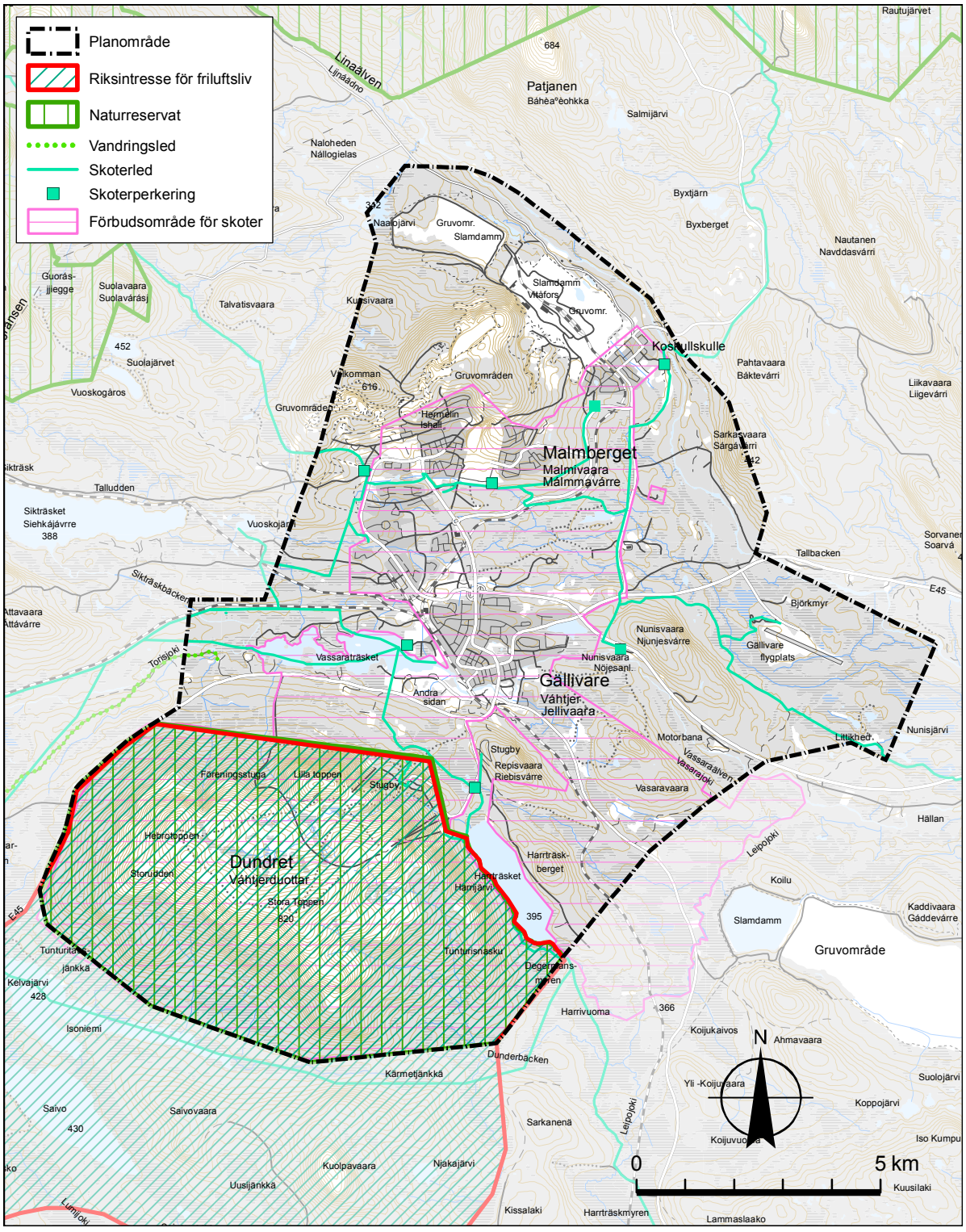
Ett förändrat klimat - kulturmiljöer

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader riskerar att påverkas av ett varmare och blötare klimat genom större risk för fuktskador, tillväxt av mögel och kvalster samt ökad nedbrytning av byggnadsmaterial. Genom löpande underhåll och tillsyn minskar risken för skador på dessa byggnader.

5.9.5 Fritid och friluftsliv

Friluftsliv

Dundret är ett naturreservat med anläggningar för vandring samt tur- och utförsåkning i nära anslutning till Gällivare tätort. Skidanläggningen har 6 liftar och 13 nedfarter. Där finns även ”Thunder Park” för snowboard och längdskidstadion med tillhörande spårsystem. Totalt finns cirka 6 mil spår varav många går genom eller i direkt anslutning till tätorten eller binder samman Gällivare med Malmberget och Koskullskulle. Med sina 820 meter över havet når Dundret långt över trädgränsen.

Syftet med naturreservatet är att skydda ett område av väsentlig betydelse för friluftslivet. Naturvärdena har således inte varit primära för reservatsbildningen. Reservatets yta är 52 kvadratkilometer. Inom reservatet, med undantag av den del som är avsatt för koncentrerade fritidsaktiviteter, är det inte tillåtet att bland annat utföra fyllning, anlägga vägar och stigar, anlägga linbana, utföra nybyggnad eller utföra skogsavverkning eller röjning utan tillstånd av Länsstyrelsen. Det finns även särskilda föreskrifter som gäller allmänheten, bland annat är det inte tillåtet att förstöra eller skada fasta naturföremål, att framföra motorfordon annat än på befintliga och därtill upplåtna vägar eller eller framföra snöskoter.

För uppförande av nya anläggningar och planområden inom Dundrets naturreservat krävs dispens eller tillstånd, eller ändring eller upphävande av reservatsföreskrifterna.

Rekreation

Förutom Dundrets anläggning har Gällivare ett rikt fritidsutbud med ett flertal idrotts- och fritidsanläggningar. Det finns bland annat golfbana med 18 hål samt 6 håls korthålsbana, ridhus och tre idrottsplatser belägna i Malmberget, Mellanområdet och Gällivare (Hembygdsområdet).

I Malmberget finns simhall med utomhusbassäng, sporthall och ishall. I Gällivare finns även ett badhus i anslutning till Sjöparksskolan. Mellanområdets idrottsplats är idag mest lämpad för sommaridrott, främst fotboll. Mindre bollplaner finns spritt på ett flertal platser inom tätortsområdet. I Koskullskulle finns bollplaner och mellan Koskullskulle och Gällivare finns en modern skytteanläggning med olika typer av banor och klubbhus.

I Gällivare finns Vänskapsparken och Sjöparken. Dessa tillsammans med hembygdsområdet och strandområdena skapar områden för rekreation i Gällivare tätort. Mellanområdet har en stor andel grönytor som avgränsar och sammanfogar bebyggelsen i området och möjliggör för rekreation nära hemmet. I Malmberget finns Svanparken som är en kulturhistorisk park med rikt fågelliv.

Kultur

Gällivare kommuns kulturverksamheter består i huvudsak av fyra delar, allmän kultur, kulturskolan, biblioteksverksamheten och museet. Kommunens ambition är att kulturen ska vara synlig i hela kommunen men koncentrationen av utbud och aktiviteter sker i tätorten.

Allmän kultur omfattas bland annat av kommunens bidrag till förenings- och studieförbund, samordning av kulturevenemang och skolföreställningar. Gällivare erbjuder alla elever möjlighet att se teater.

På hösten varje år anordnas en kulturfestival med arrangemang runt om i kommunen under 10 dagar. Under dessa dagar äger en rad utställningar, konserter och seminarium rum. Kommunen ansvarar även för samordning av olika tillställningar sommartid.

När Folkets hus brann ned förstördes biografen och teaterscenen i Gällivare. Numera finns en biograf tillfälligt på sjukhuset.

Det finns ett folk- och skolbibliotek i Malmberget och ett folkbibliotek i Gällivare. I Malmberget finns även ett bildarkiv.

Kulturskolan tillhandahåller frivillig undervisning för barn och ungdomar i dans,

teater, musik med mera. Det går cirka 600-700 elever per vecka på skolan och där arbetar ungefär 15 lärare. Verksamheten är ett komplement till den ordinarie skolan och en viktig producent och aktör på den kulturella arenan i kommunen.

På museet finns fasta och rullande utställningar som speglar såväl historia som samtid. Den samiska kulturen representeras genom en fast utställning samt genom samiska teatern och andra arrangemang varje år.

På Hembygdsområdet Kvarnbacken finns hembygdsgården med timrade boningshus, förrådsbodar, stall, torvkåtor och en kvarn.

5.9.6 Näringsliv

Gällivare kommun har en relativt hög andel sysselsatta inom tillverkning och offentlig sektor. Andelen sysselsatta inom tjänstesektorn är lägre än riksgenomsnittet. Gällivare har en spridning mellan stora, medelstora och små företag som i huvudsak är lokaliserade till tätorten. Näringslivet domineras av gruvnäringen med LKAB och Boliden Aitik som de mest dominerande verksamheterna.

Utöver gruvverksamheterna med tillhörande serviceindustri är kommun och landsting de största arbetsplatserna i kommunen. Under de senaste 20 åren har stora förändringar skett i näringslivet. Från att ha varit till största delen inriktad på service till basindustrin är näringslivet idag brett och starkt med en mängd exportinriktade företag med egna produkter och tjänster. Bland annat expanderar kommunens handel, vilket bidrar till att arbetsmarknaden blir mer varierad. Det blir fler arbetstillfällen som passar en större målgrupp.

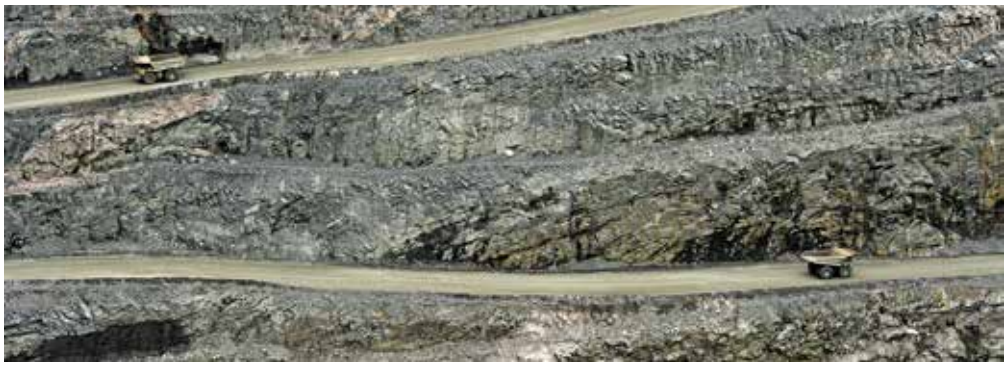
Det finns goda förutsättningar för att utvecklingen och expansionen av nya företag i orten fortsätter framåt. Arbetslösheten i kommunen är idag låg.

Årligen kommer cirka 800 gästarbetare till Gällivare för att arbeta inom gruvnäringen, främst med bygg- och anläggningsarbeten. De senaste tio åren har arbetspendlingen till kommunen ökat. Det är betydligt fler män än kvinnor som kommer till kommunen för att arbeta. Det är också fler män än kvinnor som pendlar ut från kommunen för att arbeta på annan ort. Den totala skillnaden mellan in- och utpendling är positiv.

Även rennäringen är en betydande näringsgren i Gällivare kommun. Se vidare under avsnitt 5.7.1 Rennäringen.

Gruvnäringen

Gruvnäringen har en särskilt stor betydelse i Gällivare kommun. En fjärdedel av kommunens sysselsatta arbetar inom gruvindustrin. Av gruvföretagen i kommunen har LKAB flest anställda med ungefär 1 300 anställda, följd av Boliden i Aitik med 600 anställda.

Regionens dominerande ställning som landets ledande producent av malm kommer ytterligare att förstärkas i närtid. Nya produktionsmål planeras mellan åren 2014-2015. LKAB planerar att öppna tre gruvor i Svappavaaraområdet med en sammanlagd årlig produktion på 12 miljoner ton. Gällivare kommun ligger mitt i Norrbottens ”gruvcentrum” och med kommande järnmalmsgruvor i Pajala kommun och eventuell ny järnmalmsgruva i Jokkmokks kommun finns därmed stora möjligheter att ytterligare utveckla de delar av näringslivet som är förknippade med gruvindustrin.

Tillverkningsindustri

Gällivare har relativt stor andel maskin- och metallvaruindustri (ca 400 sysselsatta). Många av dessa företag har utvecklats med den lokala gruvnäringen som bas och har utvecklat specialistkompetens inom gruvnäring. LKAB och Boliden är viktiga baskunder till dessa företag. Delar av företagens produktion går också på export till övriga Sverige och internationellt.

Gällivare har utöver gruvindustrin och anknytande näringar, expansiv exportindustri inom solenergi och medicinteknik. Många av dessa kunskaps- och industriföretag är lokaliserade i Gällivare företagscentrum. Där finns ett flertal företag etablerade inom det medicintekniska området, vilket innebär en kreativ samverkansmiljö som stärker produktutvecklingen.

Turism

Turismnäringen i Gällivare kommun är en starkt växande näring. Antalet sysselsatta i turismberoende branscher är cirka 22 procent av det totala antalet sysselsatta i kommunen. Turismbranschens nationella mål att fördubbla turismnäringens omsättning till år 2020 innebär en möjlighet till många nyanställda inom de turismberoende branscherna.

Visit Gellivare Lapland startades år 2006 och är en ekonomisk förening, ägt av ett 50-tal företag. Visit Gellivare jobbar med att marknadsföra och sälja Gällivare som destination runt om i världen. Från år 2008 driver Visit Gellivare även Turistbyrån i Gällivare. Det finns en stor potential av olika upplevelsepaket inom kommunen, allt från vandring i naturreservat och upplevelse av samisk kultur till guidad tur i en gruva.

5.9.7 Infrastruktur och kommunikationer

Järnvägstrafik

Persontågstrafiken längs Malmbanan utförs idag av SJ Norrlandståg med tre tåg i vardera riktningen (Luleå och Narvik) per dygn varav två är nattåg som fortsätter söderut via Boden. Från och med juni 2012 har även Norrtåg AB påbörjat trafikeringen av banan med dagtåg, inledningsvis mellan Luleå och Kiruna men på sikt även till Narvik.

Ett utökat utbud av tågtider, en ökad kvalitet och komfort med nya tågfordon samt fortsatt ökade drivmedelpriser innebär troligen att det regionala resandet med tåg ökar, exempelvis på sträckan Luleå-Gällivare-Kiruna.

Inlandsbanan sträcker sig mellan Gällivare i norr till Kristinehamn i söder och är av allmänt intresse. Järnvägsanläggningen är fortfarande statlig men förvaltas av Inlandsbanan AB som ägs av de 15 kommunerna längs banan. Banan nyttjas främst för godstrafik på vissa sträckor men även för turisttrafik sommartid och vid Jokkmokks marknad.

Biltrafik

Gatunätet inom tätortsområdet är uppbyggt kring huvudstråk av vägar som förbinder de olika tätortsdelarna. Huvudvägarna har i allmänhet god standard och framkomlighet. Malmbergsleden som förbinder Gällivare med Malmberget har de högsta trafikmängderna.

I Gällivare tätort är Malmbergsvägen och Lasarettsvägen de mest trafikerade gatorna. Även Norska vägen har mycket trafik och trafikmängden har ökat till följd av externhandeln.

I Malmberget är trafiken i öst-/västlig riktning intensiv. Till följd av gruvans expansion har det skett många gatuomläggningar i området. Gruvans utbredning kommer på sikt att påverka vägarna i Malmberget.

INFORMATION

Generellt bör ny bebyggelse inte tillåtas inom ett område på 30 meter från järnvägen (spårmitt närmsta spår) för att minska risken för skada vid olyckor och för att möjliggöra viss utveckling av järnvägen.

Intill ett vägområde får inte byggnader eller anläggningar uppföras som kan vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande. Lämpligheten prövas av kommunen i de fall bygglov krävs, i övrigt prövas detta av Länsstyrelsen. Generellt bebyggelsefritt område längs allmänna vägar är 12 meter, men kan utökas till maximalt 50 meter av Länsstyrelsen utanför detaljplanelagt område.

Flygtrafik

Gällivare flygplats, Lappland Airport, ligger cirka 9 km öster om Gällivare centrum och är en kommunal flygplats. Flygplatsens bana har byggts ut i omgångar och försetts med stationsbyggnad och hangar. 2012 hade flygplatsen över 42 000 resenärer och de senaste åren visar en uppåtgående trend.

Utöver Lappland Airport finns även Gällivare Flygsällskaps sjöflyganläggning och i centrala Gällivare ligger en helikopterplatta för ambulanshelikopter. Runt helikopterplattan finns inga hinderytor fastställda men ytor som bildar en bullerzon och ett flygstråk söderut finns angett som naturmark i gällande FÖP.

Busstrafik

Tätortstrafiken omfattar två linjer som trafikerar Gällivare, Mellanområdet, Malmberget och Koskullskulle och en snabblinje som trafikerar Gällivare och Malmberget. Övriga delar av planområdet trafikeras av Länstrafikens linjer, om än mer sällan. Busstrafiken påverkas av avvecklingen av Malmberget både genom ändrade linjedragningar men även genom minskat antal resenärer i området.

Gång- och cykel

Gång- och cykelvägar inom tätortsområdet Gällivare, Malmberget och Koskullskulle förbinder bostadsområden, skolor, arbetsplatser, idrottsytor, parker samt lek- och grönområden. Strandpromenaden i Gällivare längs Vassaraälven är en mycket uppskattad gångväg. Den har tilltalande landskapsavsnitt under alla årstider med vy över lågfjället Dundret.

Gång- och cykelvägen som förbinder Gällivare och Malmberget, även kallad ”kärlekstigen” och Hälsans stig, utgör populära stråk för motion och rekreation i tätorten. Avvecklingen av Malmberget och gruvans expansion innebär att gång- och cykelvägar försvinner. Några av dessa ersätts med nya sträckningar.

Det pågår ett projekt för säkra skolvägar i Gällivare där skolbarn har fått beskriva sin skolväg. Kommunen har även gjort extra insatser i form av hastighetsbegränsningar och utökad snöröjning i anslutning till skolor.

Skotertrafik

Från tätorten utgår en del av kommunens skoterleder. Kommunen har det övergripande ansvaret för lederna men skoterklubbarna sköter drift och underhåll. Inom tätortsområdet och på Dundret råder det i princip skoterförbud. Undantag är dock en led mellan Malmberget och Mellanområdet samt Vassaraälven söder om Gällivare som inkluderar ett stickspår med en led in mot centrum där det finns en skoterparkering. Även en led till Dundrets fritidsby, vandrarhemmet och campingen är undantagna från förbudet.

Det pågår en utredning för att fastställa riktlinjer för skotertrafiken i kommunen.

Ett förändrat klimat - kommunikationer

En ökad nederbörd i samband med ett förändrat klimat med högre flöden som följd ökar risken för översvämningar, bortspolning av vägar och järnvägar och skadade broar. Vägnätet i Norrbotten är att beteckna som glest vilket innebär ökad sårbarhet, skador på viktiga knutpunkter kan få stora konsekvenser.

Genom regelbunden kontroll och underhåll av trummor kan konsekvenserna av ett förändrat klimat minimeras.

Vatten och avlopp

Vatten- och avloppsledningsnätet täcker merparten av tätortsområdet. Det kommunala ledningsnätet omfattar stora delar av området och LKAB har eget ledningsnät inom bolagsområdet. Kommunen tar dock hand om avloppsvattnet från LKABs bostadsområden.

Avloppsvattnet leds till Kavahedens avloppsreningsverk som i dagsläget ansluter cirka 18 000 personekvivalenter. Efter rening och behandling avleds vattnet till Bergbäcken och vidare till Lina älv.

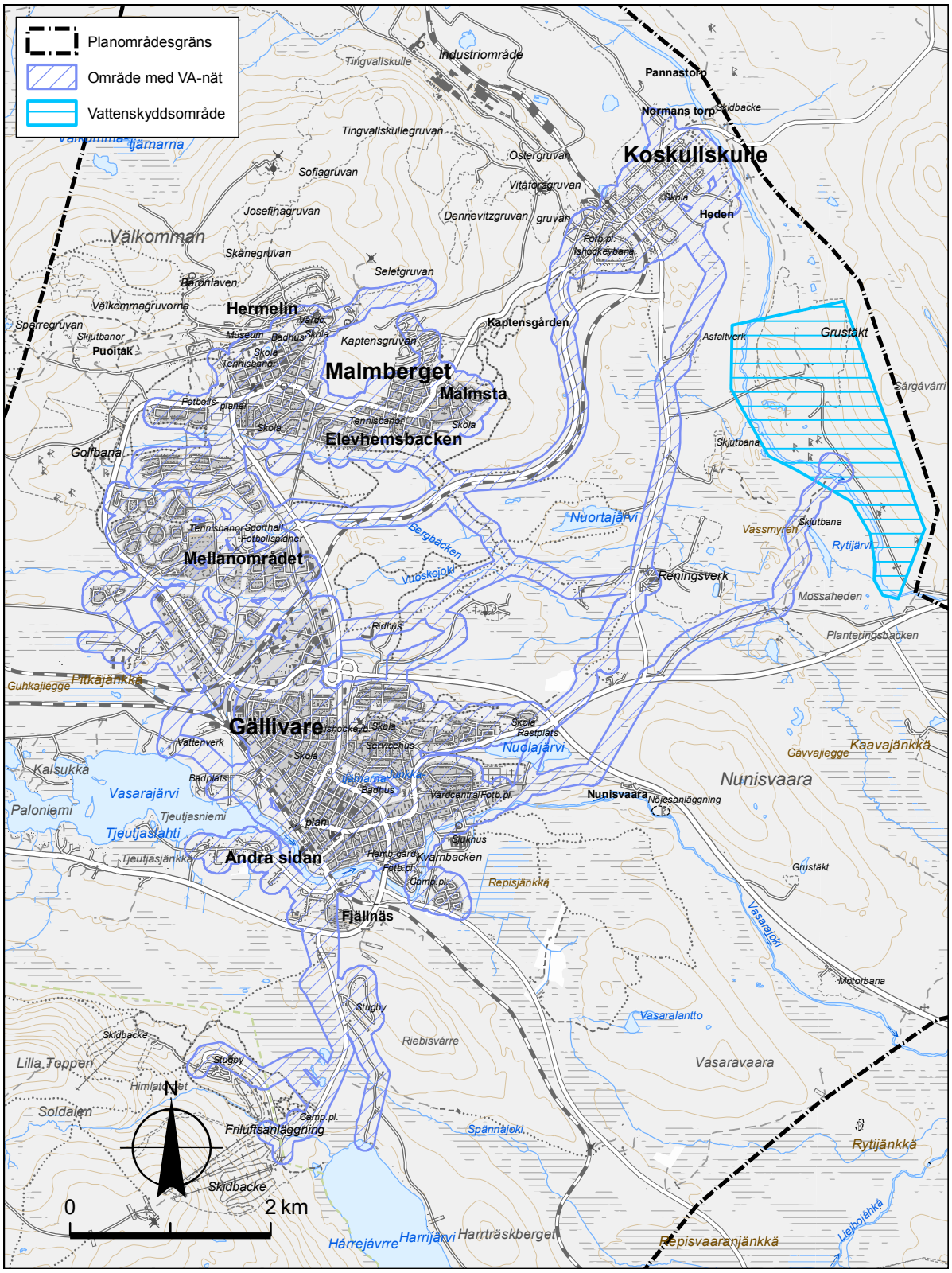
Avvecklingen av Malmberget innebär att VA-systemet måste avvecklas och att ett nytt VA-system ska byggas upp på andra platser. Framtida VA-system ska studeras med hjälp av vattenmodulering.

Grundvattenvariationerna är stora inom planområdet. Grundvatten som kan nyttjas till dricksvatten är svårt att finna inom planområdet. I Sarkasvaara finns tätortens vattentäkt som förser området med dricksvatten. Till Sarkasvaara infiltreras 50 procent från Linaälvsvatten och resterande 50 procent tillförs från grundvattnet. Det är mycket viktigt att förhindra påverkan på dricksvattnet och det pågår en utredning för att säkra vattentäkten genom att flytta den till högre läge. Harrträsk nyttjas som reservvattentäkt.

I Malmberget och Koskullskulle finns högreservoarer som förser de båda samhällena med vatten.

Enskilda anläggningar

I Gällivare kommun finns i dag cirka 1 000 registrerade enskilda avloppsanläggningar. Utsläpp av avloppsvatten från enskilda anläggningar klassas som miljöfarlig verksamhet och påverkar mottagande recipient (grund- och ytvatten) i varierande grad i form av ökad tillförsel av näringsämnen och även med risk för smittämnen.

Dagvatten

I Gällivare, Malmberget och Koskullskulle finns utbyggt dagvattensystem. Dagvattnet samlas upp och leds vidare från dagvattensystemet till olika recipienter. Dagvatten från Koskullskulle leds ut i Lina älv. Från Gällivare leds dagvattnet ut i Vassara älv, vid ett flertal utsläppspunkter. Från Malmberget leds dagvatten ut i bäcksystemet ned till Kavajoki och vidare ut i Lina älv. Nästan allt dagvatten släpps ut orenat till recipient. Vid Nuolajärvi finns en reningsdamm för bostadsområdet.

Det pågår en utredning av dagvattnet till Vassara älv.

Ett förändrat klimat - vatten- och avloppshantering

Högre grundvattennivåer i mark inom avrinningsområdet kan öka sårbarheten hos grundvattentäkterna eftersom den naturliga avskiljningen av organiskt material och mikrobiologiska föroreningar minskar. Vid vårfloden hamnar delar av tillrinningsområdet under vatten vilket leder till mer humus i råvattnet och sämre dricksvattenkvalitet. Då det är kraftig nederbörd samtidigt som vårflod har det hänt att föroreningar från LKABs dammar sprids till vattentäkterna. Huvudvattentäktens placering gör att den är sårbar för föroreningar i och med att tillrinningsområdet svämmas över i samband med vårfloden.

Ökad nederbörd och fler skyfall ställer stora krav på avloppssystemens kapacitet att avleda vatten både i dagsläget och i det framtida klimatet. De klimatförändringar som generellt sett har störst påverkan på avloppssystemet är ökad regnintensitet och ökade regnmängder samt höjda vattennivåer i vattendrag och sjöar. Vid kraftiga flöden på grund av nederbörd överskrids ledningarnas kapacitet och orenat avloppsvattnet bräddar ut i recipienten, vilket ger upphov till spridning av föroreningar i form av organiskt material, näringsämnen, mikrobiologiska föroreningar och läkemedelsrester. Om nederbörden överstiger dagvattenledningarnas kapacitet eller om dagvattenbrunnar är igensatta kan vattnet inte avledas och översvämning sker.

5.9.8 Energi och avfallshantering

Energiproduktionen i Gällivare kommun utgörs främst av två vattenkraftverk i Lule älv, Ritsem och Vietas, med Vattenfall som ägare. Även vindkraft finns utbyggd och en viss energiproduktion kommer från energitorv.

Fjärrvärme

Gällivares fjärrvärme produceras av det kommunägda företaget Gällivare Energi AB som även sköter distribution i eget ledningsnät. Fjärrvärmen finns utbyggd med ett gemensamt nät i Gällivare och Malmberget samt ett separat ledningsnät i Koskullskulle. I Gällivare finns det nya kraftvärmeverket, invigt 2011, en äldre fastbränslepanna, en oljepanna, pelletspannor samt reservpannor. Bränsle som används är torv och skogsflis. Med det nya kraftvärmeverket produceras både fjärrvärme och el. Produktionsanläggningen i Koskullskulle består av en pelletspanna samt en oljepanna. Ledningsnätet täcker större delen av tätortsområdena. Nätet har under 2010/2011 byggts ut för ökad effekt och idag är drygt hälften av hushållen i Gällivare tätort anslutna.

Elnät

Vattenfall ansvarar för distribution av el i Gällivare och har el-anläggningar i hela planområdet och kommunen. Inom planområdet finns luftledningar i form av 130 kV-ledningar, 40 kV-ledningar, 20 kV-ledningar och 10 kV-ledningar samt ett antal transformatorstationer och underjordiska ledningar.

Med hänsyn till bland annat starkstömsföreskrifter, arbetsmiljö och underhåll har Vattenfall fastställt skälighetsavstånd till bebyggelse på 20 meter för regionnät och 10 meter för lokalnätets friledningar.

El-nät och transformatorstationer skapar magnetfält och eftersom hälsoeffekter från magnetfält på lång sikt inte kan uteslutas har fem svenska myndigheter valt att rekommendera en viss försiktighet. Myndigheterna ger följande rekommendationer vid samhällsplanering och byggande, om de kan genomföras till rimliga kostnader.

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och andra elekriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda värden.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor, respektive aktuella arbetsmiljöer.

Avfall och återvinning

Gällivare kommun antog den nu gällande renhållningsordningen 2003-11-25 och den började gälla 2004-01-01. Kommunen är skyldig att omhänderta ”hushålls-avfall och därmed jämförligt avfall” från verksamheter och hushåll. Kommunen har en återvinningscentral på Kavaheden som ligger på gränsen till planområdet. Återvinningscentralen tar emot avfall från hushåll och verksamheter i hela kommunen. Det finns också ett antal återvinningsstationer runt om i tätorten.

Snö

Snö kan innehålla föroreningar. Enligt miljöbalken definieras snö från kommunal snöröjning som avfall. Detta innebär att kommunen har ett ansvar för att den behandlas och deponeras rätt. I kommunens tätort finns flera små snötippar, istället för en stor tillståndspliktig deponi. Av denna anledning måste gatorna vara extra breda för att klara av de stora snömängderna och samtidigt behålla god framkomlighet, tillgänglighet och hög trafiksäkerhet. Utrymmet för snöröjning kan motverka intresset för lättillgängliga parkeringsplatser. Den snö som varje år plogas bort från gator och vägar deponeras på Kavahedens återvinningscentral samt på utpekade upplagsplatser. Snö från kvartersmark läggs upp på särskilt utpekade ytor i grönområden. På landsbygden läggs all bortplogad snö på lokala upplag.

5.9.9 Boende

Varje kommun är skyldig att planera bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder. Kommunen är även skyldig att främja ändamålsenliga åtgärder så att bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Kommunens vilja är att ta fram en strategi för bostadsutvecklingen inom tätorten. Till stöd för detta finns en bostadsförsörjningsplan som redovisar bostadsbehovet.

I Gällivare kommun är bostadsförsörjningen särskilt angeläget med tanke på den stora förändringen som kommunen står inför i samband med gruvans expansion och de deformationsutbredningar som påverkar marken. I Malmberget kommer uppemot 1 900 bostäder att behöva ersättas på ny plats på grund av gruvbrytningen under Malmberget. Bostadsförsörjningsplanens utgångspunkt är samhällsomvandlingen i Malmberget och befolkningsutvecklingen i kommunen som helhet samt bostadsförsörjningen i Gällivare, Koskullskulle och på landsbygden.

Samhällsomvandlingen innebär bland annat att planera för en avveckling av Malmberget och samtidigt planera för en ny tillvaro för cirka 3 200 människor inom en 20-års period. Underlaget baseras på de människor som bor i Malmberget.

Bostadsbestånd och utbud

Bostadsbeståndet i kommunen består av ungefär 5 000 lägenheter i flerfamiljshus, i huvudsak hyreslägenheter, och nästan lika många villor/småhus. Det kommunala bolaget står för ungefär 40 procent av lägenhetsbeståndet. Sedan början av 1990-talet fram till idag har antalet lägenheter i flerbostadshus minskat. Detta beror på främst på de rivningar som kommunen tvingades göra i samband med 1990-talets lågkonjunktur. Inom tätortsområdet Gällivare, Malmberget och Koskullskulle bor ungefär 60 procent av befolkningen i villor.

För tätorten är nuvarande boendetäthet 1,8 invånare per bostad, vilket är lägre än genomsnittet för både riket och länet. Riksgenomsnittet är 2,05 invånare per bostad. Inom tätortsområdet bor det idag cirka 2,6 personer per småhus. I det allmännyttiga bostadsbeståndet bor idag cirka 1,4 personer per lägenhet.

Boende för äldre

Antalet äldre ökar och kommer fortsättningsvis att öka, vilket innebär att behovet av bra bostäder för äldre kommer att öka. I kommunen finns ett antal olika boenden för äldre, samtliga lokaliserade i Gällivare och Malmberget.

I snitt utgör den äldre åldersgruppen, 60 år och äldre, ungefär 29 procent av befolkningen. I Sverige kan skönjas tendenser till att antalet äldre i särskilt boende minskar. Orsaken till detta kan vara att allt fler väljer att bo hemma så länge som möjligt med stöd i form av hemtjänst. Samma resultat har visat sig i en undersökning som kommunen har gjort och som visar att fler personer kommer att välja att bo kvar hemma med stöd istället för att bo i särskilt boende för äldre. Se vidare i avsnittet Social omsorg.

Väntetiden på ett särskilt boende för äldre är längre i Gällivare jämfört med riksgenomsnittet. Det finns dock en oro bland äldre över boendesituationen och vart de ska ta vägen i framtiden i samband med samhällsomvandlingen. En känsla av otrygghet i den nuvarande bostaden genererar ett ökande behov av plats i särskilt boende. Detta medför att platserna till särskilt boende belastas med boende som känner sig otrygga men som inte alltid har så stort omvårdnadsbehov. Platserna för korttidsvård belastas av personer med högt omvårdnadsbehov som har fått beslut om särskilt boende, men som inte får plats på grund av den höga beläggningen.

5.9.10 Offentlig service

Grundskola och förskola

Barn-, utbildning- och kulturnämnden har antagit visionen att alla barn och elever ska bli vinnare i sitt eget liv. Därför eftersträvar kommunen att skapa framtidens skola där eleven ständigt möts av nya utmaningar och får det stöd som krävs för att nå sina drömmars mål.

I kommunen finns totalt 10 grundskolor. I Gällivare ligger Sjöparksskolan med grundsärskola, Mariaskolan, Hedskolan och en statlig Sameskola. På Mellanområdet finns Tallbackaskolan och i Koskullskulle ligger Myranskolan. I Malmberget finns även Nya Malmstaskolan och Malmens friskola.

Gällivare kommuns barn- och utbildningsorganisation håller bra kvalitet. I jämförelser kan utläsas att resurserna som ställs till förfogande överstiger riksgenomsnittet och att elevresultaten mätt i betyg är högre än betygssnitten i landet. Lärarnas behörighet är hög.

I anslutning till skolorna finns förskolorna Tallbacka, Maria samt Myrans förskola. Därutöver finns förskolorna Mandolinen, Bäcken, Granbacka och Humlan samt Dundrets förskola som är ett föräldrakooperativ.

Framtid

Elevantalet i tätorternas grundskolor kommer att öka något i Koskullskulle samt Malmberget och Mellanområdet. Befolkningsprognosen för antal barn år 2016 tyder dock på en obetydlig förändring, vilket innebär att behov för nya skolor inte finns på kort sikt. Samhällsomvandlingen kommer att innebära att elever bosatta i Malmberget måste flytta till nya bostadsområden. Kapaciteten i de tre skolorna som finns i Gällivare innebär att nya elevplatser behöver inrättas. En ny skola för de lägre åldrarna kan bli nödvändig eftersom avståndet till skolan för de mindre barnen har stor betydelse.

Prognosen för antal barn i förskola visar på ett större behov av antal platser i förskolan jämfört med 2010 års behov. För att klara barnökningen behövs ytterligare två förskoleavdelningar jämfört med nuvarande antal. Kommunen har dessutom en ambition om att sänka barnantalet på avdelningarna. Detta i kombination med att det måste finnas ”luft” i systemet för att kunna hantera omflyttningar och framförallt inflyttningar medför att det kommer att behövas totalt fyra nya avdelningar för att klara behovet av förskoleplatser till år 2016.

För att klara de nya behörighetskraven i skolan och för att kunna samordna resurserna bättre behöver antalet högstadieskolor minska från nuvarande fem till två eller tre.

Gymnasieskola

Kommunens gymnasium, Välkommaskolan, finns i Malmberget. På Välkommaskolans ungdomsgymnasium erbjuds 13 nationella program samt ett individuellt program. I Malmberget ligger också kommunens utbildningscentrum med ABF, Komvux, kommunens huvudbibliotek och universitetsfilialen Kunskapsgruvan.

Skidgymnasiet, där eleverna kombinerar studier med elitidrott, är riksrekryterande. Detta är en tillgång för Gällivare kommun och stärker kommunens varumärke. Ett 40-tal elever från andra kommuner går på Välkommaskolan, som därigenom kan säkerställa ett brett utbildningsutbud för kommunens ungdomar.

Gymnasiesärskola och särvux finns inom Välkommaskolans verksamhetsområde. En del elever i gymnasiesärskolan integreras i olika omfattning i gymnasieskolan.

Gymnasieskolan och kommunens utbildningscentrum berörs av gruvbrytningen inom 10 år enligt etappindelningen för avvecklingsområdena i Malmberget. Det innebär att utbildningsstrukturen inom den närmaste framtiden kommer att förändras. Ett mer precist årtal när en ny skola måste finnas är inte klarlagt.

Högre utbildning

I Malmberget finns Lapplands Lärcentra som är en del av Lapplands Kommunalförbund och som startades i början av 1990-talet med syfte att främja, samordna och utveckla högre utbildning inom regionen för Kiruna, Gällivare, Jokkmokk och Pajala. Programutbudet innefattar idag i huvudsak vård-, skol- och omsorgsinriktade program, bland annat socionom- och lärarutbildning samt mer tekniskt inriktade program som systemvetenskap och tekniskt naturvetenskapligt basår. Utbudet av fristående kurser uppvisar nu stor bredd, exempelvis språk, statsvetenskap, juridik, ekonomi, IT och vård. Antalet utbildningar och fristående kurser har ökat markant sedan slutet av 1990-talet och förväntas fortsatt att öka.

Äldreomsorg

Den nationella och lokala utvecklingen visar på att allt fler äldre vill och kan få möjlighet att bo kvar i det egna hemmet. Ett ökat intresse för seniorboenden finns dock i Gällivare. Närhet till omsorg, handel samt en trygg och handikappanpassad utomhusmiljö är en förutsättning för kvarboende. Närhet till aktiviteter och social samvaro kan öka möjligheten att trivas i ett eget boende och genom att samla seniorernas boenden kan aktiviteterna nyttjas bättre.

Vård- och omsorgsboenden samt hemtjänst för personer i ordinärt boende inom kommunen bedrivs idag enbart i kommunal regi. Vård- och omsorgsboenden för äldre är lokaliserade i Gällivare centralort och i Malmberget. Det finns idag sex äldreboenden i Gällivare och Malmberget, samt korttidsboende (Wassarahem), några korttidsplatser är integrerade på vissa vård- och omsorgsboenden. Totalt finns idag 301 lägenheter fördelade på kommunens vård- och omsorgsboende, till detta tillkommer platser för korttidsboende. Det finns även en dagverksamhet för äldre med diagnostiserad demenssjukdom som har behov av social samvaro och aktivitet. I Malmberget finns två boenden där båda ligger inom avvecklingsområdet för etapp 1 och kommer därför att påverkas av gruvdriften inom perioden 2012-2022.

Enligt befolkningsprognoser visar tendensen på att andelen äldre personer inom kommunen kommer att öka. Detta grundar sig på att medellivslängden ökar och att de äldre lever ett friskare liv än tidigare. Kommunen bedömer att fler personer kommer att välja att bo kvar hemma med stöd istället för att bo i särskilt boende för äldre. Framtidens behov av vård och omsorg bland äldre kommer därmed att påverkas och troligtvis öka.

Handikappomsorg

Enligt kommunens socialförvaltning bor idag flertalet personer med funktionshinder hemma hos föräldrar. Omsorgsverksamheten är i huvudsak koncentrerad till Malmberget, Mellanområdet och Gällivare. Det finns flertal gruppbostäder för människor som har ett omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov. Dessa gruppbostäder är spridda över tätorten, integrerade i bostadsområdena.

Det finns behov att se över boende för personer med psykiskt funktionshinder samt nya grupper inom området, exempelvis grupper med omfattande och/eller komplicerad psykiatrisk problematik.

Hälso- och sjukvård

Gällivare sjukhus ligger vid Vassara älv i sydöstra delen av tätorten. Sjukhuset utgör länsdelssjukhus för länets norra distrikt och tar emot akutvårdspatienter från angränsande kommuner. Vid sjukhuset finns en landningsplats för helikopter för sjuktransporter.

Räddningstrafik med helikopterflyg finns även vid Vassaraträsk, nära badplatsen.

5.9.11 Kommersiell service

I Gällivare centrum finns den största koncentrationen av kommersiell service. Där finns ett utbud av lokala butiker och nationella kedjor, restauranger och caféer. 2011 nyöppnades Norrskensgallerian i Gällivare centrum med nyetableringar av butiker och caféer.

I Malmberget finns ett mindre antal butiker och caféer i centrum.

Detaljhandel

2010 gjorde Gällivare kommun en handelsanalys för Gällivare centrum. Informationen nedan är hämtad ur analysen.

År 2009 var Gällivarehandelns årsomsättning knappt 0,9 miljarder kronor vilket motsvarar knappt 6,5 procent av länets omsättning.

Utflödet till andra kommuners handel var måttligt för dagligvaror men större för sällanköpsvaror. Utflödet skedde framför allt ner till kusten och bedöms som måttligt för en ort av Gällivares storlek.

När anslysen genomfördes var dagligvaruomsättningen på i Malmheden 210 miljoner kronor per år, medan Gällivare centrum stod för 115 Mkr. Malmheden dominerade även för sällanköpsvaror med 190 miljoner kronor per år medan centrumhandeln svarade för 115 miljoner kronor. Sedan 2010 har nyetableringar på Malmheden fortsatt. En ökad dominans av handel på Malmheden kan innebära ett hot för handeln i centrum.

5.9.12 Hälsa och säkerhet

Risk och sårbarhet

Som ett led i säkerhetsarbetet har Gällivare kommun tagit fram en övergripande risk- och sårbarhetsanalys. Analysen omfattar 24 scenarier som kan leda till extraordinära händelser, allvarliga störningar och räddningsinsatser. Kommunen är geografiskt utspridd, vilket innebär att händelser som drabbar många människor i kommunen kräver att insatser sker i form av samverkan och eller samordning i kommunen.

Riskerna har identifierats och prioriterats utifrån sannolikhet och konsekvenser. Störst risk innebär ett långvarigt elavbrott, haveri av vatten- eller gruvdamm följt av risk för ras och skred, långvarigt fjärrvärmebortfall, snöoväder, olycka med farligt godstransporter med mera.

Farligt gods

Näringslivet och samhället i övrigt har ett omfattande behov av att transportera farliga ämnen mellan olika platser inom och utom landet. Flera ton farliga kemikalier transporteras varje dag genom Gällivare kommun på landsväg till och från Norge och Finland och på järnväg till och från Norge.

De rekommenderade vägarna för farligt gods genom Gällivare tätort är vägarna E45 och E10. Även om dessa vägar är rekommenderade färdvägar genom tätorten sker ibland transporter med farligt gods på andra vägar.

Som vägledning vid samhällsplanering har länsstyrelsen i Norrbotten tagit fram rekommenderade skyddsavstånd till transportleder för farligt gods. Nedan redovisas möjlig markanvändning inom respektive zon.

0-30 m	Markanvändning bör avgränsas till icke stadigvarande vistelse. Det bör inte heller exploateras på ett sådant sätt att eventuella olycksförlopp förvärras. Exempel på markanvändning: odling, trafikytor, ytparkering, friluftsområden
30-70 m	Markanvändning bör endast innefatta få personer som alltid är i vaket tillstånd. Exempel på markanvändning: bilservice, industri, mindre handel, tekniska anläggningar, parkering, lager
70-150 m	De flesta typer av markanvändning kan förläggas här med undantag av mark-användning som innefattar särskilt många personer eller personer som inte själva kan påverka sin säkerhet. Exempel på markanvändning: bostäder, mindre samlingslokaler, handel, mindre kontor, kultur- och idrottsanläggningar utan betydande åskådarplats
över 150 m	Praktiskt taget alla typer av markanvändning kan förläggas här då nyttan av ytterligare skyddsavstånd är svår att påvisa.

Buller

Källor till buller inom Gällivare kommun är framförallt vägar, järnväg, flyg och industrier.

Trafikverket har utfört bullermätningar vid de största allmänna vägarna inom kommunen och konstaterade att bullernivåerna inte överskrider gällande riktvärden för buller. Inga bullermätningar har gjorts längs de kommunala gatorna, men riktvärdena för buller bedöms inte överskridas i dagsläget.

Malmbanan passerar Gällivare tätort men järnvägsbullrets påverkan på bostäder bedöms vara begränsad då endast ett fåtal bostäder ligger inom riskområden. Malmbanans avstickare passerar även Koskullskulle där fler bostäder berörs av järnvägsbuller.

Gällivare flygplats, Lappland Aiport, har en flygbullerzon på 70 dBA och uppåt som sträcker sig längs med väg E10 och över skogsområdet norr om Gällivare tätort.

Riksdagen har antagit Boverkets allmänna råd som riktvärden för trafikbuller för väg- och spårtrafik vid nyexploatering.

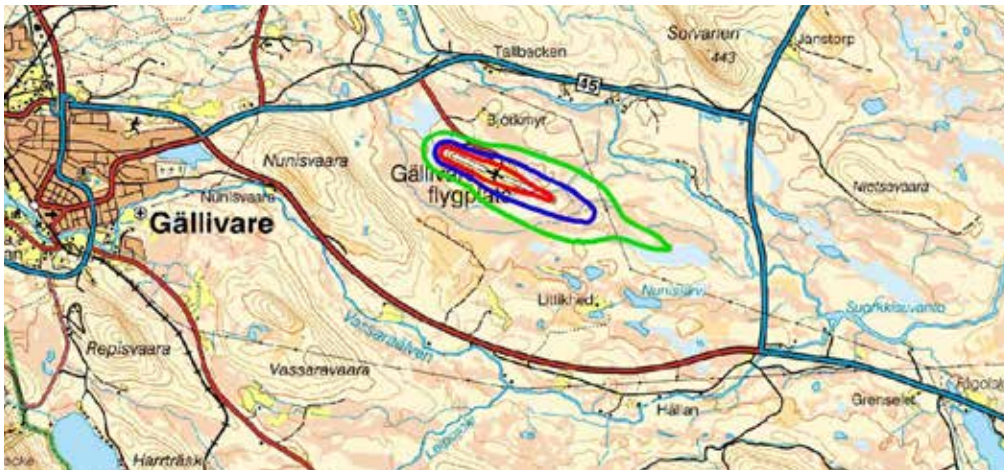
RIKTVÄRDEN FÖR BULLER VID PLANERING OCH BYGGANDE

30 dBA dygnsekvivalent ljudnivå inomhus

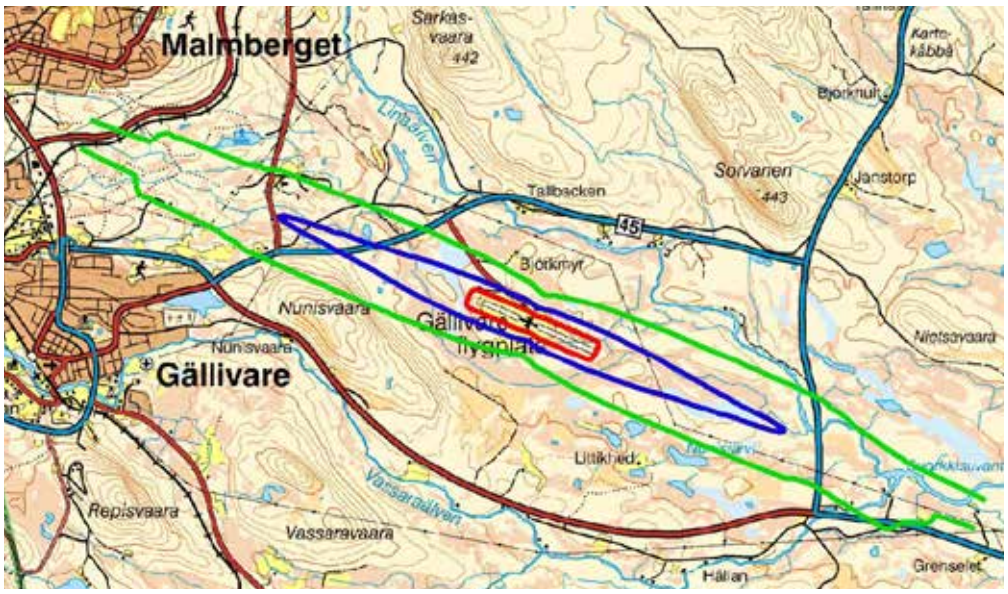
45 dBA maximal ljudnivå inomhus nattetid

55 dBA dygnsekvivalent ljudnivå utomhus vid fasad och uteplats

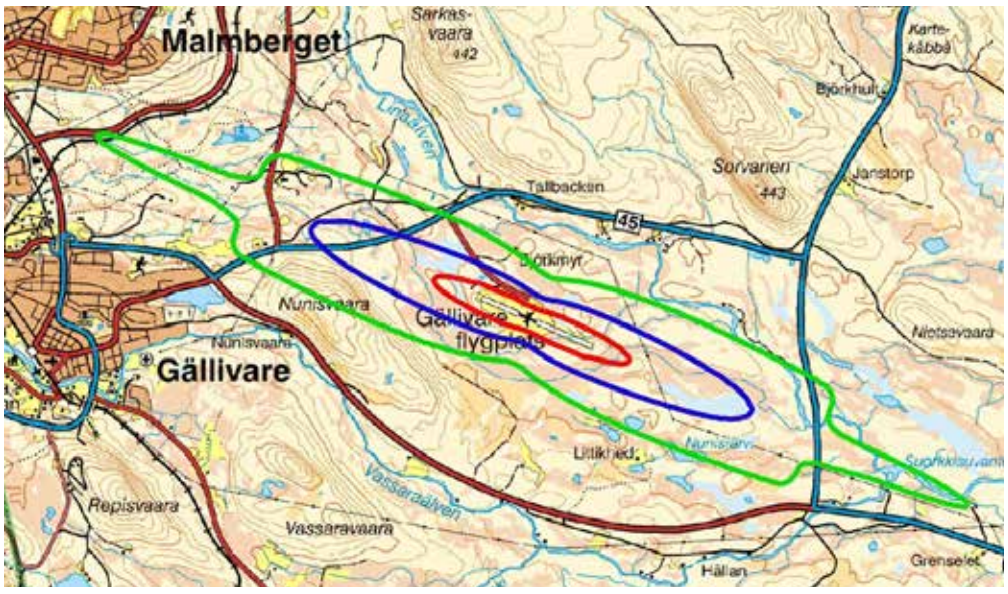
70 dBA maximalm ljudnivå utomhus vid uteplats

Flygbullernivå FBN för framtida verksamhet, grön FBN 50 dBA, blå FBN 55 dBA, röd FBN 60 dBA (WSP)

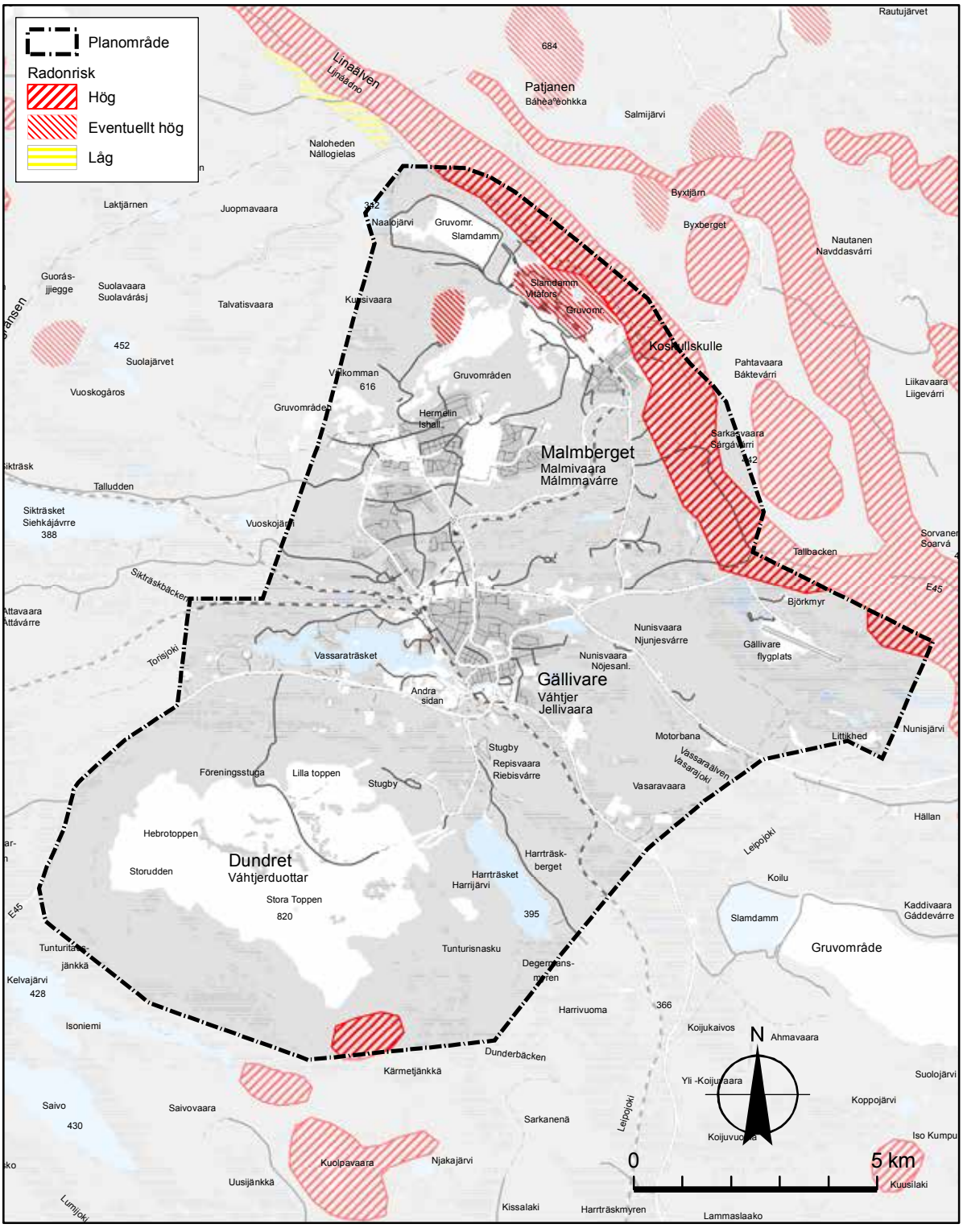
Maximal flygbullernivå för framtida flygplanstyp E 120, grön L_{Amax} 70 dBA, blå L_{Amax} 80 dBA, röd L_{Amax} 90 dBA (WSP)

Maximal flygbullernivå för framtida flygplanstyp F50, grön L_{Amax} 70 dBA, blå L_{Amax} 80 dBA, röd L_{Amax} 90 dBA (WSP)

Radon

Bebyggelsen inom tätorten ligger inom normalriskområden. Enstaka hus kan dock vara grundlagda på någon mindre uranmineralisering. För framtida bebyggelse inom tätorten som byggs radonskyddat bör inga radonproblem uppstå, såvida husen inte hamnar direkt på någon av de små uranmineraliseringarna. Nuvarande bebyggelse kan ha många hus med dålig tätning mot inträngande markluft där radonproblem kan finnas. Speciellt inom områden med grovkornigt isälvsmaterial eller stora utfyllnader av gruvvarp kan sådana hus få höga radonhalter inomhus.

Översvämningar och höga vattenstånd

Höga vattenstånd i sjöar och vattendrag uppstår då det förekommer stora flöden till följd av snösmältning eller kraftiga regn.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) tar fram översiktliga översvämningskarteringar som visar riskområden för översvämningar. Inom planområdet har dock inga karteringar gjorts. Årsmedelvattenföringen i både större och mindre vattendrag förväntas öka till följd av ökad nederbörd. Däremot kommer 100-årsflödena och de mest extrema flödena att minska. En pågående nivåstudie håller på tas fram av kommunen för Vassara vattensystem. Utredning pågår om hur översvämningsrisken ska lösas i framtiden.

Erosion, ras och skred

Förutsättningarna för erosion längs vattendrag finns i huvudsak där botten och stränder består av sand eller finkorninga sediment av silt. Erosion är en process där material på jordytan lösgörs och förs bort och kan i sin tur orsaka skred och ras.

Det finns risk för erosion i samtliga större vattendrag i Gällivare och den kontinuerliga erosionen förväntas öka och därmed även risken för skred och ras. Större ras och skred kommer dock att minska till följd av en minskning av de mest extrema flödena.

Förorenade områden

Ett förorenat område är en plats som är så förorenad att den kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

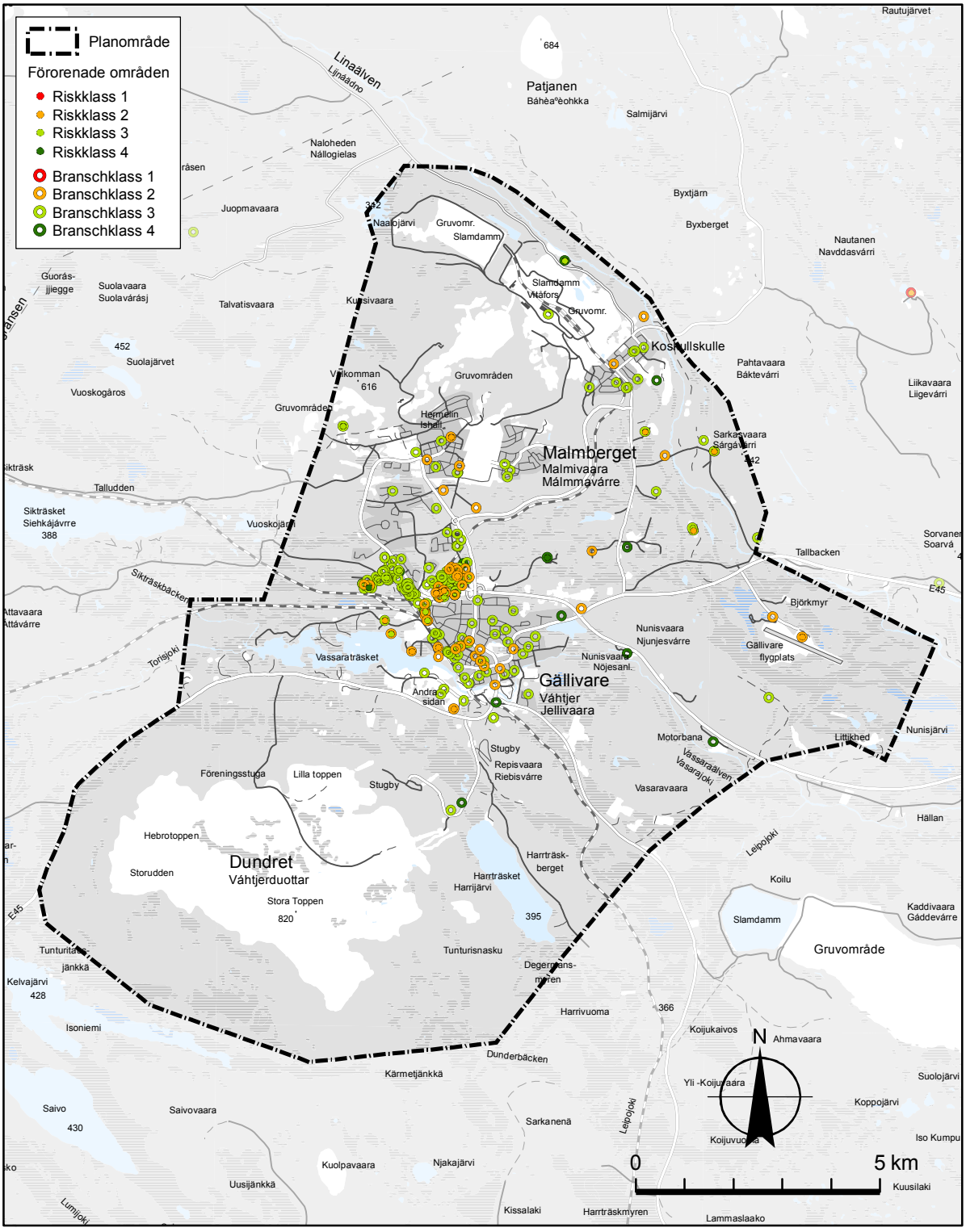
Under lång tid har tung industri bedrivits inom planområdet och det finns ett antal verksamheter som kan ha förorenat mark och vatten. Vid många av objekten sker i dagsläget betydande utsläpp av ämnen vilket orsakar oacceptabla miljöeffekter.

Länsstyrelsen sammanställer årligen en lista över de mest angelägna förorenade områdena i länet. På listan finns sex objekt inom Gällivare kommun bland annat Aitikgruvan utanför planområdet, gruvan i Malmberget samt nedlagda industrier så som Malmbergstvätten eller Gällivare bangård inom planområdet. Föroreningar som konstaterats i dessa områden är koppar, klorerade lösningsmedel och oljeprodukter.

I Gällivare kommun finns totalt 40 identifierade och nedlagda deponier, varav 37 är kommunala och avslutade. Gällivare kommun har 1984 och 1991 inventerat de gamla deponierna. Vid båda inventeringarna har dessa inte bedömts utgöra någon särskild miljörisk. Jämfört med dagens kunskaper kring förorenad mark och ämnens rörelser

finns dock en risk att många av de bedömningar som gjordes tidigare är underskattade. Deponierna har varit avsedda för hushållsavfall inklusive slam men innehåller även industriavfall och farligt avfall av olika slag, bland annat kylmöbler, batterier och bilvrak.

Kartan visar branschklass 1-4 och riskklass 1-4. Branschklassen visar verksamheter som kan medföra markföroreningar. De objekt som fått branschklass 1 eller 2 har sedan inventerats av Länsstyrelsen och fått en riskklass mellan 1 och 4. Objekt med riskklass 1 eller 2 måste åtgärdas även om det inte ska ske andra åtgärder i området.

5.9.13 Trygghet

Trygghet är en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter. Att känna sig trygg är en förutsättning för att kunna vara aktiv och röra sig fritt i staden. I många tätorter finns miljöer utformade på ett bristfälligt sätt som får människor att känna sig otrygga. Framförallt i kvinnors och flickors liv får detta konsekvenser genom att det begränsar möjligheterna att röra sig ute.

Planering ur ett jämställdhetsperspektiv kan leda till att fler stads- och tätortsmiljöer blir tillgängliga för både kvinnor och män, oavsett ålder. Enligt SCBs nationella statistik väljer 29 procent av kvinnor i åldern 16-24 år och 22 procent i åldern 25-44 år ofta eller ganska ofta en annan väg eller färdsätt på grund av otrygghet. Motsvarande andel för män i samma åldrar är 5 procent.

Gällivare upplevs generellt som en trygg plats. År 2011 genomfördes en trygghetsvandring i centrum vilken arrangerades av kommunen. Trygghetsvandringen som genomfördes bekräftade att aspekter som hur miljön är utformad har stor betydelse för upplevelsen om en plats är trygg eller inte. Vid trygghetsvandringen pekades också specifika platser ut som mindre trygga. Exempel på faktorer som ökar trygghet i områden kom fram, till exempel belysning, vackrare och trevligare områden, skyltning och tydligare stråk. Det kom också fram att områden som hålls rena och snygga ger bra beteende och mindre skadegörelse och därmed högre användningsgrad. Snöröjning togs också upp som ett sätt att underlätta tillgängligheten.

Brott tenderar att öka otrygghetskänslan för människor. Statistiskt sett har Gällivare kommun i genomsnitt ett lägre antal brott än övriga landet och Norrbottens län. Brottsstatistiken har under de senaste tio åren i princip varit konstant, förutom en topp mellan 2009 och 2010 då brotten översteg snittet i Norrbotten. De faktiska brotten syns inte alltid i statistiken, eftersom en del brott aldrig anmäls. Gällivare har en låg bemanningsgrad inom Polisen, vilket innebär att det idag saknas resurser att göra vissa polisiära tillslag. Brottstatistiken blir därför missvisande.

Gällivare kommun arbetar brottsförebyggande i samarbete med Polisen och handlingsplaner har tagits fram av kommunen. Varje handlingsplan hanterar ett fokusområde. Fokusområdena berör våld i nära relation, ansvarsfull alkoholservering samt tillgrepp och skadegörelse. Arbetet med ungdomar, droger och utanförskap är gränsöverskridande.

Malmberget är ett riskområde för ökad vandalisering och kriminalitet eftersom allt fler lokaler blir övergivna. Initiativet och det pågående projektet ”Ett Snyggare Malmberget” som drivs i samverkan mellan LKAB, Gällivare kommun och privata fastighetsägare är ett försök att genom mer eller mindre enkla medel försköna platser där människor vistas och rör sig. Projektet har involverat bland annat ungdomar och konstnärer att utföra åtgärder under sommarhalvåret. Ett exempel på åtgärd är upprustningen av en skolfasad i Malmberget som numera är utsmyckad med en konstnärlig målning.

5.9.14 Jämställdhet

Gällivare kommun har högt ställda mål för att främja jämställdhet och efterstävar ett samhälle där kvinnor deltar på lika villkor och under samma förutsättningar som män för Gällivares utveckling. Under hösten 2013 skrev kommunen på en CEMRs deklaration, *Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regiona nivå*. Den omfattar dels sex grundläggande principer för jämställdhet, dels olika åtanden som ska främja jämställdhet i kommunens verksamheter. Åtaganden som följer av deklarationen är bland annat att en handlingsplan för jämställdhet ska upprättas samt att jämställdhetsanalyser inom kommunens olika ansvarsområden ska göras. Kommunen har vidare ett demokratiskt ansvar att kvinnor finns representerade samt medverkar på alla nivåer i den politiska och offentliga beslutsprocessen.

JÄMSTÄLLDHETSDEKLARTIONENS 6 PRINCIPER

Jämställdhet är en grundläggande rättighet

För att jämställdhet ska garanteras måste flerfaldig diskriminering och andra missgynnanden bekämpas

Ett representativt deltagande av kvinnor och män i beslutsprocessen är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle

Att avskaffa stereotypa uppfattningar om kön är avgörande för att uppnå jämställdhet

Jämställdhetsintegrering av alla kommunens/regionens verksamheter är nödvändiga för att främja jämställdhet

Att handlingsplaner och program har tillräcklig finansiering är nödvändigt för att jämställdhetsarbetet ska nå framgång.

NATIONELLA MÅLOMRÅDEN FÖR JÄMSTÄLLDHET

1. Jämn fördelning av makt och inflytande
2. Ekonomisk jämställdhet.
3. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.
4. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

För planering och hållbar utveckling förbinder sig kommunen genom jämställdhetsdeklarationen att integrera ekonomiska, sociala, miljömässiga och kulturella aspekter där jämställdhet främjas och uppnås. Jämställdhet ska vara en grundläggande dimension vid planering och utveckling i kommunen.

Viktiga incitament för att jämställdhet på lokal nivå ska uppnås i en högre grad är den fysiska planeringen, transportsystemet och ekonomin i kommunen samt den politik och planering som rör markanvändningen. När dessa incitament ska beslutas, utformas och genomföras ska kommunen både se till och beakta behovet av att främja reell jämställdhet i alla livets aspekter. Kommunen ska också beakta kvinnors och mäns särskilda behov när det gäller bland annat arbetsliv, utbildning, ansvar för familjen samt tillgång till service och kultur.

Vid planering ska aspekter som exempelvis rörlighet och tillgång till transportmedel beaktas. En hållbar utveckling är i hög grad beroende av att det finns en effektiv och högkvalitativ infrastruktur respektive kollektivtrafik. Rörlighetsbehov och resvanor hos kvinnor och män, trafiktjänster samt förbättring av kollektivtrafiken är andra aspekter som är viktiga att beakta för att uppnå jämställdhet.

Kommunen har ett ansvar att eftersträva en hög skyddsnivå och en påtaglig förbättring av den lokala miljökvaliteten, bland annat genom sin policy i fråga om avfall, buller, luftkvalitet, biologisk mångfald och följderna av klimatförändringarna.

Kommunen är medveten om att kvinnor och män ofta har olika livsstilar, att användandet av den offentliga platsen tenderar att skilja sig åt samt att de miljöproblem de konfronteras med kan se olika ut. Beslut som rör miljöområdet ska därför fullt ut och på ett jämlikt sätt ta hänsyn till kvinnors och mäns specifika behov och livsstilar och till principen om solidaritet mellan generationerna.

De fyra nationella jämställdhetspolitiska målen, antagna av regeringen, syftar till att kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren. De ska ha samma möjligheter och lika villkor i fråga om utbildning och arbete. Fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet ska vara jämn, vilket innebär att samma ansvar och villkor ska gälla för hemarbete och att ge och få omsorg. Samma möjlighet till kroppslig integritet ska gälla mellan kvinnor och män, flickor och pojkar.

I Gällivare bor fler män än kvinnor. I slutet av år 2011 var den totala folkmängden i Gällivare kommun 18 326 invånare fördelade på 8 855 kvinnor och 9 471 män. Statistiskt sett har kvinnor bättre betyg i grundskolan och vidareutbildar sig i högre utsträckning än män, samtidigt som männen har högre inkomster.

Av de elever som avslutade grundskolans årskurs 9 våren 2011 låg flickornas meritvärde i genomsnitt 22 procent högre än pojkarnas. Det kan även konstateras att det genomsnittliga meritvärdet för både pojkar och flickor ligger högre i Gällivare kommun jämfört med länet. Siffrorna visar även att kvinnor har en tendens att läsa vidare med någon slags eftergymnasial utbildning i större utsträckning än män även om nivån ligger lägre än i genomsnitt för länet.

Andelen förvärvsarbetande i Gällivare kommun ligger högre än genomsnittet i länet för både kvinnor och män. Gällivare kommun ligger bland de topprankade kommunerna i denna kategori och ligger även högre än riksgenomsnittet. Inkomstnivån på de förvärvsarbetande inom respektive könsgrupp ligger bland de högsta i länet. Trots detta har kvinnor ett stort lönegap till männens löner. Löneskillnaden mellan kvinnor och män är större än länsgenomsnittet.

Den öppna arbetslösheten för både män och kvinnor är lägre än länsgenomsnittet. De senaste tio åren fram till 2011 har den dessutom sjunkit, främst bland män.

Andelen kvinnor sysselsatta inom kommuner och landsting är högre än män. Kvinnor har mer deltidstjänster än männen vilket är ett vanligt dilemma för jämställdhetspolitiken.

Gällivare kommun ligger bland de högsta i länet när det gäller representation av kvinnor i kommunfullmäktige, kommunala ordförandeposter samt kommunala nämnder, utskott och beredningar. I kommunfullmäktige 2010 var fördelningen 49 procent kvinnor och 51 procent män. Jämställdhet anses råda när andelen kvinnor respektive män är 40-60 procent. Inom kommunala bolag och stiftelser representeras 20 procent av kvinnor och 80 procent män.

5.9.15 Jämlikhet

Alla människor ska uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället. Begreppet jämlikhet har sin grund i de mänskliga rättigheterna, grundlagen och i flera av de lagar som styr verksamheter som bedrivs i kommuner, landsting och regioner. Jämlikhet handlar om att alla människor ska ha samma rättigheter oavsett etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, ålder eller kön.

Jämlikhet kan mätas genom olika gruppers synlighet i samhället, till exempel hur många med etnisk bakgrund som sitter i politiska partier, fullmäktige, föreningar och intresseorganisationer.

Gällivare kommun var bland de första kommunerna som blev förvaltningskommun för minoritetsspråken samiska, finska och meänkieli. I en förvaltningskommun har det allmänna ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Kommunen ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling och kultur ska främjas särskilt.

I Gällivare saknas idag RFSL lokalt, närmaste kontor finns i Luleå som täcker in hela länet. I kommunfullmäktige saknas idag ett särskilt politiskt parti som företräder samerna.

5.9.16 Folkhälsa

För att bli en attraktiv kommun ska Gällivare vara socialt hållbart och folkhälsan ska öka. Det övergripande syftet med folkhälsoarbetet är att skapa förutsättningar för god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Det är många faktorer som påverkar vår hälsa: var och hur vi bor, vilken miljö vi lever i, vår barndom och uppväxttid, utbildning och arbete. Hälsan påverkas också av vårt sociala nätverk, av att vara sedd och hörd. Våra levnadsvanor som till exempel om vi röker, hur vi äter och motionerar, styrs också till stor del av ovanstående faktorer. Sveriges nationella målsättning för folkhälsoarbetet är indelat i elva målområden.

I Norrbottens län finns en regional folkhälsopolitisk strategi där de övergripande elva nationella målen har delats in i fem strategiska områden. Strategin är antagen av kommunfullmäktige 2007 och finns även med i ”Folkhälsopolitisk plan för Gällivare kommun 2013-2018”. Den folkhälsopolitiska planen är grunden för folkhälsoarbetet i kommunen. Den har som målsättning att ett hälsofrämjande perspektiv och mångfald ska beaktas i all planering och att barnperspektivet ska beaktas i verksamheterna. Alla barn och ungdommar ska ha hälsosamma levnadsvanor och en god psykisk hälsa. Kommunen ska kunna erbjuda föräldrastöd, ett brett utbud av kultur- och fritidsaktiviteter och alla elever ska nå kunskapskraven. En hälsosam och trygg livsstil hos vuxna ska stödjas och våld ska inte förekomma. Målsättningen för den äldre befolkningen är att deras miljö ska vara trygg och bidra till ett aktivt liv. Allt detta ska ske genom god och effektiv samverkan mellan kommun och övriga aktörer.

NATIONELLA MÅLOMRÅDEN FÖR FOLKHÄLSA

1. Delaktighet och inflytande
2. Ekonomiska och sociala förutsättningar
3. Barn och ungas uppväxtvillkor
4. Hälsa i arbetslivet
5. Miljöer och produkter
6. Häsofrämjande hälso- och sjukvård
7. Skydd mot smittspridning
8. Sexualitet och reproduktiv hälsa
9. Fysisk aktivitet
10. Matvanor och livsmedel
11. Tobak, alkohol, narkotika, doping och spel